

UNIVERSITATEA
BABEȘ-BOLYAI

UBBFSEGA
Universitatea Babeș-Bolyai | Facultatea de Științe Economice și Gestionarea Afacerilor

CENTRUL DE FORMARE CONTINUĂ,
ÎNVĂȚĂMÂNT LA DISTANȚĂ ȘI CU
FRECVENȚĂ REDUSĂ

Suport pentru pregătirea admiterii la masteratul Dezvoltare Regională Durabilă

Tema interviului

Rolul finanțărilor europene asupra dezvoltării regionale

Cuprins

Politica de coeziune a Uniunii Europene	3
1.1. Istoric.....	3
1.1.1. Momente cheie și baza legală.....	6
1.1.2. Reformele fondurilor structurale	9
1.2. Principiile, obiectivele și actorii instituționali ai politicii de coeziune ...	11
1.2.1. Principiile politicii de coeziune.....	11
1.2.2. Obiectivele politicii de coeziune	13
1.2.3. Actori instituționali ai politicii de coeziune	16
1.3. Instrumentele politicii de coeziune a UE.....	17
1.3.1. Evoluția instrumentelor politicii de coeziune	17
1.3.2. Fondurile europene structurale și de investiții	19
1.3.3. Inițiative comunitare	22
1.4. Perioadele de programare 2014-2020 și 2021-2027	24
1.4.1. Strategia Europa 2020 – obiective, priorități, direcții strategice și regulamente.....	24
1.4.2. Politica de coeziune pentru perioada 2021-2027	29
1.5. Mecanismele fondurilor structurale	40
1.5.1. Definiția și principiile programării fondurilor structurale	40
1.5.2. Cadrul și ciclul de programare	40
1.5.3. Documente de programare	41
1.5.4. Sisteme și organisme de gestiune și control.....	44
1.5.5. Programe gestionate la nivelul UE	47
1.5.6. Politica de coeziune și criza provocată de Coronavirus	52
1.6. Întrebări / teme de reflecție	54
Politica de dezvoltare regională în România.....	56
2.1. Istoricul politicii de dezvoltare regională în România	56
2.2. Legea dezvoltării regionale în România	60
2.2.1. Regiunile de dezvoltare ale României	60
2.2.2. Obiectivele politicii de dezvoltare regională în România	61
2.3. Documentele de programare ale României 2014-2020.....	62
2.3.1. Acordul de parteneriat	63
2.3.2. Programul Național de Reformă	67
2.3.3. Programul Operațional Regional	68
2.4. Arhitectură Programe Operaționale 2021-2027	72
2.5. Cadrul instituțional al politicii de dezvoltare regională în România	85
2.5.1. Nivel național	85
2.5.2. Nivel regional	89
2.6. Probleme întâmpinate în atragerea de fonduri europene	92
2.7. Întrebări / teme de reflecție	95

Capitolul 1

Politica de coeziune a Uniunii Europene

I. Cuprins

- 1.1 Istoric
- 1.2 Principiile, obiectivele și actorii instituționali ai politicii de coeziune
- 1.3 Instrumentele politicii de coeziune a UE
- 1.4 Perioadele de programare 2014-2020 și 2021-2027
- 1.5 Mecanismele fondurilor structurale
- 1.6 Întrebări / Teme de reflecție

II. Obiectivele secvenței

Studentii se vor familiariza cu evoluția politicii de coeziune a Uniunii Europene, vor cunoaște principiile care stau la baza acestei politici, obiectivele stabilite și instituțiile care au atribuții în acest domeniu, precum și instrumentele politicii de coeziune a UE în perioada 2014-2020 și pentru perioada 2021-2027. De asemenea, studenții vor înțelege mecanismele fondurilor structurale și procesul de programare.

III. Cuvinte cheie

Politica de coeziune, fonduri europene structurale și de investiții, inițiative comunitare, programare, ciclu și cadru de programare, documente de programare

1.1. Istoric

Dezvoltarea regională este un concept nou ce urmărește impulsivitatea și diversificarea activităților economice, stimularea investițiilor în sectorul privat, contribuția la reducerea șomajului și, nu în cele din urmă, să conducă la o îmbunătățire a nivelului de trai.

Politica de dezvoltare regională reprezintă un ansamblu de măsuri planificate și promovate de autoritățile administrației publice locale și centrale, în parteneriat cu diverși actori (privați, publici, voluntari), în scopul asigurării unei creșteri economice, dinamice și durabile, prin valorificarea eficientă a potențialului regional și local, în scopul îmbunătățirii condițiilor de viață.

Principalele domenii care pot fi vizate de politicile regionale sunt: dezvoltarea întreprinderilor, piața forței de muncă, atragerea investițiilor, transferul de tehnologie, dezvoltarea sectorului IMM-urilor, îmbunătățirea infrastructurii, calitatea mediului înconjurător, dezvoltare rurală, sănătate, educație, învățământ, cultură.

Politica de dezvoltare regională este una din politicile cele mai importante și cele mai complexe ale Uniunii Europene, statuat de faptul că, prin obiectivul său de reducere a disparităților economice și sociale existente între diversele regiuni ale Europei, acționează asupra unor domenii semnificative pentru dezvoltare, precum creșterea economică și sectorul IMM,

transporturile, agricultura, dezvoltarea urbană, protecția mediului, ocuparea și formarea profesională, educația, egalitatea de gen etc.

Concepută ca o politică a solidarității la nivel european, politica regională se bazează în principal pe solidaritate financiară, adică pe redistribuirea unei părți din bugetul comunitar realizat prin contribuția Statelor Membre către regiunile și grupurile sociale mai puțin prospere (pentru perioada 2000-2006, suma aferentă reprezintă aproximativ o treime din bugetul UE2).

Caracterul complex al politicii de dezvoltare regională este subliniat și de modul în care acesta integrează trei dintre obiectivele prioritare ale UE: coeziunea economică și socială, extinderea aplicării principiului subsidiarității și dezvoltarea durabilă. Principiul subsidiarității - care reprezintă gradul crescut de implicare a Statelor Membre în dezvoltarea și implementarea politicilor comunitare - este prezent și la nivelul altor politici. În contextul de față, acest principiu are aplicabilitate în negocierea finanțării din fondurile de solidaritate de către fiecare stat în parte (în funcție de prioritățile naționale și regionale) precum și în responsabilitatea ce revine acestora din urmă în implementarea, monitorizarea și evaluarea programelor stabilite de comun acord.

De fapt, se poate spune că politica de dezvoltare regională are un pronunțat caracter instrumental, iar prin fondurile sale de solidaritate (Fondul de coeziune, Fondurile structurale, Fondul de solidaritate) contribuie la finanțarea altor politici sectoriale – cum ar fi politica agricolă, politica socială, politica de protecție a mediului. (*POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ, Seria Micromonografii - Politici Europene, proiectului Phare RO 0006.18.02 – Formarea funcționarilor publici din administrația locală în afaceri europene și managementul ciclului de proiect, Institutul European din România*)

Politica de dezvoltare regională a Uniunii Europene își are originea în diferențele de nivel ale veniturilor existente între zone geografice distincte, cele mai prospere zece regiuni ale UE sunt de trei ori mai bogate și investesc de trei ori mai mult în unitățile lor de producție decât cele mai sărace zece regiuni; această problemă s-a accentuat cu fiecare lărgire a Uniunii; din 1988 aproape o treime din bugetul comunitar este dedicat sprijinirii zonelor mai puțin avantajate, iar această proporție tinde să crească. Această politică a fost dezvoltată datorită apariției unor dezechilibre economice, sociale, politice la nivelul Uniunii Europene.

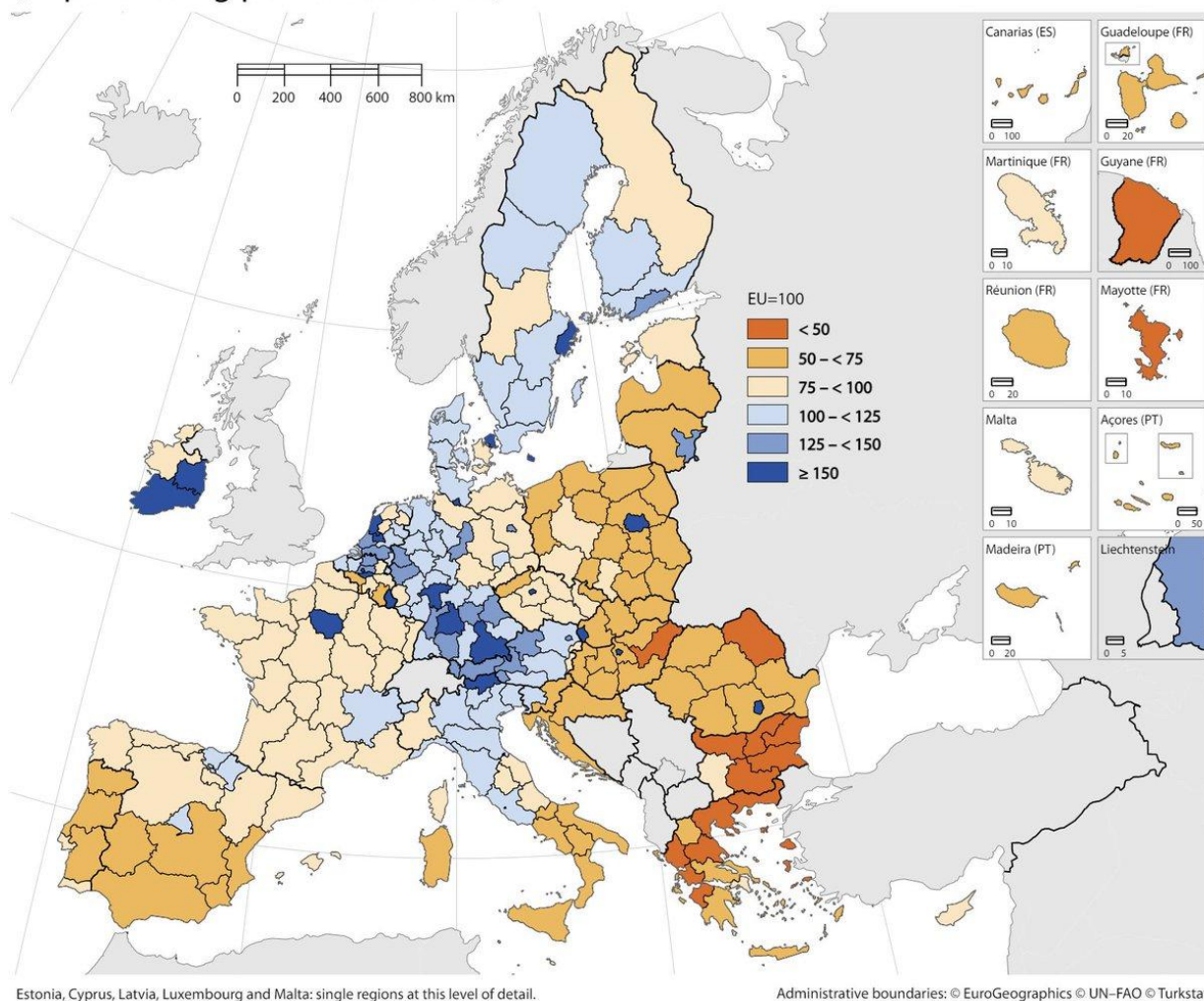
Principalul obiectiv al politicii de coeziune vizează *eliminarea disparităților economice și sociale*: pentru perioada 2014-2020 Uniunea Europeană are 28 de state membre care reprezintă o comunitate și o piață internă de peste 500 milioane de cetățeni, ceea ce provoacă cu atât mai multe disparități economice și sociale între aceste state și cele 274 regiuni ale lor; o regiune din patru înregistrează un PIB (produs intern brut) pe cap de locuitor sub 75% din media înregistrată în Uniunea Europeană cu 28 de state membre; de asemenea între state sunt diferențe considerabile în ceea ce privește PIB pe cap de locuitor. Astfel, pentru măsurarea dezechilibrelor în dezvoltarea regiunilor, principalul indicator utilizat este PIB/capita. În funcție de acest indicator, regiunile sunt împărțite în: regiuni slab dezvoltate (PIB/capita sub 75% din media UE), regiuni de tranziție (PIB/capita între 75 și 90% din media UE) și regiuni dezvoltate (PIB/capita peste 90% din media UE) (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/what/future/img/eligibility20142020.pdf).

Pentru perioada 2021-2027 vorbim de 27 de state membre și 242 de regiuni NUTS2. Ca și în perioada prezentă, principalul indicator utilizat este PIB/capita. În funcție de acest indicator, regiunile sunt împărțite în: regiuni slab dezvoltate (PIB/capita sub 75% din media UE), regiuni de tranziție (PIB/capita între 75 și 100% din media UE) și regiuni dezvoltate (PIB/capita peste 100% din media UE)

GDP per capita in EU regions (NUTS 2), 2020

(in purchasing power standards)

ec.europa.eu/eurostat

Sursa: Comisia Europeană, EUROSTAT database

În prezent, instrumentele folosite în acest scop sunt **fondurile europene structurale și de investiții**: Fondul european de dezvoltare regională (FEDR), Fondul social european (FSE), Fondul de Coeziune (FC), Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM).

1.1.1. Momente cheie și baza legală

Obiectivele de bază ale Comunității Economice Europene au inclus întotdeauna reducerea dezechilibrelor și dezvoltarea armonioasă a Statelor Membre.

Principiile unei politici de dezvoltare regională au fost avute în vedere la nivel European încă din **1957**, odată cu semnarea *Tratatului de la Roma*, când cele 6 țări semnatare (Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Olanda) au căzut de acord asupra nevoii reducerii diferențelor existente între diferitele regiuni și sprijinirii celor mai puțin favorizate, în scopul realizării unei economii comunitare solide și unitare.

Astfel, ***Tratatul de la Roma*** (din 25 martie 1957) care pune bazele Comunității Europene stipulează în Articolul 2 că unul din rolurile acesteia este de a “promova pe tot cuprinsul Comunității o dezvoltare armonioasă și echilibrată”. Prin urmare, Articolul 3, punctul 1.j, precizează că printre activitățile Comunității trebuie să se regăsească “întărirea coeziunii economice și sociale”.

Această nevoie a fost concretizată în **1958**, prin înființarea *Fondului Social European* (FSE – Art. 123) ca principal instrument al politicii sociale comunitare, fiind centrat pe îmbunătățirea modului în care funcționează piața muncii în diferite țări și pe re-integrarea șomerilor pe piața muncii. Acest fond promova ocuparea forței de muncă și de îmbunătățirea mobilității acesteia pe teritoriul Comunității și a intrat efectiv în vigoare în 1960. Tratatul, acoperea, de asemenea, înființarea ***Băncii Europene pentru Investiții*** (BEI – Art. 130) pentru crearea de noi resurse pentru îmbunătățirea regiunilor mai puțin dezvoltate, dar instrumentele de asistență pentru dezvoltare adresate Statelor Membre ale Uniunii au fost adăugate la momentul diferitelor extinderi.

În 1962, când a fost convenită politica agricolă comună, a fost creat ***Fondul European pentru Orientare și Garantare Agricolă*** (FEOGA) în scopul finanțării politicii agricole comune și pentru sprijinirea dezvoltării regiunilor rurale și îmbunătățirea structurilor agricole. În 1964, FEOGA a fost separat în două secțiuni: “***orientare***” și “***garantare***”. Secțiunea “orientare” contribuie la alocarea fondurilor pentru reforma structurală a agriculturii și dezvoltarea zonelor rurale.

În ceea ce privește Politica regională europeană, un prim comunicat al Comisiei Europene a fost adoptat în 1965, urmat de crearea în 1968 a Directoratului General pentru Politică Regională. În 1972, politica regională era descrisă ca fiind „un factor esențial în întărirea Comunității”. Raportul Thompson, publicat de Comisia Europeană în 1973 concluziona că „deși obiectivul de extindere continuă, stabilit în Tratat, a fost atins, asigurarea echilibrului și a armoniei nu au fost încă atinsă”. (http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/what/history/)

În 1974 a fost creat ***Fondul European pentru Dezvoltare Regională*** (FEDR), care a intrat în vigoare în 1975, în urma aderării Marii Britanii, Irlandei și Danemarcei, ocazie cu care a apărut ideea înființării acestui fond. Acest Fond a fost destinat regenerării regiunilor industriale în declin din Marea Britanie și pentru a compensa beneficiile reduse pe care acest stat le-a primit în urma aplicării Politicii Agricole Comune (PAC). Pe măsură ce Comunitatea s-a extins și în special după aderarea Greciei, Spaniei și Portugaliei, Fondul s-a concentrat pe regiunile sub-dezvoltate.

FEDR a fost înființat cu scopul de a redistribui o parte a contribuțiilor bugetare ale Statelor Membre către regiunile cele mai sărace ale comunității, în vederea sprijinirii dezvoltării lor economice. Astfel, FEDR redistribuie bugetul comunitar în investiții productive (pentru crearea și menținerea unor locuri de muncă durabile) și în investiții în infrastructură.

Cu toate acestea, conceptul de coeziune economică și socială nu a fost introdus până în 1986 prin Actul Unic European. Acest concept se referă la eliminarea diferențelor economice existente

la nivelul diferitelor regiuni - și creează premisele unei politici de coeziune economică și socială ca politică de sine stătătoare și având drept scop facilitarea aderării la piața unică europeană a țărilor din sudul Europei.

În **1988**, Consiliul European de la Bruxelles extinde operațiunea fondurilor de solidaritate, reprezentate de fondurile menționate anterior și numite acum *Fonduri structurale* – mai precis crește considerabil alocațiile acestora din bugetul comunitar. Astfel, este recunoscută și declarată oficial importanța acestor instrumente pentru reducerea disparităților regionale la nivel comunitar.

Un element de noutate în cristalizarea politicii regionale îl reprezintă crearea programului PHARE, în **1989**, în scopul sprijinirii Poloniei și Ungariei (abia ieșite din spațiul blocului comunist) în efortul de reconstrucție a economiilor lor naționale și revizuirea acestuia, în anul **2000**, în scopul susținerii dezvoltării regionale în țările candidate.

Tratatul asupra Uniunii Europene (Maastricht) din 1992 a făcut din **coeziunea economică și socială** una din preocupările cheie ale Comunității (Art. 2). Prin acest Tratat a fost creat un nou fond: Fondul de Coeziune (ce are drept scop sprijinirea proiectelor din domeniului protecției mediului și infrastructurii de transport în Statele Membre mai puțin dezvoltate) și o nouă instituție: Comitetul regiunilor.

Mai detaliat, Titlul XIV - Articolele 130 a-e (respectiv, în **Tratatul de la Amsterdam** care pune bazele Uniunii Europene, din 1997 Articolele 158-162) explică faptul că țelul Comunității este acela de a reduce disparitățile dintre nivelele de dezvoltare ale diferitelor regiuni și întârzierile în dezvoltare a regiunilor și insulelor (inclusiv a zonelor rurale) cele mai puțin favorizate; sunt enumerate resursele financiare necesare pentru coeziunea economică și socială și sunt explicate regulile Fondului European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) și ale Fondului pentru Coeziune.

În cadrul procesului de determinare a criteriilor de convergență ce trebuie satisfăcute înainte ca Statele Membre să poată intra în “zona euro”, în 1993, prin **Tratatul de la Maastricht**, a fost impus controlul deficitelor publice. Pentru statele mai puțin pregătite, asta însemna stabilirea unei politici bugetare stricte și o creștere a investițiilor în infrastructură pentru o dezvoltare accelerată. Pentru Spania, Grecia, Irlanda și Portugalia acest lucru nu a fost fezabil fără sprijin din partea Uniunii. Ca urmare, pentru a ajuta țările Uniunii, al căror PIB a fost mai mic de 90% din media Comunității, în procesul de uniune economică și monetară.

În anul **1994** este înființat un nou fond structural, al patrulea - *Instrumentul Financiar de Orientare în domeniul Pescuitului* (IFOP), creat prin gruparea tuturor instrumentelor comunitare privind pescuitul existente la acel moment, ca urmare a crizei din acest sector de la începutul anilor 1990. IFOP a fost creat în perspectiva extinderii UE către nord, odată cu aderarea Finlandei și Suediei în 1995. În același an devine activ și *Comitetul Regiunilor* - organ consultativ înființat prin Tratatul de la Maastricht, cu rolul de a emite opinii în procesul de decizie și de a sprijini Comisia Europeană în activitățile sale din sectorul dezvoltării regionale.

Tratatul de la Amsterdam (1997) confirmă importanța politicii de coeziune economică și socială și a reducerii diferențelor dintre standardele de viață ale populației din diferite regiuni europene, accentuând nevoia unei acțiuni coroborate de reducere a șomajului.

În aceeași direcție se desfășoară și procesul de reformă a fondurilor structurale, început în **1999 în urma summit-ului de la Berlin**, prin care sunt stabilite noile reguli de funcționare a acestora. Reforma are drept scop creșterea concentrării asistenței comunitare prin aceste fonduri, odată cu simplificarea și descentralizarea managementului lor. Un element de noutate adus de reformă îl reprezintă complementarea programului Phare cu alte două instrumente de pre-aderare – ISPA (Instrumentul Structural pentru Pre-aderare) și SAPARD (Programul Special pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală), ce promovează dezvoltarea economică și socială a țărilor candidate din Europa Centrală și de Est.

Un nou instrument de *solidaritate* a fost creat în **2002**, în urma inundațiilor majore suferite de țările Europei Centrale, cu scopul de a interveni în cazul dezastrelor naturale majore și cu repercusiuni puternice asupra condițiilor de viață în regiunile afectate, asupra mediului sau economiei acestora.

În **2020** s-a creat *Fondul pentru tranziție justă* este un nou instrument financiar în cadrul politicii de coeziune, care își propune să ofere sprijin teritoriilor care se confruntă cu provocări socio-economice grave care decurg din tranziția către neutralitatea climatică. Fondul pentru o tranziție justă va facilita punerea în aplicare a Pactului verde european, care urmărește ca UE să fie neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

1.1.2. Reformele fondurilor structurale

Cu timpul și după mai multe serii de aderare, alocarea asistenței din Fondurile Structurale a fost reformată cu diferite ocazii, pentru ca aceasta să devină mai eficientă și pentru a accelera dezvoltarea celor mai defavorizate dintre regiuni.

Prima reformă, din 1984, a remodelat granturile oferite de FEDR: cotele fixe naționale au fost înlocuite cu niște limite orientative pentru fiecare țară. Pe lângă acestea, 20% din fondurile FEDR au fost acordate programelor comunitare inițiate de către Comisie. În plus, au apărut primele programe specifice: STAR (Acțiuni Speciale de Telecomunicații pentru Dezvoltarea Regională) și Valoren (Exploatarea potențialului energetic local).

În același an, cu scopul de a sprijini structurile economice ale Statelor Membre cele mai vulnerabile în fața aderării Spaniei și Portugaliei (Grecia și câteva regiuni din Franța și Italia), au fost create Programele Integrate Mediteraneene (PIM). Aceste PIM-uri aveau ca obiectiv ajutorul acordat agriculturii și industriei, resurselor umane și, în cazuri specifice, pescuitului.

Cea de **a doua reformă**, din 1988, a urmat includerii în textul Actului Unic European a titlului referitor la coeziunea economică și socială. Apoi, Consiliul European a adoptat perspectivele financiare ale "**pachetului Delors**", care propunea dublarea cheltuielilor structurale între 1988 și 1993, de la 15 la 31% din totalul cheltuielilor Comunității.

În același timp au fost amendate mai multe regulamente și au fost adoptate o serie de noi "**principii**" pentru administrarea alocărilor de fonduri. Acestea au inclus:

- **Parteneriatul**: deciziile cu privire la proiectele subvenționate din Fondurile Structurale asociază toți participanții la proiecte: autorități naționale, operatori locali și Comisia;

- **Coerența:** asigurarea unei coerențe între acțiunile diferitelor Fonduri și politici comunitare, strategii pentru ocupare, politici economice și sociale ale statelor membre și politicile lor regionale;

- **Concentrarea:** asistența structurală s-a concentrat în regiunile cele mai defavorizate și pe anumite terenuri conform unui număr de **Obiective prioritare** dinainte stabilit (Obiectivul 1: asistență pentru regiunile sub-dezvoltate; Obiectivul 2: conversia regiunilor industriale în declin; Obiectivul 3: reducerea șomajului pe termen lung; Obiectivul 4: oportunități de angajare pentru tineri; Obiectivul 5(a): ajustarea structurilor din agricultură; Obiectivul 5(b): dezvoltarea zonelor rurale);

- **Adiționalitatea și complementaritatea:** banii din Fondurile Structurale se adaugă unui sprijin bugetar comparabil din partea Statelor Membre, adică acțiunile și contribuțiile financiare comunitare sunt concepute a fi complementare celor naționale;

- **Subsidiaritatea:** implementarea și controlul intervențiilor reprezintă în principal responsabilitatea statelor membre;

- **Programarea:** asistența este planificată și coordonată în programele de dezvoltare care constituie priorități pentru Comisie și pentru Statele Membre.

Cea de **a treia reformă**, stabilită în cadrul Consiliului European de la Edinburgh din 1992, a pus în practică **pachetul “Delors II”**, care propunea o nouă creștere de 40% a finanțărilor pentru măsuri structurale până în 1999.

Principiile reformei din 1988 au fost general acceptate, dar Obiectivele prioritare care la început au fost cinci au devenit șase. Noul Obiectiv 3 combină vechile Obiective 3 și 4. Acesta avea acum ca obiectiv reducerea șomajului pe termen lung, creșterea oportunităților de angajare pentru tineri și categoriile excluse social, promovând și egalitatea sexelor la locul de muncă. Noul Obiectiv 4 căuta să adapteze forța de muncă la schimbările industriale și la cele din sistemul productiv. A fost adăugat un al șaselea Obiectiv celor stabilite în 1988 și anume cel referitor la dezvoltarea zonelor cu populație răsfirată. În plus, a fost alocat un buget destul de substanțial pentru finanțarea programelor “Inițiative Comunitare”, instrumente ale politicii structurale propuse de Comisie din proprie inițiativă pentru sprijinirea măsurilor care să ajute la rezolvarea problemelor cu o relevanță deosebită pentru Europa ca întreg. Printre aceste inițiative se numără “Employment” (care se referă la asigurarea de oportunități egale de angajare pentru tineri, femei, persoane cu handicap și cele excluse social prin “Youthstart”, “Horizon”, “Now” și respectiv “Integra”), “Leader” (care subvenționează inițiativele locale pentru dezvoltarea economiei rurale și a cooperării dintre zonele rurale), “Interreg” (ce finanțează cooperarea regională transfrontalieră) și “Resider” (care contribuie la regenerarea socio-económica a sectoarelor fierului și oțelului).

De asemenea, cea de a treia reformă urmărește, în cadrul parteneriatului, reducerea procedurilor formale pentru aprobarea programelor de către Comisie. Noul regulament permite Statelor Membre să înainteze Comisiei un “document unic de programare” (DOCUP), care să includă o analiză socio-economică a zonelor în discuție, urmată de o descriere a strategiei de dezvoltare și o descriere a principalelor priorități și măsuri, inclusiv bugetul planificat și analiza financiară. Acest document este negociat de Statele Membre și Comisie, care acordă aprobarea finală.

La sfârșitul Consiliului European de la Berlin, din 26 martie 1999, șefii de state și de guverne au convenit asupra unei politici cuprinse în **Agenda 2000**, un plan de acțiune înaintat de Comisie, ale cărei obiective principale erau reînțărirea politicilor Comunitare și asigurarea unui nou cadru financiar pentru Uniune, în vederea extinderii, în perioada 2000-2006. Acest nou cadru legal este

bazat pe principiile concentrării asistenței, a simplificării și clarificării responsabilităților Statelor Membre și ale Comisiei.

Din motive de transparență și eficiență, cele șase Obiective vechi au fost restrânse în doar trei: două Obiective regionale și unul orizontal. Astfel, noul Obiectiv 1 se referă la restructurarea regiunilor sub-dezvoltate, Obiectivul 2 revigorarea socială și economică a zonelor cu dificultăți structurale și Obiectivul 3 la dezvoltarea resurselor umane. Pentru regiunile care nu mai sunt eligibile în cadrul vechilor Obiective 1, 2 și 5(b), există înțelegeri de încheiere graduală pentru o perioadă de tranziție. De asemenea, numărul Inițiativelor Comunitare au fost reduse de la 13 la doar 4.

Tot în cadrul Agendei 2000, Consiliul a revizuit regulamentul de bază al Fondului pentru Coeziune și a simplificat managementul financiar al acestuia. Cele patru State Membre care sunt erau la momentul respectiv eligibile (Grecia, Spania, Irlanda și Portugalia) vor beneficia în continuare de acest Fond, cu o revizuire în 2003. În plus noile condiții de finanțare a acestor proiecte încurajează utilizarea finanțărilor private complementare, împreună cu aplicarea îmbunătățită a principiului “cine poluează plătește”.

Urmărind concentrarea geografică și tematică a muncii, fondurile disponibile a fi cheltuite pentru asistență structurală în 2000-2006 se vor diminua. Fondurile Structurale au un disponibil de 195 miliarde Euro pentru perioada 2000-2006. În cadrul pregătirii pentru următoarea extindere și pentru a asigura mai buna pregătire a statelor candidate cu privire la dezvoltarea structurală, au fost create două instrumente specifice de pre-aderare: Instrumentul Structural de Pre-Aderare (ISPA) și Programul Special de Pre-Aderare pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (SAPARD). Aceste două instrumente joacă un rol esențial în ceea ce înseamnă oportunitate politică și economică pentru Uniune.

1.2. Principiile, obiectivele și actorii instituționali ai politicii de coeziune

1.2.1.Principiile politicii de coeziune

Regulamentul Consiliului Europei nr. 1083/2006 de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul European de Dezvoltare Regională, Fondul Social European și Fondul de Coeziune definește cadrul legal în care se înscrie politica de coeziune, stabilind: principiile, normele de parteneriat, de programare, de evaluare, de gestionare, inclusiv financiară, de monitorizare și control pe baza unei împărțiri a responsabilităților între statele membre și comisie (Art. 1).

Procesul de programare a asistenței financiare acordate de Uniunea Europeană prin intermediul Fondurilor structurale, a împrumuturilor BEI și a altor instrumente financiare a fost definit astfel (Art. 10):

Programare - Obiectivele Fondurilor sunt urmate în cadrul unei programări multianuale (pe o perioadă de 7 ani) efectuate în mai multe etape, care include identificarea priorităților, finanțarea și sistemele de gestiune și control.

Complementaritate, coerență, coordonare și conformitate (Art. 9)

„Fondurile intervin împreună cu măsurile naționale, inclusiv măsurile la nivel regional și local, integrând prioritățile Comunității. Comisia și statele membre asigură coerența intervențiilor Fondurilor împreună cu măsurile, politicile și prioritățile Comunității și complementaritatea cu celelalte instrumente financiare comunitare. [...] Cu respectarea competențelor lor, Comisia și statele membre asigură coordonarea dintre intervențiile din Fonduri, FEADER, FEP, intervenția BEI și celelalte instrumente financiare existente. Operațiunile finanțate din Fonduri sunt în conformitate cu dispozițiile Tratatului și din actele adoptate în temeiul acestuia.”

Parteneriat (Art. 11)

„Obiectivele Fondurilor sunt urmate în cadrul unei cooperări strânse (denumite în continuare „parteneriat”) între Comisie și fiecare stat membru. Fiecare stat membru organizează, după caz și în conformitate cu normele și practicile naționale în vigoare, un parteneriat cu autoritățile și organismele cum sunt:

- autoritățile regionale, locale, urbane și alte autorități publice competente;
- partenerii economici și sociali;
- orice alt organism adecvat care reprezintă societatea civilă, partenerii de mediu, organizațiile non-guvernamentale și organismele însărcinate cu promovarea egalității între bărbați și femei. [...]”

Statul membru desemnează partenerii cei mai reprezentativi la nivel național, regional, local și în domeniile economic, social, de mediu sau altul, în conformitate cu normele și practicile naționale, ținând seama de necesitatea promovării egalității între bărbați și femei, precum și a dezvoltării durabile prin integrarea cerințelor în materie de protejare și îmbunătățire a mediului. Parteneriatul include elaborarea, aplicarea, monitorizarea și evaluarea programelor operaționale. În fiecare an, Comisia consultă organizațiile care reprezintă partenerii economici și sociali la nivel european privind intervențiile din Fonduri

Nivel teritorial al aplicării (Art. 12)

„Aplicarea programelor operaționale menționate la articolul 32 este responsabilitatea statelor membre la nivelul teritorial adecvat, în conformitate cu sistemul instituțional propriu fiecărui stat membru.”

Intervenția proporțională (Art. 13)

„Resursele financiare și administrative utilizate de Comisie și statele membre pentru aplicarea Fondurilor în ceea ce privește:

- alegerea indicatorilor de realizare și rezultate;
- evaluarea;
- principiile generale ale sistemelor de gestiune și de control;
- întocmirea de rapoarte

sunt proporționale cu suma totală a cheltuielilor aferente unui program operațional.”

Gestiunea împărțită (Art. 14)

„Bugetul Uniunii Europene alocat Fondurilor este executat în cadrul gestiunii împărțite între statele membre și Comisie, în sensul articolului 53 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul (CE, Euratom) nr. 1605/2002 al Consiliului din 25 iunie 2002 privind Regulamentul financiar aplicabil bugetului general al Comunităților Europene, cu excepția asistenței tehnice.[...]” Comisia își asumă responsabilitățile de execuție a bugetului general al Uniunii Europene.

Adiționalitate (Art. 15)

„Contribuția Fondurilor structurale nu se substituie cheltuielilor structurale publice sau asimilabile dintr-un stat membru. Pentru regiunile incluse în obiectivul de convergență, Comisia și statul membru stabilesc nivelul cheltuielilor publice sau asimilabile pe care statul membru le efectuează în toate regiunile în cauză pe parcursul perioadei de programare. Nivelul cheltuielilor efectuate de statul membru este unul dintre elementele incluse în decizia Comisiei privind cadrul strategic național de referință. În afară de aceasta, nivelul cheltuielilor se determină în funcție de condițiile macroeconomice generale în care se efectuează finanțarea și ținând seama de anumite situații economice specifice sau excepționale, cum este privatizarea sau un nivel extraordinar de cheltuieli structurale publice sau asimilabile ale statului membru pe parcursul perioadei precedente de programare. [...]”

Egalitatea între bărbați și femei și nediscriminarea (Art. 16)

„Statele membre și Comisia asigură promovarea egalității între bărbați și femei și integrarea principiului de egalitate de șanse în domeniul respectiv în fiecare dintre diferitele etape ale aplicării Fondurilor. Statele membre și Comisia iau măsurile adecvate pentru prevenirea oricărei discriminări bazate pe sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în fiecare dintre diferitele etape ale aplicării Fondurilor și în special în ceea ce privește accesul la Fonduri.[...]”

Dezvoltarea durabilă (Art. 17)

„Obiectivele Fondurilor sunt urmărite în cadrul dezvoltării durabile și a promovării, de către Comunitate, a obiectivului de protejare și îmbunătățire a mediului înconjurător în conformitate cu articolul 6 din Tratat.”

1.2.2. Obiectivele politicii de coeziune

Obiectivul general al regulamentului general este acela de a accentua *acțiunea efectuată de Comunitate conform art. 158 din Tratat*:

CARE	Întărirea coeziunii economice și sociale a Comunității largite pentru promovarea unei dezvoltări armonioase, echilibrate și durabile.
CUM	Susținerea: - Fondurilor, - Băncii europene pentru investiții (BEI) - Alte instrumente financiare existente.

DE CE	1. Pentru a răspunde provocărilor legate de diferențele economice, sociale și teritoriale provenite mai ales în țările și regiunile care înregistrează decalaje în dezvoltare, de accelerarea restructurării economice și sociale și de îmbătrânirea populației. 2. Acțiunea purtată în cadrul Fondurilor integrează la nivel național și regional, prioritățile comunitare în favoarea unei dezvoltări durabile, consolidând creșterea economică, competitivitatea și ocuparea forței de muncă, integrarea socială cât și protejarea și calitatea mediului (<i>Strategia de la Lisabona</i>)
-------	--

În cadrul Tratatului de formare a Uniunii Europene (1993, modificat în 1997 și 2001) se menționează faptul că politica de coeziune urmărește: **”reducerea disparităților dintre nivelele de dezvoltare ale diferitelor regiuni și a întârzierilor în dezvoltare a regiunilor și insulelor (inclusiv a zonelor rurale) celor mai puțin favorizate”**. De asemenea, articolul 174 din Tratatul de la Lisabona (2010) precizează că această politică a fost creată: „În scopul promovării unei dezvoltări armonioase a întregii Uniuni, aceasta își dezvoltă și desfășoară acțiunea care conduce la **consolidarea coeziunii sale economice, sociale și teritoriale**. Uniunea urmărește, în special, **reducerea decalajelor dintre nivelurile de dezvoltare a diferitelor regiuni și a rămânerii în urmă a regiunilor defavorizate.**”

Rezultă a fi importante cele 63 “considerente” ale regulamentului regional pentru atingerea din plin a obiectivului acestuia.

Evoluția obiectivelor politicii de coeziune economică și socială:

Regulament CEE nr.2081/93 și 2082/93	Regulament CE nr. 1260/99	Regulament CE nr. 1083/2006	Regulament CE nr. 1303/2013	Propunere de Regulament CE nr. 375/2018
Ob. 1 – promovarea dezvoltării și ajustării structurale a regiunilor a căror dezvoltare este în întârziere Ob. 2 – reconversia regiunilor grav confruntate cu un declin economic Ob. 3 – combaterea șomajului de lungă durată, facilitarea inserției profesionale a tinerilor și integrarea persoanelor expuse excluderii de pe piața muncii Ob. 4 – facilitarea adaptării muncitorilor la mutațiile industriale și la evoluția sistemelor de producție Ob. 5a – accelerarea adaptării structurilor agricole la cadrul de reforma a PAC și facilitarea măsurilor de adaptare a structurilor de pescuit la cadrul de revizie a politicii comune a pescuitului Ob. 5b – facilitarea dezvoltării și ajustării structurale a zonelor rurale Ob. 6 – Promovarea dezvoltării regiunilor slab populate	Ob. 1 – promovarea dezvoltării și ajustării structurale a regiunilor cu dificultăți structurale (1+6) Ob. 2 – favorizarea reconversiei economice și sociale a zonelor cu dificultăți structurale (2+5b) Ob. 3 – favorizarea adaptării și modernizării politicilor și sistemelor de educație, formare și ocupare (3+4)	Ob. 1 – Convergență Ob. 2 – Competitivitatea regională și ocupațională Ob. 3 – Cooperarea teritorială	Ob. 1 – Investiții pentru creștere și locuri de muncă Ob. 2 – Cooperare teritorială europeană	Ob. 1 – Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică Ob. 2 – Cooperarea teritorială europeană (Interreg)

Fondul FEDR, fondul FSE, Fondul de coeziune, Banca europeană de investiții (BEI) și alte instrumente financiare comunitare existente contribuie fiecare în mod corespunzător la realizarea celor două obiective ale politicii de dezvoltare regională a Uniunii Europene pentru perioada 2021-2027: *”Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”* și *”Cooperare teritorială europeană”*.

Obiectiv ”Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”	
FEDR	- <i>Investiții în creștere economică</i> (cercetare și inovare, tehnologiile informației și comunicațiilor, competitivitatea IMM-urilor, economie cu emisii reduse de carbon)
FSE+	- <i>Investiții în oameni</i> (ocuparea forței de muncă, educație mai bună, incluziune socială, administrație publică mai competentă, sănătate)
Fondul de Coeziune	- <i>Investiții în infrastructură de transport și mediu</i>
<u>Eligibilitate:</u>	
- toate regiunile UE	
Obiectivul ”Cooperare teritorială europeană”	
FEDR	Este destinat întăririi cooperării transfrontaliere prin inițiative cumulate locale, care la nivel transnațional se concretizează în acțiuni de <i>dezvoltare teritorială integrată</i> legate de prioritățile comunitare, și prin <i>crearea de rețele</i> și prin <i>schimbul de experiențe</i> la nivel teritorial adecvat
<u>Eligibilitate:</u>	
- regiuni de frontieră și mari regiuni de cooperare transnațională	

1.2.3. Actori instituționali ai politicii de coeziune

Politica de dezvoltare regională, prin amploarea dezvoltării ei, este o politică ce subîntinde mai multe domenii de activitate, ceea ce face ca un număr mare de actori instituționali să fie implicați în elaborarea și implementarea ei.

Comisia Europeană este direct responsabilă pentru pregătirea și asigurarea implementării politicii de dezvoltare regională a UE. Rolul său este de a iniția și definitiva noi acte legislative în domeniu și de a se asigura că măsurile astfel adoptate vor fi implementate de Statele Membre.

Direcția Generală (DG) pentru Politică Regională este principalul departament responsabil pentru măsurile de asistență în vederea dezvoltării economice și sociale a regiunilor la nivel European, în baza articolelor 158 și 160 ale *Tratatului UE*. *DG Politică Regională* este sprijinită în activitatea sa de alte direcții generale implicate în implementarea politicii regionale, acestea fiind *DG Agricultură*, *DG Pescuit*, *DG Educație și Cultură*, *DG Mediu* și *DG pentru Forța de Muncă și Probleme Sociale*. În prezent DG pentru Politică Regională gestionează 3 fonduri: FEDR, Fondul de Coeziune și ISPA.

Parlamentul European este implicat în dezvoltarea politicii regionale comunitare la nivelul luării deciziei, prin *Comitetul pentru Politică regională, Transport și Turism*. De asemenea, acest comitet exercită și activitate de control asupra instrumentelor instituite pentru realizarea obiectivului coeziunii economice și sociale, și implicit asupra politicilor economice naționale, a politicilor și acțiunilor comunitare în vederea realizării Pieței Interne, precum și asupra *Fondurilor structurale, Fondului de coeziune și Băncii Europene de Investiții*.

Consiliul Uniunii Europene este echivalentul unui consiliu de miniștri la nivel european și se reunește de câteva ori pe an, în scopul coordonării politicilor economice ale SM.

Comitetul Regiunilor (CR) este un organ cu putere consultativă pe probleme de coeziune economică și socială, rețele de infrastructură trans-europeană, sănătate, educație, cultură, ocuparea forței de muncă, probleme sociale, probleme de mediu, formare profesională și transport, fiind și cea mai nouă instituție europeană (creat în 1991, prin Tratatul de la Maastricht, funcțional odată cu intrarea în vigoare a Tratatului, în 1993). CR este compus din reprezentanți ai autorităților regionale și locale, ce reflectă echilibrul politic, geografic și regional/local din fiecare S.M.

Banca Europeană de Investiții (BEI) este instituția de finanțare a politicilor UE și are dublu rol la acest nivel, fiind percepută atât ca actor instituțional al politicii de dezvoltare regională, cât și ca instrument de finanțare (și, implicit, implementare a acesteia). Banca acordă împrumuturi și garanții, cu dobândă redusă, tuturor statelor membre pentru finanțarea de proiecte din toate sectoarele economiei, susținând prin acțiunile sale politica de dezvoltare regională la nivel comunitar, obiectivele FS și a celorlalte instrumente financiare ale UE.

(*POLITICA DE DEZVOLTARE REGIONALĂ*, Seria Micromonografii - Politici Europene, proiectului Phare RO 0006.18.02 – Formarea funcționarilor publici din administrația locală în afaceri europene și managementul ciclului de proiect, Institutul European din România)

1.3. Instrumentele politicii de coeziune a UE

1.3.1. Evoluția instrumentelor politicii de coeziune

Evoluția instrumentelor politicii de coeziune

Regulament CEE nr.2081/93 și 2082/93	Regulament CE nr. 1260/99	Regulament CE nr. 1083/2006	Regulament CE nr. 1303/2013	Propunere de Regulament CE nr. 375/2018
- Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR) - Fondul Social European (FSE) - Fondul European pentru Orientare și Garantare în Agricultură (FEOGA) - Instrumentul Financiar pentru Orientarea Pescuitului (IFOP)	- FEDR - FSE - FEOGA - IFOP Regulament CE nr. 1264/99 și 1265/99 - Fondul de Coeziune (FC)	- FEDR - FSE - FC Fondul European de Solidaritate (FES) Regulament CE nr. 1698/2005 - FEADR/FEP	- FEDR - FSE - FC - FEADR - FEPAM	- FEDR - FSE+ - FC - FEPAM - FAMI - FSI - IMFV FEADR

Legătura între obiective și instrumente:

Obiective	Instrumente		
Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică	FEDR	FSE+	FC
Cooperare Europeană teritorială	FEDR		
	Infrastructură, inovare, investiții etc.	Educație vocațională, ajutor pentru ocuparea forței de muncă etc.	Infrastructura de mediu și de transport, energie regenerabilă
	Toate statele / regiunile membre		Statele membre cu PNB/loc. sub 90%

1.3.2. Fondurile europene structurale și de investiții

Fondul European de Dezvoltare Regională

Obiectivul Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) este consolidarea coeziunii economice și sociale în cadrul Uniunii Europene prin corectarea dezechilibrelor existente între regiunile acesteia.

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) poate interveni în sprijinul celor două obiective de politică regională:

1. investiții pentru creștere și locuri de muncă;
2. cooperare teritorială europeană.

Pe scurt, în cadrul obiectivului 1, FEDR finanțează:

- (a) investițiile productive care contribuie la crearea și salvagardarea locurilor de muncă durabile, prin intermediul unor **ajutoare directe pentru IMM-uri**;
- (b) **investițiile productive**, indiferent de dimensiunea întreprinderii în cauză, care contribuie la prioritățile de investiții stabilite pe OT;
- (c) **investițiile în infrastructuri** care le oferă servicii de bază cetățenilor în **domeniul energiei, al mediului, al transportului și al TIC**;
- (d) investițiile în infrastructurile din domeniul **social, al sănătății, al cercetării, al inovării, al afacerilor și al educației**;

- (e) investițiile în dezvoltarea potențialului endogen prin intermediul investițiilor fixe în **echipamente și infrastructuri la scară mică**, inclusiv infrastructuri **culturale** și infrastructuri **turistice** sustenabile la scară mică, servicii pentru **întreprinderi**, sprijin pentru organisme de **cercetare și inovare și investițiile în tehnologie** și în cercetare aplicată în întreprinderi;
- (f) constituirea **de rețele, cooperarea și schimbul de experiență** între autorități regionale, locale, urbane și alte autorități publice competente, parteneri economici și sociali și organisme relevante care reprezintă societatea civilă, **studii, acțiuni pregătitoare și consolidarea capacității**.

În ceea ce privește obiectivul „Cooperare teritorială europeană”, ajutorul furnizat prin FEDR se grupează în jurul a trei axe:

- dezvoltarea de activități economice și sociale **transfrontaliere**;
- stabilirea și elaborarea cooperării **transnaționale**, inclusiv cooperarea bilaterală între regiunile maritime;
- consolidarea eficacității politicii regionale prin promovarea și cooperarea **interregională**, prin realizarea de activități de conectare în rețea și prin schimburi de experiență între autoritățile regionale și locale.

Fondul Social European +

Fondul Social European Plus (FSE+) este destinat să îmbunătățească calitatea locurilor de muncă și posibilitățile de ocupare a forței de muncă în Uniunea Europeană. Acesta intervine în cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică”.

FSE sprijină acțiunile statelor în următoarele domenii:

- promovează niveluri ridicate de **ocupare** a forței de muncă și de **calitate a locurilor de muncă**,
- îmbunătățește **accesul la piața** forței de muncă,
- sprijină **mobilitatea geografică și profesională** a lucrătorilor și facilitează **adaptarea** acestora la schimbările în domeniul industriei și la schimbările din sistemele de producție necesare pentru evoluțiile durabile,
- încurajează un **nivel ridicat de educație și formare** pentru toți și sprijină **tranziția de la educație la încadrarea în muncă** pentru tineri,
- combate **sărăcia**,
- îmbunătățește **incluziunea socială** și promovează **egalitatea de gen, nediscriminarea și egalitatea de șanse**,
- promovarea **sănătății și prevenirea bolilor**, contribuie la eficacitatea, accesibilitatea și **reziliența sistemelor de sănătate**, sporește siguranța asistenței medicale, reduce **inegalitățile în materie de sănătate**, protejează cetățenii de amenințările transfrontaliere privind sănătatea și sprijină legislația UE în domeniul sănătății.

Fondul de Coeziune

Fondul de Coeziune ajută statele membre cu un produs național brut (PNB) pe cap de locuitor de mai puțin de 90% din media comunitară să-și reducă diferențele dintre nivelurile de dezvoltare economică și socială și să-și stabilizeze economiile. Acesta susține acțiuni în cadrul obiectivului

„Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” și se află sub incidența aceluiași reguli de programare, de gestionare și de control ca în cazul FSE+ și FEDR.

Pentru perioada 2021-2027, Fondul de Coeziune se adresează următoarelor țări: Bulgaria, Croația, Cipru, Estonia, Grecia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Portugalia, Republica Cehă, România, Slovacia, Slovenia și Ungaria.

Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care fac parte din următoarele domenii:

- rețele transeuropene de transport, în special proiectele prioritare de interes european (https://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/about-ten-t_en), așa cum au fost identificate de UE. Fondul de coeziune va sprijini proiectele de infrastructură din cadrul [Facilității „Conectarea Europei”](#);
- mediu: proiecte legate de energie și de transport, atât timp cât acestea aduc beneficii vizibile mediului înconjurător în ceea ce privește eficiența energetică, utilizarea surselor de energie regenerabilă, dezvoltarea transportului feroviar, susținerea intermodalității, consolidarea transportului public etc.

Suspendarea asistenței financiare furnizate prin intermediul Fondului de Coeziune se produce prin decizia Consiliului (hotărând cu majoritate calificată) în cazul în care un stat membru care înregistrează un deficit public excesiv nu a pus capăt situației sau acțiunile întreprinse se dovedesc a fi necorespunzătoare.

Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală

Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR) contribuie la promovarea unei dezvoltări rurale durabile în întreaga Comunitate, venind în completarea politicilor de piață și de susținere a veniturilor aplicate în cadrul politicii agricole comune, al politicii de coeziune și al politicii comune în domeniul pescuitului.

Obiectivele FEADR:

- îmbunătățirea competitivității agriculturii și silviculturii prin sprijinirea restructurării, dezvoltării și inovației;
- îmbunătățirea mediului și a spațiului rural, prin sprijinirea gestionării terenurilor;
- îmbunătățirea calității vieții în mediul rural și promovarea diversificării activităților economice.

Trei axe tematice au fost stabilite în noul regulament privind dezvoltarea rurală:

- îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol și forestier;
- mediul și regiunile rurale;
- creșterea calității vieții și diversificarea economiei în zonele rurale.

O a patra axă este Axa „Leader” - bazată pe experiența câștigată în urma inițiativelor comunitare Leader, deschide noi posibilități pentru abordările locale „de jos în sus” ale problematicei dezvoltării rurale.

Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime

Fondul European pentru Pescuit (FEPAM) ajută la realizarea durabilității economice, sociale și de mediu prin reducerea efortului de pescuit și protejarea mediului marin.

Obiectivele care trebuie atinse prin derularea acestor fonduri în România sunt facilitarea implementării Politicii Comune de Pescuit și diversificarea activităților în comunitățile pescărești.

Gradul de susținere financiară prin **FEPAM** este de maxim 40% din valoarea proiectului pentru creșterea capacităților sau înființarea unităților de producție.

Pentru acele proiecte care vizează investiții pentru interes colectiv, instruiți, acțiuni de promovare dar și pentru proiecte pilot, gradul de susținere este între 80 – 100%.

Fondul European pentru Pescuit este structurat pe cinci axe prioritare:

- Adaptarea flotei de pescuit a Comunității
- Acvacultura, pescuitul intern, procesare și marketing
- Măsuri de interes comun
- Dezvoltarea durabilă a zonelor de pescuit
- Asistență tehnică

Pentru a evita suprapunerile dintre fondurile comunitare, regulamentul privind FEDR și cel privind FEADR stabilesc că Statele și regiunile trebuie să garanteze complementaritatea și coerența măsurilor cofinanțate de FEADR și a celor cofinanțate de FEP, cu programele și acțiunile cofinanțate de FEDR în zonele rurale.

Trebuie să fie clar stabilite criteriile de diferențiere a acțiunilor care vor fi finanțate de FEDR și cele care vor fi finanțate de FEADR:

- infrastructurile destinate îmbunătățirii accesibilității
- dezvoltarea de noi activități economice diferite de agricultură și pescuit
- dezvoltarea turismului și a centrelor rurale de interes
- accelerarea instalării de rețele și servicii de telecomunicații în zonele rurale
- consolidarea legăturilor dintre zonele urbane și cele rurale.

1.3.3. Inițiative comunitare

În perioada de programare 2000-2006 au existat 4 inițiative comunitare în UE:

1. *INTERREG III* – este finanțat prin FEDR și promovează cooperarea trans-frontalieră, trans-națională și inter-regională;
2. *EQUAL* - este finanțat prin ESF și susține dezvoltarea de noi modalități pentru combaterea discriminării și inegalităților privind accesul la piața muncii;
3. *LEADER+* - este finanțat prin FEOGA – secțiunea de orientare și promovează dezvoltarea rurală prin sprijinirea inițiativelor grupurilor locale de acțiune (dezvoltarea durabilă);
4. *URBAN II* - este finanțat prin FEDR și încurajează strategii inovatoare pentru regenerarea economică și socială a orașelor și zonelor urbane în declin.

Pentru perioada de programare 2007-2013 inițiativele comunitare din perioada precedentă au fost incluse sub cele trei noi obiective ale politicii europene de dezvoltare regională și ale celei pentru dezvoltare rurală:

- Interreg III a fost inclus în obiectivul cooperare teritorială europeană;
- Misiunile fostelor inițiative comunitare URBAN (dezvoltare urbană) și EQUAL (inițiativă pentru ocuparea forței de muncă) sunt de acum înainte integrate în obiectivele „convergență” și „competitivitate regională și ocuparea forței de muncă”.
- Programul Leader + și Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA) sunt înlocuite de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), iar Instrumentul Financiar de Orientare a Pescuitului (IFOP) devine Fondul European pentru Pescuit (FEP). Cu toate acestea, în perioada 2007-2013, FEADR și FEP au propriile baze juridice și nu mai fac parte din politica de coeziune.

Există patru noi inițiative comunitare pentru politica de coeziune pe 2007-2013, respectiv 2014-2020:

- **Jasper** (Joint Assistance in Supporting Projects in European Regions): Asistență comună pentru sprijinirea proiectelor în regiunile europene este un instrument de asistență tehnică pentru cele douăsprezece țări care au aderat la UE în 2004 și 2007. Prin acest instrument, statelor membre în cauză li se oferă sprijinul de care au nevoie pentru a pregăti proiecte importante de înaltă calitate, care urmează a fi cofinanțate din fonduri ale UE.

- **Jeremy** (Joint European Resources for Micro to medium Enterprises): Resurse europene comune pentru microîntreprinderi și IMM-uri este o inițiativă a Comisiei Europene dezvoltată împreună cu Fondul European de Investiții. Această inițiativă promovează utilizarea instrumentelor de inginerie financiară pentru a spori accesul IMM-urilor la finanțare, prin intervenții ale fondurilor structurale.

- **Jessica** (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) Sprijin european comun pentru investiții durabile în zonele urbane este o inițiativă a Comisiei Europene dezvoltată în cooperare cu Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB). Această inițiativă sprijină dezvoltarea urbană durabilă și regenerarea prin mecanisme de inginerie financiară.

- **Jasmine** (Joint Action to Support Micro-finance Institutions in Europe) Acțiune comună de sprijinire a instituțiilor de microfinanțare din Europa urmărește să ofere asistență tehnică, dar și sprijin financiar furnizorilor de microcredite nebancari și să îi ajute să realizeze o creștere a calității activității proprii, să se extindă și să dobândească un caracter durabil. JASMINE urmărește, de asemenea, promovarea bunelor practici în domeniul microcreditelor și conceperea unui cod de conduită pentru instituțiile de microcredite.

1.4. Perioadele de programare 2014-2020 și 2021-2027

1.4.1. Strategia Europa 2020 – obiective, priorități, direcții strategice și regulamente

În 17 iunie 2010 - Consiliul European adoptă noua strategie denumită *Europa 2020 - O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*. Toate politicile comune - inclusiv politica agricolă comună și politica de coeziune - vor trebui să susțină această strategie.

Obiectiv General

Transformarea UE într-o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, caracterizată prin niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, productivitate și coeziune socială.

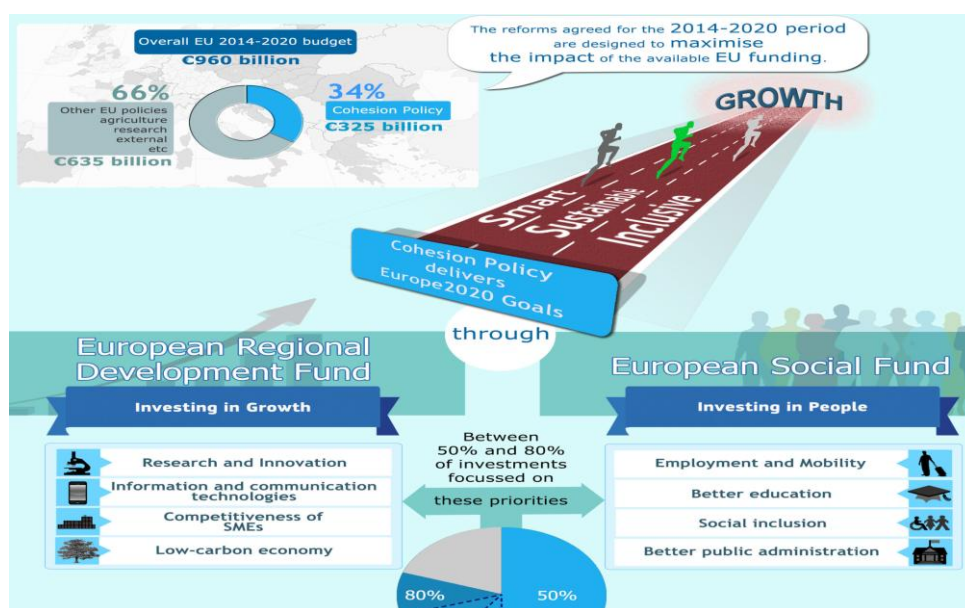
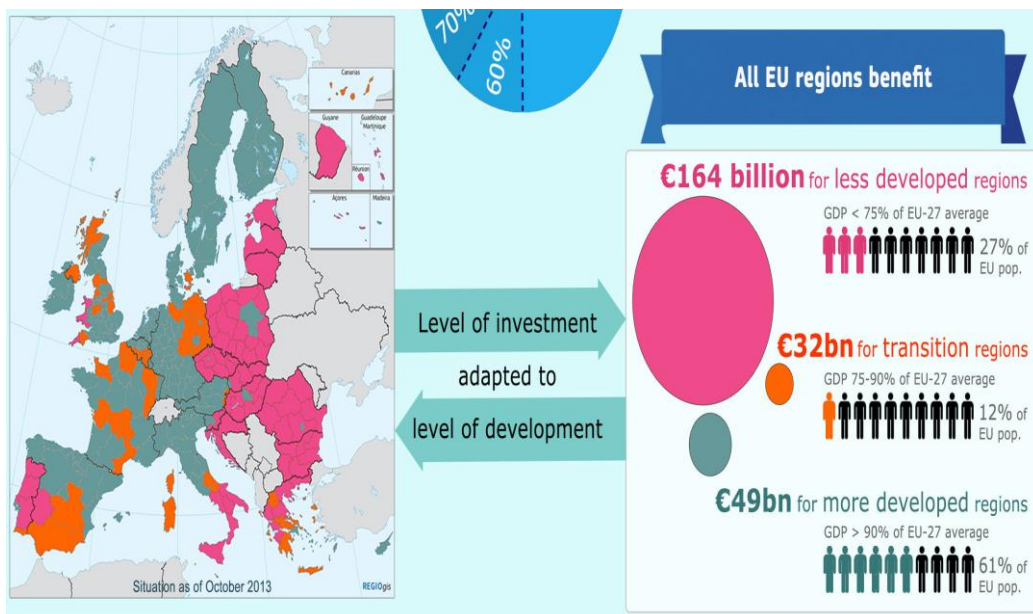
Astfel, în prezent, la nivelul Uniunii Europene și la nivel național se fac demersuri pentru stabilirea direcțiilor strategice pentru următoarea perioadă de programare 2014-2020, precum și pentru negocierea bugetelor aferente acestei perioade.

Priorități

- *creștere inteligentă*: dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare;
- *creștere durabilă*: promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive;
- *creștere favorabilă incluziunii*: promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială.

Pentru perioada 2014-2020, pentru politica de coeziune a UE vor fi alocate 325 mld. Euro, adică 35% din bugetul UE. Aproximativ jumătate din această sumă se va utiliza pentru investiții în regiunile mai puțin dezvoltate ale UE (164 mld.euro), adică acele regiuni care au un PIB/capita sub 75% din media UE, iar 49 de mld. Euro vor fi utilizate pentru investiții în regiunile mai dezvoltate ale UE, regiuni care înregistrează un PIB/capita de peste 90% din media UE și în care trăiesc aproximativ 61% dintre locuitorii UE. Restul banilor vor fi alocați regiunilor în tranziție (cu un PIB/capita între 75-90% din media UE). În cazul României, 7 din cele 8 regiuni se încadrează în grupul regiunilor mai puțin dezvoltate ale UE, excepție făcând doar regiunea București-Ilfov, care pentru perioada 2014-2020 intră în categoria regiunilor dezvoltate.

Politica de coeziune 2014-2020

Sursa:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/regulation/pdf/2014/prese ntation_final_en.ppt

Pentru a contribui la cele trei priorități stabilite în Strategia Europa 2020, se va acționa pe două direcții principale:

- investiții în creștere (finanțate din Fondul European pentru Dezvoltare Regională):
 - cercetare și inovare
 - tehnologia informațiilor și comunicării
 - competitivitatea IMM-urilor

- economie cu emisii scăzute de carbon
- investiții în oameni (finanțate prin Fondul Social European):
 - ocupare și mobilitate
 - educație de calitate
 - incluziune social
 - administrație publică de calitate

Principalele noutăți aduse pentru perioada 2014-2020

- Coeziune economică, socială și **teritorială**, reducerea disparităților între regiuni
- Concentrarea resurselor politicii de coeziune asupra obiectivelor Strategiei Europa 2020
- Concentrare tematică: strategii clare de investiții, obiective și indicatori aliniați cu obiectivele tematice pentru 2020 (au fost definite 11 obiective tematice)
- Ținte clare
- Simplificare printr-o programare mai coerentă, reguli și măsuri de implementare mai clare (armonizarea criteriilor de eligibilitate, costuri simplificate)
- O orientare clară către eficiență și monitorizarea rezultatelor = condiționalități macro-economice și ex-ante, cadru de performanță (cu indicatori de rezultate clari și măsurabili) și rezervă de performanță (5% din alocările naționale)

Coeziunea teritorială

- Concentrare pe dezvoltare urbană durabilă
 - Cel puțin 5 % din resursele FEDR
- Crearea unei platforme de dezvoltare urbană
 - Rețele de cooperare între orașe și schimburi de experiență pe politici urbane
- Acțiuni inovative pentru dezvoltare urbană durabilă
 - Până la un plafon de 0.2 % din finanțarea anuală
- Zone cu caracteristici naturale sau demografice specifice
 - Alocare suplimentară pentru regiunile periferice și slab populate
 - Abordarea integrată a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității (CLLD)
 - Investiții teritoriale integrate (ITI)
 - Abordarea nevoilor specifice zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau grupuri țintă cu cel mai mare risc de discriminare sau excludere – contribuție subliniată în conținutul fiecărui PO

Direcții strategice de dezvoltare. Obiectivele Strategiei UE 2020 corelate cu România

Cinci obiective măsurabile transpuse în ținte naționale:

Indicator	UE	RO
• rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani	75%	70%
• nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare în PIB	3%	2%

• obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:		
- emisiile de gaze cu efect de seră sub nivelul înregistrat în 1900	20%	20%
- energia produsă provenită din surse regenerabile	20%	24%
- creșterea eficienței energetice	20%	19%
• rata de părăsire timpurie a școlii	sub 10%	11,3%
• ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar	cel puțin 40%	26,7%
• scăderea numărului de persoane expuse sărăciei	20 mil.	580 mii

Acestea vor imprima direcția în care ar trebui să ne îndreptăm și vor reprezenta mijloacele de măsurare a succesului nostru.

Corelare priorități-obiective tematice-fonduri structurale și de investiții (FSI)

FEDR	ESF	FC	FEADR	2020	Cadrul Strategic Comun - obiective tematice
				Creștere inteligentă	1. Consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării
					2. Sporirea utilizării, calității și accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor
					3. Îmbunătățirea competitivității IMM-urilor, a sectorului agricol, de pescuit și acvacultură
				Creștere durabilă	4. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de CO ₂ , în toate sectoarele
					5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii și a gestionării riscurilor
					6. Protecția mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
					7. Promovarea sistemelor de transport durabile, eliminarea blocajelor din rețelele majore
				Creștere incluzivă	8. Promovarea ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă
					9. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
					10. Investițiile în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții
					11. Consolidarea capacității instituționale și o administrație publică eficientă

Comisia prezintă șapte inițiative emblematice pentru a stimula realizarea de progrese în cadrul fiecărei teme prioritare:

- „O Uniune a inovării” pentru a îmbunătăți condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;
- „Tineretul în mișcare” pentru a consolida performanța sistemelor de educație și pentru a facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- „O agendă digitală pentru Europa” pentru a accelera dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză și pentru a valorifica beneficiile pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;
- „O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor” pentru a permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;
- „O politică industrială adaptată erei globalizării” pentru a îmbunătăți mediul de afaceri, în special pentru IMM-uri, și a sprijini dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial;
- „O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă” pentru a moderniza piețele muncii și a oferi mai multă autonomie cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională;
- „Platforma europeană de combatere a sărăciei” pentru a garanta coeziunea socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

Regulamentele pentru perioada 2014 - 2020, se găsesc pe urmatorul link:
http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/legislation/regulations/

- Regulament (EU) 1303/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI de stabilire a unor **dispoziții comune** privind *Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime*, care fac obiectul cadrului strategic comun, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european și Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006 al Consiliului
- Regulament (EU) 1301/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind **dispozițiile specifice** aplicabile *Fondului european de dezvoltare regională* și obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006
- Regulament (EU) 1300/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind **Fondul de coeziune** și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2006
- Regulament (EU) 1304/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind **Fondul social european** și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1081/2006 al Consiliului

- Regulament (EU) 1305/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind sprijinirea dezvoltării rurale prin **Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală** și de abrogare a Regulamentului Consiliului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului
- Regulament (EU) 1299/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI privind dispoziții specifice pentru sprijinul din partea Fondului european de dezvoltare regională pentru obiectivul de **cooperare teritorială europeană**
- Regulament (EU) 1302/2013 REGULAMENT AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1082/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 iulie 2006 privind **grupările europene de cooperare teritorială** (GECT) în ceea ce privește clarificarea, simplificarea și îmbunătățirea constituirii și punerii în aplicare a unor astfel de grupări

1.4.2. Politica de coeziune pentru perioada 2021-2027

Comisia Europeană a propus modernizarea politicii de coeziune, care rămâne principala politică de investiții a UE. Pe pagina oficială a Comisiei Europene este prezentat noul cadru pentru dezvoltarea regională și coeziune după 2020 (https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/2021_2027/):

- **Concentrarea pe cinci priorități de investiții.** Investițiile în dezvoltare regională se axează mai ales pe obiectivele 1 și 2. Acestor priorități li se alocă 65 % - 85 % din resursele FEDR și ale Fondului de coeziune, în funcție de prosperitatea relativă a statelor membre. Aceste priorități de investiții sunt:
 - o **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii
 - o **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice
 - o **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale
 - o **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate
 - o **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.
- Există o **abordare mai personalizată a dezvoltării regionale**. Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. S-au introdus noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migrantilor), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice beneficiază în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. A crescut și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou

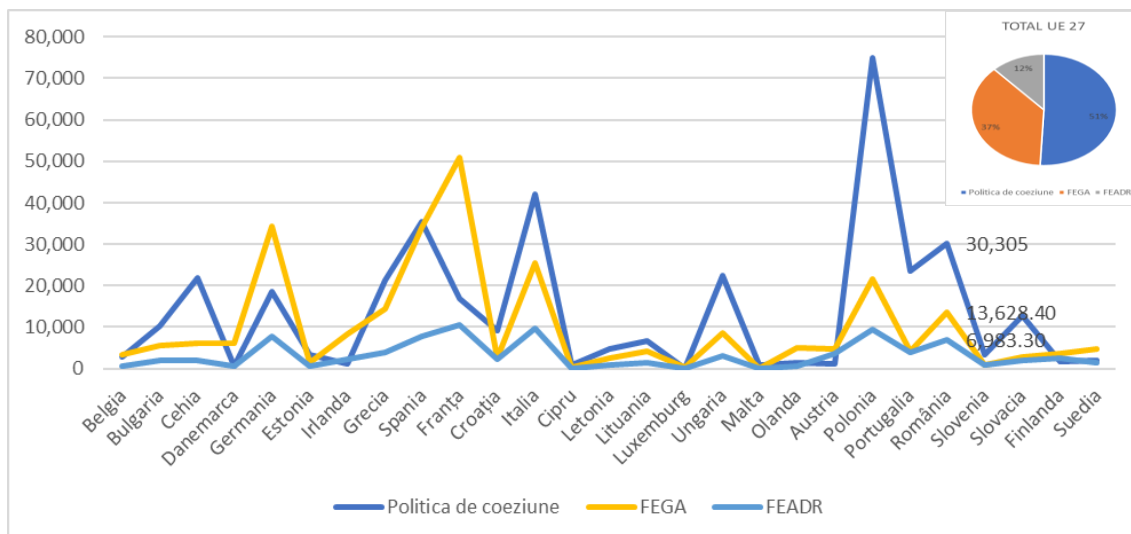
program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană.

- S-a realizat o **simplificare** prin reguli mai scurte, mai puține și mai clare. Pentru întreprinderile și antreprenorii care beneficiază de sprijinul UE, noul cadru oferă **mai puțină birocrație și modalități mai simple de solicitare a plăților**, prin utilizarea opțiunilor simplificate în materie de costuri. Pentru facilitarea sinergiilor, **un cadru unic de reglementare acoperă în prezent 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu statele membre** („gestionare partajată”). De asemenea, se realizează **controale mai relaxate** la programele cu istoric bun, o mai mare încredere în sistemele naționale și extinderea **principiului „auditului unic”**, pentru a evita suprapunerea verificărilor.
- **Cadru este mai flexibil.** Acesta reunește stabilitatea necesară planificării investițiilor cu nivelul corespunzător de flexibilitate bugetară, pentru a face față unor evenimente neprevăzute. **O evaluare intermediară va determina dacă este nevoie de modificarea programelor pentru ultimii doi ani ai perioadei de finanțare**, pe baza priorităților emergente, a executării programelor și a celor mai recente recomandări specifice fiecărei țări. În anumite limite, **se permite transferuri de resurse în cadrul programelor** fără a fi necesară o aprobare oficială a Comisiei. O dispoziție specifică facilitează mobilizarea de fonduri UE începând din prima zi, în caz de dezastru natural.
- Există **o legătură mai strânsă cu Semestrul European și cu guvernanta economică** a Uniunii. **Politica de coeziune sprijină reformele pentru crearea unui mediu favorabil investițiilor**, în care întreprinderile pot să prospere. Se va asigura deplina complementaritate și coordonare cu **Programul de sprijin al reformei**, în forma sa nouă și consolidată. În perioada bugetară, recomandările specifice fiecărei țări (RST) formulate în contextul semestrului european sunt luate în considerare de două ori: la început, pentru conceperea programelor din cadrul politicii de coeziune, și apoi în cadrul evaluării intermediare. Pentru a stabili condițiile propice creșterii economice și creării de locuri de muncă, **condițiile favorizante contribuie la înlăturarea obstacolelor din calea investițiilor**. Aplicarea lor este monitorizată pe întreaga perioadă financiară.
- Există **mai multe oportunități pentru sinergii în setul UE de instrumente bugetare**. Cadrul de reglementare unic care acoperă fondurile politicii de coeziune și Fondul pentru azil și migrație facilitează crearea de **strategii de integrare a migranților la nivel local sprijinite prin resurse UE utilizate în sinergie**; Fondul pentru azil și migrație se concentrează pe nevoile pe termen scurt ale migranților în momentul sosirii, în timp ce politica de coeziune sprijină integrarea lor socială și profesională. În afara cadrului unic de reglementare, se facilitează sinergii cu alte instrumente UE, cum ar fi **politica agricolă comună, Orizont Europa, programul LIFE sau Erasmus +**.
- În cazul Interreg s-a urmărit: **eliminarea obstacolelor transfrontaliere și sprijinirea proiectelor interregionale pentru inovare**. Cooperarea interregională și transfrontalieră este facilitată de noua posibilitate ca o regiune să utilizeze părți din propria alocare pentru a finanța proiecte în altă parte a Europei, împreună cu alte regiuni. Noua generație a programelor de cooperare interregională și transfrontalieră („Interreg”) ajută statele membre să depășească **obstacolele transfrontaliere** și să

dezvolte **servicii comune**. Comisia a propus un nou instrument pentru regiunile de frontieră și pentru țările din care să-și armonizeze cadrele juridice, denumit **Mecanismul transfrontalier european**. Pornind de la succesul acțiunii pilot din 2014-2020, Comisia a creat **Investițiile interregionale pentru inovare**. Regiunile cu active corespunzătoare de „specializare inteligentă” sunt sprijinite mai mult pentru alcătuirea **clusterelor paneuropene** în sectoare prioritare precum datele masive (big data), economia circulară, sistemele avansate de fabricație sau securitatea cibernetică.

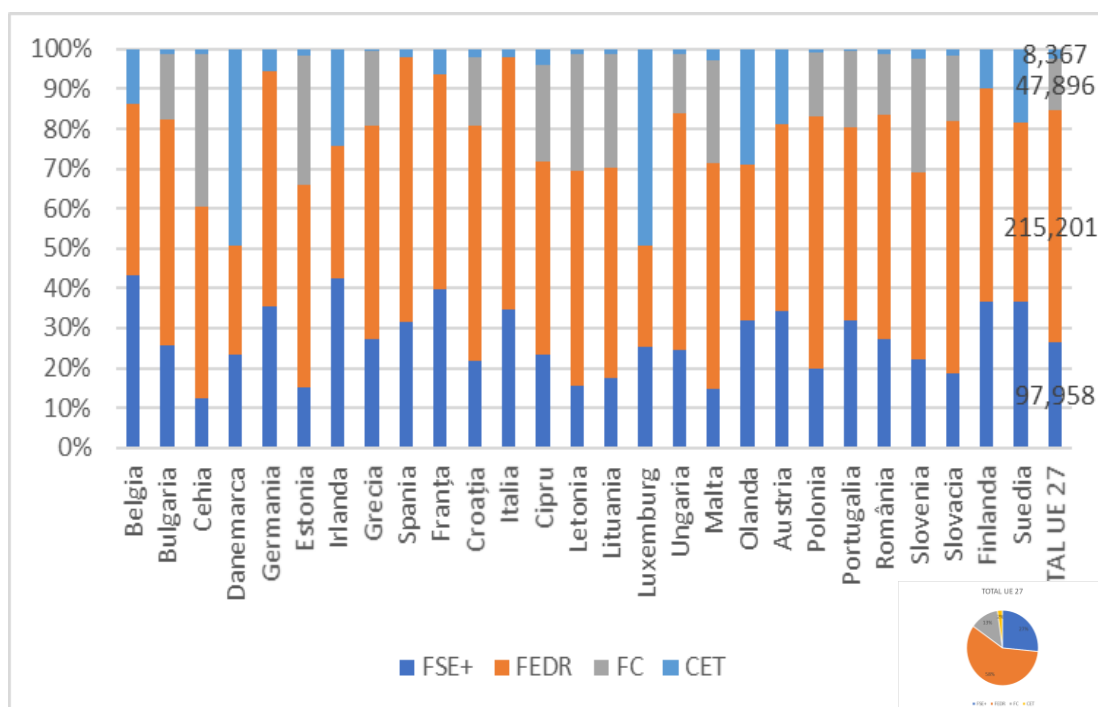
- **Există norme consolidate pentru investițiile UE cele mai performante.** Toate programele și-au menținut cadrul de performanță cu obiective cuantificabile (numărul de locuri de muncă create sau accesul suplimentar la rețele în bandă largă). Noul cadru a instituit un **bilanț anual al performanței**, sub forma unui dialog politic între autoritățile programului și Comisie. Performanța programelor este evaluată și cu ocazia evaluării intermediare. Din motive de transparență și pentru ca cetățenii să poată urmări progresele înregistrate, **statele membre trebuie să raporteze toate datele de implementare o dată la două luni**, iar platforma de date deschise privind coeziunea este actualizată automat.
- **Instrumentele financiare sunt utilizate mai intens.** Subvențiile pot fi eficient completate de instrumentele financiare, care au efect potențator și sunt mai apropiate de piață. În mod voluntar, statele membre pot să transfere o parte din resursele politicii lor de coeziune către noul **fond InvestEU** gestionat la nivel central, ca să acceseze garanția furnizată de bugetul UE. Astfel, este mai ușor să se combine granturile și instrumentele financiare. Noul cadru include și dispoziții speciale pentru a atrage mai mult capital privat.
- **Se fac mai multe eforturi de comunicare** pentru a îmbunătăți vizibilitatea politicii de coeziune. Pentru o Europă tot mai apropiată de cetățeni, se pune mai mult accent pe necesitatea de a comunica mai bine rezultatele pozitive ale politicii de coeziune. Statele membre și regiunile au consolidat cerințele de comunicare, de exemplu în ceea ce privește organizarea de evenimente pentru inaugurarea proiectelor mari cu finanțare de la UE și dezvoltarea unor planuri de informare prin rețelele sociale. În același timp, comunicarea pe tema proiectelor finanțate de la UE s-a simplificat, introducându-se un singur branding pentru toate fondurile UE, un portal unic unde apar toate finanțările disponibile pentru întreprinderi și o bază de date unică pentru proiecte gestionată de Comisie.

Defalcarea alocărilor politicii de coeziune și a politicii agricole comune pe state membre în perioada 2021-2027 (mil. Euro, prețuri curente)

Sursa: Cadrul financiar multianual 2021-2027: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en

Defalcarea alocărilor politicii de coeziune pe state membre și fonduri în perioada 2021-2027 (mil. Euro, prețuri curente)

Sursa: Cadrul financiar multianual 2021-2027: https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027_en

În ce privește obiectivele și tipurile de investiții sprijinite prin fonduri europene pentru perioada 2021-2027, în continuare sunt prezentate principalele aspecte privind aceste fonduri:

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul de Coeziune (FC) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0372&from=EN>)

Fondul European de Dezvoltare Regională – 217,1 mld. euro

Obiectivele FEDR sunt stabilite la articolul 176 din TFUE: „Fondul European de Dezvoltare Regională este menit să contribuie la corectarea principalelor dezechilibre regionale din Uniune, prin participarea la dezvoltarea și ajustarea structurală a regiunilor rămase în urmă și la reconversia regiunilor industriale aflate în declin”.

Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) poate interveni în sprijinul celor două obiective ale politicii de coeziune:

1. investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică;
2. cooperare teritorială europeană.

precum și în sprijinul celor 5 obiective de politică stabilite pentru perioada 2021-2027:

1. o Europă mai inteligentă
2. o Europă mai verde
3. o Europă conectată
4. o Europă mai socială
5. o Europă mai apropiată de cetățenii săi

Pe scurt, în cadrul acestor obiective, FEDR oferă sprijin pentru:

- investiții în infrastructură;
- investiții în accesul la servicii;
- investiții productive în IMM-uri;
- echipamente, software și active necorporale;
- investițiile productive în alte întreprinderi decât IMM-urile pot fi susținute atunci când implică o cooperare cu IMM-urile pentru activități de cercetare și inovare
- informare, comunicare, studii, constituirea de rețele, cooperare, schimb de experiență și activități care implică clustere;
- asistență tehnică.
- FEDR sprijină, de asemenea, activitățile de formare profesională, de învățare pe tot parcursul vieții și educaționale.

În cadrul obiectivului privind cooperarea teritorială europeană (Interreg), FEDR poate sprijini, de asemenea:

- punerea în comun a instalațiilor și a resurselor umane;

- investițiile nemateriale însoțitoare și alte activități legate de OP 4 în cadrul Fondului Social European Plus.

Fondul de Coeziune – 48 mld. euro

Obiectivele Fondului de coeziune sunt stabilite la articolul 177 din TFUE: „Fondul de Coeziune, constituit prin aceeași procedură, contribuie financiar la realizarea de proiecte în domeniul mediului și în acela al rețelelor transeuropene de infrastructură a transporturilor”. Acesta susține acțiuni în cadrul obiectivului „Investiții pentru creștere și locuri de muncă”.

Fondul de Coeziune finanțează acțiuni care contribuie la atingerea obiectivelor de politică 2 și 3:

Fondul de coeziune oferă sprijin pentru:

- investiții în domeniul mediului, inclusiv investiții legate de dezvoltarea și energia durabile care prezintă beneficii de mediu;
- investiții în TEN-T;
- asistență tehnică.

Fondul Social European Plus (FSE+) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0382&from=EN>) – 98,5 mld. euro

Fondul Social European Plus (FSE+) are drept scop să sprijine statele membre să asigure niveluri ridicate de ocupare a forței de muncă, o protecție socială echitabilă și o forță de muncă calificată și rezilientă pentru viitoarea piață a muncii”. FSE+ include trei componente: componenta FSE+ cu gestiune partajată, componenta Ocuparea forței de muncă și inovare socială și componenta Sănătate.

➤ Componenta „Ocuparea forței de muncă și inovare socială” poate sprijini următoarele acțiuni:

- activități analitice, inclusiv în ceea ce privește țările terțe, în special: anchete, studii, colectarea de date statistice, metodologii, clasificări, microsimulări, indicatori, sprijin pentru observatoarele și analizele comparative la nivel european; experimentările sociale care evaluează inovațiile sociale; monitorizarea și evaluarea transpunerii și aplicării legislației Uniunii;
- punerea în aplicare a politicilor, în special: parteneriatele transfrontaliere și serviciile de asistență din regiunile transfrontaliere; un sistem specific de mobilitate a forței de muncă la nivelul UE în vederea ocupării posturilor vacante acolo unde s-au identificat lipsuri pe piața muncii; sprijinul acordat microfinanțării și întreprinderilor sociale, inclusiv prin operațiuni de finanțare mixtă, cum ar fi partajarea asimetrică a riscurilor sau reducerea costurilor tranzacțiilor, precum și sprijinul pentru dezvoltarea infrastructurii și a competențelor sociale; sprijinul acordat pentru cooperarea și parteneriatele transnaționale cu scopul de a transfera și a extinde utilizarea soluțiilor inovatoare;

- consolidarea capacităților, în special: a capacităților rețelelor de la nivelul Uniunii; a capacităților punctelor de contact naționale care oferă orientări, informații și asistență referitoare la punerea în aplicare a componentei; a capacităților administrațiilor din țările participante, ale instituțiilor de securitate socială și ale serviciilor pentru ocuparea forței de muncă responsabile de promovarea mobilității forței de muncă, ale instituțiilor de microfinanțare și ale instituțiilor care oferă finanțare pentru întreprinderile sociale sau alți actori din domeniul investițiilor sociale, precum și pentru activitățile de colaborare în rețea; a capacităților părților interesate în vederea cooperării transnaționale;
 - activități de comunicare și diseminare, în special: învățarea reciprocă prin schimbul de bune practici, abordări inovatoare, rezultate ale activităților analitice, evaluări inter pares și analize comparative; ghiduri, rapoarte, materiale informative și mediatizarea inițiativelor; sistemele de informații care diseminează informații factuale; evenimente, conferințe și seminare legate de Președinția Consiliului.
- Componenta „Sănătate” poate sprijini următoarele acțiuni:
- activități analitice, în special: anchete, studii, colectarea de date, metodologii, clasificări, microsimulări, indicatori și exerciții de analiză comparativă; monitorizarea și evaluarea transpunerii și aplicării legislației Uniunii;
 - punerea în aplicare a politicilor, în special: colaborarea și parteneriatele transfrontaliere, inclusiv în regiunile transfrontaliere; sprijinul acordat pentru cooperarea și parteneriatele transnaționale cu scopul de a transfera și a extinde utilizarea soluțiilor inovatoare; exerciții de pregătire pentru crize sanitare;
 - consolidarea capacităților, în special: prin transferul, adaptarea și extinderea utilizării bunelor practici cu valoare adăugată consacrată la nivelul Uniunii între statele membre; a capacităților rețelelor la nivelul Uniunii; prin acordarea de sprijin pentru instalarea, operarea și întreținerea unei infrastructuri IT pentru schimbul de date; a capacităților punctelor de contact naționale care oferă orientări, informații și asistență referitoare la punerea în aplicare a programelor; a capacităților părților interesate în vederea cooperării transnaționale; prin acordarea de asistență în cooperare cu țările terțe; prin achiziția de bunuri și servicii în cazul crizelor sanitare.
 - activități de comunicare și diseminare, în special: învățarea reciprocă prin schimbul de bune practici, abordări inovatoare, rezultate ale activităților analitice, evaluări inter pares și analize comparative; ghiduri, rapoarte, materiale informative și mediatizarea inițiativelor; sistemele de informații care diseminează informații factuale; evenimente ale președinției Consiliului și acțiunile pregătitoare, conferințele și seminariile aferente.

Fondul pentru o Tranziție Justă (FTJ)
http://www.cdep.ro/afaceri_europene/CE/2020/COM_2020_22_RO_ACTE_f.pdf – 7,5 mld. euro

Regulamentul CE nr. 22/2020 instituie Fondul pentru o tranziție justă pentru a oferi sprijin teritoriilor care se confruntă cu provocări socioeconomice majore aferente procesului de tranziție către o economie a Uniunii neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

Obiectivul specific dedicat al Fondului pentru Tranziție Justă, vizează permiterea regiunilor și oamenilor de a aborda impactul social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic.

FTJ sprijină exclusiv următoarele activități:

- investiții productive în IMM-uri, inclusiv în întreprinderi nou-înființate, care conduc la diversificare și reconversie economică;
- investiții în crearea de noi întreprinderi, inclusiv prin incubatoare de afaceri și servicii de consultanță;
- investiții în activități de cercetare și inovare și de promovare a transferului de tehnologii avansate;
- investiții în dezvoltarea de tehnologii și infrastructuri pentru o energie curată la prețuri accesibile, în reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, în eficiența energetică și energia din surse regenerabile;
- investiții în digitalizare și în conectivitatea digitală;
- investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor, în proiecte de restaurare a terenurilor și de reconversie;
- investiții în consolidarea economiei circulare, inclusiv prin prevenirea generării de deșeuri și reducerea acestora, utilizarea eficientă a resurselor, reutilizare, reparare și reciclare;
- perfecționarea și recalificarea lucrătorilor;
- asistență pentru căutarea unui loc de muncă acordată persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă;
- incluziunea activă a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă;
- asistență tehnică.

Fondul pentru azil și migrație (FAM) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0471&qid=1602501885490&from=EN>) – 11,3 mld. euro

Obiectivul de politică al fondului este de a contribui la o gestionare eficace a fluxurilor de migrație, în conformitate cu acquis-ul relevant al Uniunii și în conformitate cu angajamentele Uniunii privind drepturile fundamentale. În cadrul obiectivului de politică stabilit, fondul contribuie la următoarele obiective specifice:

- consolidarea și dezvoltarea tuturor aspectelor sistemului european comun de azil, inclusiv a dimensiunii sale externe;
- sprijinirea migrației legale către statele membre, inclusiv contribuția la integrarea resortisanților țărilor terțe;
- contribuția la combaterea migrației neregulamentare și asigurarea eficacității returnării și readmisiei în țările terțe.

Acțiunile orientative pe cele trei obiective specifice (așa cum sunt menționate în Anexa III a regulamentului) sunt:

- OS 1: furnizarea de ajutor material; desfășurarea procedurilor de azil pentru a se asigura conformitatea cu acquis-ul din domeniul azilului; crearea sau îmbunătățirea infrastructurii de primire;
- OS 2: măsuri de integrare-sprijin adaptat la nevoile RTT (resortisanții țărilor terțe); acțiuni care permit și sprijină integrarea și participarea activă a RTT în societatea-gazdă.
- OS 3: infrastructura de primire/cazare; asistența pentru returnare; returnare

Fondul pentru Securitate internă (FSI) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0472&qid=1602502146951&from=EN>) – **4,8 mld. euro**

Obiectivul de politică al fondului este de a contribui la asigurarea unui nivel înalt de securitate în Uniune, în special prin combaterea terorismului și a radicalizării, a criminalității grave și organizate și a criminalității informatice și prin acordarea de asistență și protecție victimelor infracțiunilor.

În cadrul obiectivului de politică descris, fondul contribuie la următoarele obiective specifice:

- intensificarea schimburilor de informații dintre autoritățile de aplicare a legii și în cadrul acestora și alte autorități competente și organisme relevante din Uniune, precum și cu țările terțe și organizațiile internaționale;
- intensificarea operațiunilor comune transfrontaliere ale autorităților de aplicare a legii și în cadrul acestora cu alte autorități competente din Uniune în ceea ce privește criminalitatea gravă și organizată cu o dimensiune transfrontalieră și
- sprijinirea eforturilor de consolidare a capacităților în ceea ce privește combaterea și prevenirea criminalității, inclusiv a terorismului, în special prin cooperarea sporită dintre autoritățile publice, societatea civilă și partenerii din sectorul privat din statele membre.

Acțiunile orientative (așa cum sunt menționate în Anexa III a regulamentului) sunt:

- sisteme și rețele TIC, testarea și îmbunătățirea interoperabilității și a calității datelor;
- monitorizarea punerii în aplicare, în statele membre, a legislației Uniunii;
- acțiuni operaționale în cadrul ciclului de politici ale UE;
- acțiuni care sprijină răspunsul eficace și coordonat la criză, inclusiv centrele pentru sănătate, protecție civilă și combaterea terorismului;
- proiecte care dezvoltă metode inovatoare sau utilizează noi tehnologii
- schimb de cunoștințe, informații, de experiență și de bune practici, precum și centre de excelență comune.

Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Vize (IMFV) (<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2018/RO/COM-2018-473-F1-RO-MAIN-PART-1.PDF>) – **21,3 mld. euro**

Ca parte a Fondului de gestionare integrată a frontierelor, obiectivul de politică al instrumentului este asigurarea unei gestionări europene integrate solide și eficace a frontierelor la frontierele externe, care să garanteze, în același timp, libera circulație a persoanelor în cadrul Uniunii, cu respectarea deplină a angajamentelor Uniunii privind drepturile fundamentale, contribuind astfel la asigurarea unui nivel înalt de securitate în Uniune.

În cadrul obiectivului de politică stabilit, instrumentul contribuie la următoarele obiective specifice:

- sprijinirea gestionării europene integrate eficace a frontierelor externe de către poliția de frontieră și garda de coastă la nivel european, ca responsabilitate partajată a Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă și a autorităților naționale responsabile cu gestionarea frontierelor, în scopul facilitării trecerii legitime a frontierei, al prevenirii și al depistării imigrației ilegale și a criminalității transfrontaliere, precum și al gestionării eficace a fluxurilor de migrație;
- sprijinirea politicii comune în domeniul vizelor în scopul facilitării călătoriilor în scopuri legitime și al prevenirii riscurilor în materie de migrație și de securitate.

Acțiunile orientative (așa cum sunt menționate în Anexa III a regulamentului) sunt:

- infrastructură, clădiri, sisteme, servicii, echipamente operaționale, mijloace de transport
- formare, detașare a ILO / polițiști de frontieră/ experți,
- cooperare, schimb de bune practici, studii, proiecte-pilot, metode inovatoare,
- sistemele IT europene la scară largă, comunicații asociate, sprijin operațional, etc.

Fondul European pentru Afaceri Maritime și Activități Pescărești (FEAMAP) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0390&from=EN>) – 6,14 mld. euro

FEAMAP contribuie la punerea în aplicare a politicii comune în sectorul pescăresc și a politicii maritime. Sprijinul acordat de FEAMAP contribuie la îndeplinirea obiectivelor de mediu ale Uniunii, de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea.

FEAMAP vizează următoarele priorități:

- promovarea activităților pescărești sustenabile și conservarea resurselor biologice marine;
- contribuția la securitatea alimentară în Uniune prin intermediul unei acvaculturi și al unor piețe competitive și sustenabile;
- facilitarea dezvoltării unei economii albastre sustenabile și stimularea prosperității comunităților costiere;
- consolidarea guvernantei internaționale a oceanelor și asigurarea siguranței, securității, curățeniei și gestionării sustenabile a mărilor și oceanelor.

Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:52018PC0392>)

Sprijinul din FEGA și din FEADR vizează îmbunătățirea în continuare a dezvoltării sustenabile a agriculturii, a sectorului alimentar și a zonelor rurale și contribuie la îndeplinirea următoarelor obiective generale:

- promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care garantează securitatea alimentară;

- stimularea îngrijirii mediului și a combaterii schimbărilor climatice și contribuția la îndeplinirea obiectivelor Uniunii legate de mediu și climă;
- consolidarea structurii socioeconomice a zonelor rurale.

Obiectivele respective sunt completate de obiectivul transversal al modernizării sectorului prin stimularea și împărtășirea cunoștințelor, prin promovarea inovării și a digitalizării în agricultură și în zonele rurale și prin încurajarea adoptării acestor măsuri.

Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) - 286,2 mld. EUR

FEGA finanțează tipurile de intervenții legate de plățile directe și intervenții sectoriale.

Tipurile de intervenții pot lua forma plăților directe decuplate și cuplate.

➤ Plățile directe decuplate sunt următoarele:

- sprijinul de bază pentru venit în scopul sustenabilității;
- sprijinul redistributiv complementar pentru venit în scopul sustenabilității;
- sprijinul complementar pentru venit pentru tinerii fermieri;
- schemele pentru climă și mediu.

➤ Plățile directe cuplate sunt următoarele:

- sprijinul cuplat pentru venit;
- plata specifică pentru cultura de bumbac.

Tipurile de intervenții sectoriale:

- sectorul fructelor și legumelor
- sectorul produselor apicole;
- sectorul vitivinicol;
- sectorul hameiului;
- sectorul uleiului de măsline și al măslinelor de masă;
- alte sectoare menționate: cereale, orez, zahăr, furaje uscate, semințe, hamei, ulei de măsline și măsline de masă, in și cânepă, banane, pomi și alte plante vii, bulbi, rădăcini și altele asemănătoare, flori tăiate și frunziș ornamental, carne de vită și mânzat, lapte și produse lactate, carne de porc, carne de oaie și de capră, ouă, carne de pasăre, viermi de mătase.

Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (FEADR) - 78,8 mld. euro

Tipurile de intervenții pentru dezvoltarea rurală sunt următoarele:

- angajamente în materie de mediu și climă și alte angajamente în materie de gestionare;

- constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice anumitor zone;
- dezavantaje specifice anumitor zone, generate de anumite cerințe obligatorii;
- investiții;
- instalarea tinerilor fermieri și întreprindere rurală nou înființată;
- instrumente de gestionare a riscurilor;
- cooperare;
- schimburi de cunoștințe și informare.

1.5. Mecanismele fondurilor structurale

1.5.1. Definiția și principiile programării fondurilor structurale

Programarea este obiectivul de baza în Uniunea Europeană, conform căruia se acorda finanțare pentru proiecte de dezvoltare cuprinse într-un program general și nu pentru proiecte locale izolate. Aceasta reprezintă procesul de organizare, luare a deciziilor și finanțare, derulat în mai multe etape pentru a implementa, pe bază multianuală, acțiunea comună a Comunității și a statelor membre, pentru a atinge Obiectivele. Ea trebuie să asigure coordonarea Fondurilor între acestea și a acestora cu celelalte instrumente financiare existente, BEI și Fondul european de investiții (FEI). Această coordonare ar trebui să includă, de asemenea, elaborarea unor măsuri financiare complexe și a unor parteneriate între sectorul public și cel privat.

Pentru a se păstra simplificarea sistemului de programare definit anterior, perioada de programare trebuie să aibă o durată unică de șapte ani.

Programarea se desfășoară la nivel de program operațional și axe prioritare.

1.5.2. Cadrul și ciclul de programare

Pașii programării strategice și operaționale:

- Analiza statistică – studiu de evaluare

Elaborarea studiului se bazează pe cunoașterea și evaluarea resurselor din zonă. În cadrul studiului vor fi analizate caracteristicile naturale, economice, umane, istorico-culturale ale regiunii. Pentru a crea o imagine reală, de la care să se pornească în elaborarea unei strategii eficiente se poate folosi Analiza SWOT.

- Stabilirea priorităților

În această etapă se stabilește direcția strategică și prioritățile, pornind de la situația existentă. Prioritățile sunt indicatorii care nu ne dau voie să ne abatem de la direcția propusă în drumul spre realizarea obiectivelor și atingerea țelurilor (imaginea de viitor).

- Realizarea programelor, sub-programelor

Această etapă reprezintă o deplasare în direcția stabilită de priorități. Pentru a duce la rezultate bune, programele trebuie să fie interconectate, și nu îndreptate spre realizarea unor dezvoltări punctuale izolate.

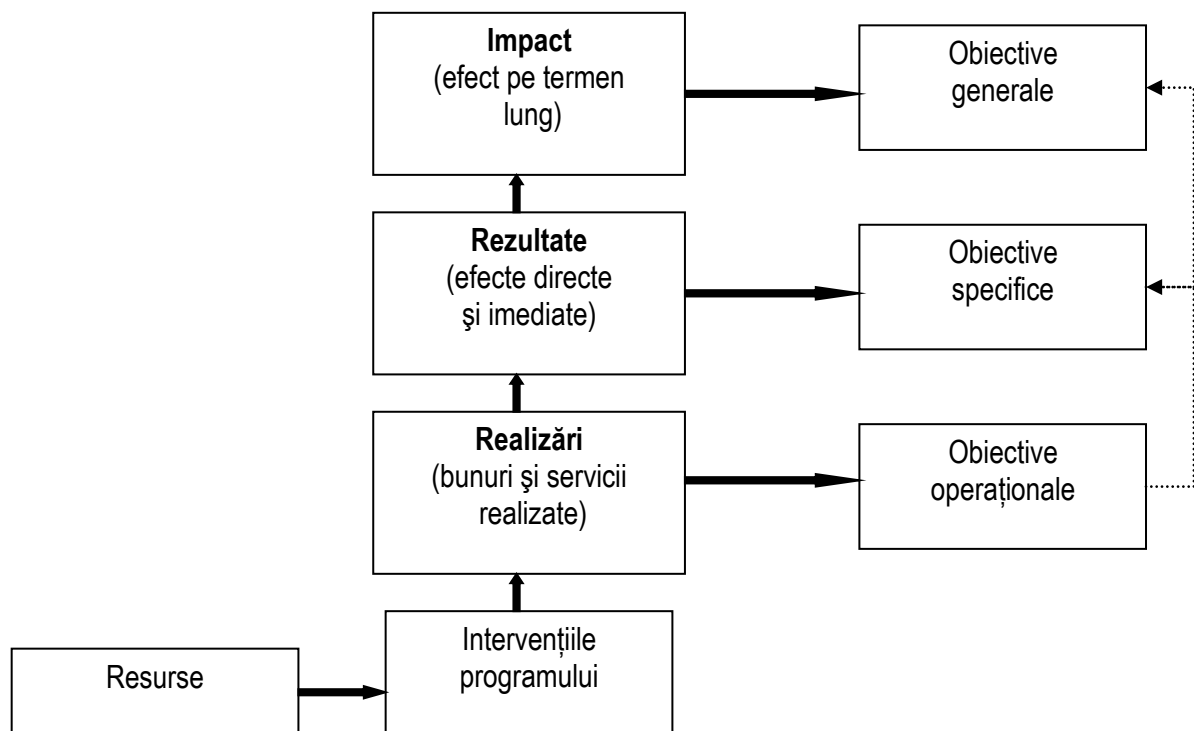
- Realizarea măsurilor și a pachetului de măsuri

Trebuie stabilite grupele de măsuri care contribuie la realizarea programelor și sub-programelor. Prin realizarea pachetului de măsuri (cu specificarea măsurilor) se încheie procesul de programare strategică, urmând stabilirea grupurilor țintă, a ariilor de dezvoltare, a cadrului financiar și planificarea în timp.

- Programarea operațională

Programele operaționale conțin măsurile și proiectele care duc la realizarea strategiei de dezvoltare.

Logica intervenției în cadrul unui program

1.5.3. Documente de programare

Evoluția documentelor de programare cerute a fi elaborate de Statele Membre pentru implementarea politicii de dezvoltare regională:

Regulament nr.2081/93 și 2082/93	CEE și 1260/99	Regulament CE nr. 1083/2006	Regulament CE nr. 1303/2013 și Propunere de Regulament CE nr. 375/2018
• Planul de Dezvoltare (PD) • Cadrul de Sprijin Comunitar (CSC) • Program Operațional (PO) sau • Document Unic de Programare (DOCUP)	• PD • CSC • PO + Program Complement (PC) • DOCUP + PC • Programe multifonduri • Programe pentru inițiative comunitare • Prezentarea și managementul programului la nivel de măsură	• Cadrul Național de Referință (CNSR) • PO (POS +POR) Un singur instrument de programare și gestionare (PO) mono fond (excepție FC și FEDR) • Gestiunea financiară numai la nivelul axelor prioritare	• Acord de parteneriat • programe (sectoriale / regionale)

Acord de parteneriat (art. 7 – 9, propunere Regulament CE nr. 375/2018)

- Fiecare stat membru pregătește un acord de parteneriat care stabilește modalități de utilizare eficace și eficientă a fondurilor pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2021 și 31 decembrie 2027.
- Comisia evaluează acordul de parteneriat și conformitatea acestuia cu prezentul regulament și cu normele specifice ale fiecărui fond. În evaluarea sa, Comisia ia în considerare, în mod particular, recomandările relevante specifice fiecărei țări.
- Acordul de parteneriat conține următoarele elemente:
 - obiectivele de politică selecționate, indicându-se fondul și programele prin intermediul cărora vor fi urmărite și o justificare în acest sens, iar dacă este cazul, o justificare privind utilizarea modului de punere în practică al InvestEU, ținându-se cont de recomandările relevante specifice fiecărei țări;
 - pentru fiecare dintre obiectivele de politică selecționate: un rezumat al deciziilor de politică și al principalelor rezultate preconizate pentru fiecare dintre fonduri, inclusiv, după caz, prin utilizarea InvestEU; coordonarea, demarcarea și complementaritatea între fonduri și, după caz, coordonarea dintre programele naționale și cele regionale; complementaritățile dintre fonduri și alte instrumente ale Uniunii, inclusiv proiectele strategice integrate și proiectele strategice privind natura ale programului LIFE;
 - alocarea financiară preliminară din partea fiecărui fond, per obiectiv de politică la nivel național, respectând normele specifice ale fondurilor privind concentrarea tematică;

- dacă este cazul, defalcarea resurselor financiare pe categorii de regiuni și cuantumurile alocărilor propuse a fi transferate între categorii de regiuni;
 - cuantumurile contribuțiilor care urmează a fi vărsate către InvestEU, per fond și per categorie de regiuni;
 - lista programelor planificate în cadrul fondurilor, cu respectivele alocări financiare preliminare per fond, și contribuția națională corespunzătoare per categorie de regiuni;
 - un rezumat al acțiunilor pe care statul membru în cauză le va întreprinde pentru a-și consolida capacitățile administrative de implementare a fondurilor.
- În ceea ce privește obiectivul de cooperare teritorială europeană (Interreg), acordul de parteneriat conține numai o listă a programelor planificate.

Programe (art. 16 – 19, propunere Regulament CE nr. 375/2018)

- Statele membre pregătesc programe de implementare a fondurilor pentru perioada cuprinsă între 1 ianuarie 2021 și 31 decembrie 2027.
- Statele membre prezintă Comisiei programe cel târziu la 3 luni de la prezentarea acordului de parteneriat.
- Fiecare program stabilește o strategie pentru contribuția programului la obiectivele de politică și comunicarea rezultatelor acestuia.
- Un program este format din priorități. Fiecare prioritate corespunde unui obiectiv de politică unic sau asistenței tehnice. O prioritate care corespunde unui obiectiv de politică este formată din unul sau mai multe obiective specifice. Aceluiași obiectiv de politică pot să-i corespundă mai multe priorități.
- Fiecare program stabilește:
 - un rezumat al principalelor provocări, ținând cont de: disparitățile economice, sociale și teritoriale, cu excepția programelor sprijinite de FEPAM; disfuncționalitățile pieței, nevoile de investiții și complementaritatea cu alte forme de sprijin; provocările identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări și în alte recomandări relevante ale Uniunii adresate statului membru; provocările la nivelul capacităților administrative și al guvernantei; învățămintele desprinse din experiența anterioară; strategiile macroregionale și strategiile privind bazinele maritime, atunci când statele membre și regiunile iau parte la astfel de strategii; pentru programele sprijinite de FAMI, FSI și IMFV, progresele în implementarea acquis-ului și a planurilor de acțiune relevante ale Uniunii;
 - o justificare a obiectivelor de politică alese, a priorităților corespunzătoare, a obiectivelor specifice și a formelor de sprijin;
 - pentru fiecare prioritate, cu excepția asistenței tehnice, obiectivele specifice;
 - pentru fiecare obiectiv specific: tipurile de acțiuni aferente, inclusiv o listă a operațiunilor de importanță strategică planificate și a contribuției lor preconizate la obiectivele specifice respective, precum și la strategiile macroregionale și strategiile privind bazinele maritime, după caz; indicatorii de realizare și indicatorii de rezultat, cu obiectivele de etapă și țintele corespunzătoare; grupurile-țintă principale; teritoriile specifice vizate, inclusiv utilizarea planificată a investițiilor teritoriale integrate, a dezvoltării locale plasate sub responsabilitatea comunității sau a altor instrumente teritoriale; acțiunile interregionale și transnaționale ai căror beneficiari se află în cel puțin un alt stat membru; utilizarea planificată a instrumentelor financiare; tipurile de

intervenții și o defalcare orientativă a resurselor programate, per tip de intervenție sau domeniu de sprijin;

- utilizarea planificată a asistenței tehnice și tipurile de intervenție relevante;
 - un plan de finanțare care să conțină: un tabel specificând alocațiile financiare totale pentru fiecare fond și pentru fiecare categorie de regiuni pentru întreaga perioadă de programare și pentru fiecare an, inclusiv orice sume; un tabel specificând alocațiile financiare totale pentru fiecare prioritate, per fond și per categorie de regiuni, precum și contribuția națională, cu precizarea dacă aceasta este alcătuită din contribuții publice și private; pentru programele sprijinite de FEPAM, un tabel specificând, pentru fiecare tip de domeniu de sprijin, cuantumul alocațiilor financiare totale ale sprijinului din partea fondului și contribuția națională; pentru programele sprijinite de FAMI, FSI și IMFV, un tabel specificând, pentru fiecare obiectiv specific, alocațiile financiare totale per tip de acțiune, precum și contribuția națională, cu precizarea dacă aceasta este alcătuită din contribuții publice și private;
 - acțiunile întreprinse pentru a implica partenerii relevanți din pregătirea programului, și rolul acestor parteneri în implementarea, monitorizarea și evaluarea programului;
 - pentru fiecare condiție favorizantă stabilită, o evaluare a îndeplinirii condiției favorizante la data prezentării programului;
 - abordarea avută în vedere în ceea ce privește comunicarea și vizibilitatea programului, prin definirea obiectivelor, a publicului-țintă, a canalelor de comunicare, a acoperirii la nivelul mijloacelor de comunicare socială, a bugetului planificat și a indicatorilor relevanți pentru monitorizare și evaluare;
 - autoritatea de management, autoritatea de audit și organismul care primește plățile din partea Comisiei.
- Comisia evaluează programul și conformitatea sa cu regulamentul comun și cu regulamentele specifice ale fondurilor, precum și coerența acestuia cu acordul de parteneriat. În evaluarea sa, Comisia ia în considerare, în mod particular, recomandările relevante specifice fiecărei țări.

1.5.4. Sisteme și organisme de gestiune și control

Autorități responsabile de programe (art. 65 - 70, propunere Regulament CE nr. 375/2018)

Statele membre identifică, pentru fiecare program, o **autoritate de management** și o **autoritate de audit**.

În cazul în care un stat membru utilizează opțiunea de a încredința funcția de contabilitate (autorității de management sau unui alt organism), organismul în cauză este identificat drept **autoritate responsabilă de program**.

- **Autoritatea de audit** este o autoritate publică independentă din punct de vedere funcțional de entitățile auditate.
- **Autoritatea de management** este responsabilă de gestionarea programului, în vederea realizării obiectivelor acestuia. În mod concret, ea are următoarele funcții:

- selectarea operațiunilor
 - desfășurarea sarcinilor de gestionare a programului
 - sprijinirea activității comitetului de monitorizare
 - înregistrarea și stocarea într-un sistem electronic a datelor referitoare la fiecare operațiune care sunt necesare pentru monitorizare, evaluare, gestiune financiară, verificări și audituri, și asigurarea securității, a integrității și a confidențialității datelor, precum și a autentificării utilizatorilor.
- Autoritatea de management poate identifica unul sau mai multe **organisme intermediare** care să desfășoare anumite sarcini sub responsabilitatea sa. Acordurile dintre autoritatea de management și organismele intermediare se consemnează în scris.
- **Funcția de contabilitate** constă în următoarele sarcini:
- întocmirea și transmiterea cererilor de plată către Comisie
 - întocmirea conturilor și păstrarea evidențelor pentru toate elementele conturilor într-un sistem electronic;
 - convertirea în euro a cuantumurilor cheltuielilor suportate în alte monede pe baza cursului de schimb contabil lunar al Comisiei din luna în care cheltuielile sunt înregistrate în sistemele contabile ale organismului responsabil de îndeplinirea sarcinilor.

Statele membre asigură respectarea principiului separării funcțiilor între autoritățile responsabile de programe și în cadrul acestora.

Aceleași autorități pot fi responsabile de mai multe programe.

Monitorizarea programului operațional

Comitetul de monitorizare (art. 33 – 35, propunere Regulament CE nr. 375/2018)

- Statul membru instituie un comitet de monitorizare a implementării programului („comitetul de monitorizare”) în termen de trei luni de la data notificării statului membru în cauză cu privire la decizia de aprobare a programului. Statul membru poate institui un comitet de monitorizare unic pentru a acoperi mai multe programe.
- Fiecare comitet de monitorizare își adoptă propriul regulament de procedură. Statul membru publică regulamentul de procedură al comitetului de monitorizare, precum și toate datele și informațiile partajate cu comitetul de monitorizare, pe site-ul web
- Comitetul de monitorizare se reunește cel puțin o dată pe an și examinează toate chestiunile care afectează progresele făcute de program în atingerea obiectivelor sale.
- Comitetul de monitorizare examinează:
 - progresele înregistrate în ceea ce privește implementarea programului și realizarea obiectivelor de etapă și a țințelor;
 - orice probleme care influențează performanța programului și măsurile luate pentru a le remedia;

- contribuția programului la abordarea provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări;
 - elementele evaluării ex ante;
 - progresele înregistrate cu privire la efectuarea evaluărilor, a sintezelor evaluărilor și a oricăror acțiuni întreprinse ca urmare a constatărilor;
 - punerea în aplicare a acțiunilor legate de comunicare și vizibilitate;
 - progresele înregistrate în implementarea operațiunilor de importanță strategică, dacă este cazul;
 - îndeplinirea condițiilor favorizante și aplicarea acestora în cursul întregii perioade de programare;
 - progresele înregistrate în ceea ce privește consolidarea capacității administrative pentru instituțiile publice și beneficiari, acolo unde este cazul.
- **Comitetul de monitorizare aprobă:**
- metodologia și criteriile folosite pentru selectarea operațiunilor, inclusiv orice modificări ale acestora, după consultarea Comisiei;
 - rapoartele anuale de performanță pentru programele sprijinite de FEPAM, FAM, FSI și IMFV și raportul final de performanță pentru programele sprijinite de FEDR, FSE+ și Fondul de coeziune;
 - planul de evaluare și orice modificare a acestuia;
 - orice propunere înaintată de autoritatea de management referitoare la modificarea unui program.
- Autoritatea de management efectuează evaluări ale programului. Fiecare evaluare analizează programul din perspectiva eficacității, a eficienței, a relevanței, a coerenței și a valorii adăugate a UE, cu scopul de a îmbunătăți calitatea elaborării și a implementării programelor.
- În plus, autoritatea de management efectuează o evaluare pentru fiecare program, pentru a evalua impactul acestuia, până la 30 iunie 2029

Condiții favorizante

Regulamentul CE 375/2018 prevede, pentru fiecare obiectiv specific, condiții prealabile pentru implementarea sa eficace și eficientă, numite „condiții favorizante”. Acestea sunt monitorizate și aplicate pe parcursul întregii perioade. Statele membre nu vor putea să declare cheltuieli legate de obiective specifice până când nu este îndeplinită condiția favorizantă. Acest lucru va garanta că toate operațiunile cofinanțate sunt aliniate cadrului de politică al UE.

Anexa III stabilește condiții favorizante orizontale aplicabile tuturor obiectivelor specifice, precum și criteriile necesare pentru evaluarea îndeplinirii acestora.

- Mecanisme eficace de monitorizare a pieței achizițiilor publice;
- Instrumente și capacități pentru aplicarea eficace a normelor privind ajutoarele de stat;
- O aplicare și implementare eficace a Cartei drepturilor fundamentale a UE;

- Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD) în conformitate cu Decizia 2010/48/CE a Consiliului.

Anexa IV stabilește condiții favorizante tematice pentru FEDR, Fondul de coeziune și FSE+, precum și criteriile necesare pentru evaluarea îndeplinirii acestora.

- Buna guvernanță a strategiei naționale sau regionale de specializare inteligentă;
- Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale;
- Guvernanța în sectorul energetic;
- Promovarea eficace a utilizării energiei regenerabile în toate sectoarele și în întreaga UE;
- Cadru eficace de management al riscului de dezastre;
- Planificare actualizată pentru investițiile necesare în sectorul apei și cel al apelor reziduale;
- Planificare actualizată a gestionării deșeurilor;
- Cadru de acțiune prioritară pentru măsurile de conservare necesare care fac obiectul unei cofinanțări din partea Uniunii;
- Plan național sau regional privind banda largă;
- Planificarea globală a transporturilor la nivelul corespunzător;
- Cadru de politică strategic pentru politicile active din domeniul pieței muncii;
- Cadrul strategic național pentru egalitatea de gen;
- Un cadru de politică strategic pentru sistemul de educație și formare, la toate nivelurile;
- Cadru de politică strategic național pentru incluziune socială și reducerea sărăciei;
- Strategie națională de integrare a romilor;
- Cadru de politică strategic pentru sănătate.

1.5.5. Programe gestionate la nivelul UE

Agenda 2030 pentru dezvoltare sustenabilă (<https://www.mae.ro/node/35919>)

Agenda 2030 este un plan inovator, primul acord internațional care recunoaște dezvoltarea urbană durabilă ca o precondiție fundamentală pentru prosperitatea orașelor. Acordul cuprinde 17 obiective de dezvoltare durabilă (SDGs) și 169 de ținte care urmăresc să fie realizate până în 2030. Agenda este un angajament de eradicare a sărăciei și de realizare a dezvoltării durabile până în 2030 la nivel mondial, asigurându-se că nimeni nu este lăsat în urmă.

Agenda teritorială 2030 (<https://www.territorialagenda.eu/renewal-reader/draft-territorialagenda.html>)

Agenda teritorială reînnoită va avea rolul de a asigura că nevoia unui viitor durabil pentru toate teritoriile și toți oamenii este abordată în mod corespunzător și că dimensiunea teritorială și potențialul divers al teritoriilor din Europa sunt asigurate de toate politicile relevante. Proiectul Agendei teritoriale 2030 prezintă două obiective generale: o *Europă justă* care oferă perspective viitoare pentru toate locurile și toți oamenii; o *Europă verde* care să ne protejeze mijloacele de trai

comune și să modeleze procesele de tranziție socială defalcate în șase priorități pentru dezvoltarea teritoriului european.

INTERREG Europe 2021-2027 (https://www.interregeurope.eu/news-and-events/news/9810/2021-2027-first-draft-of-the-cooperation-programme/?no_cache=1&cHash=dcab9b747d4a0ae2746f0e7d5a5dd2ec)

Obiectivul general al programului vizează îmbunătățirea punerii în aplicare a politicilor de dezvoltare regională, inclusiv a investițiilor pentru locuri de muncă și creștere economică, prin promovarea schimbului de experiențe, abordări inovatoare și consolidarea capacităților în legătură cu identificarea, diseminarea și transferul de bune practici în rândul actorilor din politica regională.

Obiectivul specific Interreg „o mai bună guvernanta a cooperării” 12 permite programelor Interreg să sprijine acțiuni de îmbunătățire a capacității instituționale a autorităților publice și a părților interesate relevante implicate în gestionarea anumitor teritorii și implementarea strategiilor teritoriale.

Inițiativa	Urbană	Europeană	2021-2027
(https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/brochures/2019/explanatory-memo-european-urban-initiative-post-2020-article-104-5-cpr-proposal-and-article-10-erdf-cf-proposal/)			

Inițiativa este un nou instrument care furnizează sprijin pentru orașe urmărind să consolideze abordările integrate și participative pentru dezvoltarea urbană sustenabilă și să acorde o legătură mai puternică cu politicile relevante ale UE și investițiile politicii de coeziune.

Programul URBACT (2021-2027) (<https://urbact.eu/files/orientations-urbact-post-2020>)

URBACT este un program dedicat cooperării urbane interregionale, singurul program de cooperare teritorială europeană care lucrează exclusiv pentru orașe în domeniul dezvoltării urbane participative integrate. Se va adresa în continuare tuturor orașelor din Europa lucrând îndeaproape cu practicieni, factori de decizie și actorii interesați de la nivel local.

Viitorul program propune două obiective complementare, care se bazează pe elementele de program care se sprijină reciproc: consolidarea capacității, schimbul de experiență, învățarea și colectarea cunoștințelor.

Mecanismul pentru Interconectarea Europei 2021-2027 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A438%3AFIN>)

MIE are drept obiectiv general să dezvolte și să modernizeze rețelele transeuropene în domeniul transporturilor, al energiei și în domeniul digital și de a facilita cooperarea transfrontalieră în domeniul energiei din surse regenerabile, luând în considerare angajamentele de decarbonizare pe termen lung și punând accent pe sinergiile dintre sectoare.

EUROPA ÎN MIȘCARE. Mobilitate durabilă pentru Europa: sigură, conectată și curată (https://ec.europa.eu/commission/news/europe-move-2018-may-17_en)

Pătrunderea pe piață a unor vehicule tot mai automatizate și mai conectate reprezintă următoarea frontieră în sectorul transporturilor și factorul care va revoluționa modul în care cetățenii vor beneficia de mobilitate în viitor. Vehiculele automatizate și sistemele de conectivitate avansate vor face ca vehiculele să devină mai sigure, mai ușor de utilizat în comun și mai accesibile pentru toți cetățenii, inclusiv pentru cei care în prezent ar putea fi privați de serviciile de mobilitate, cum ar fi persoanele în vârstă și persoanele cu handicap.

Programul Europa Digitală pentru perioada 2021-2027 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0434&from=EN>)

Programul are următoarele obiective generale: să sprijine transformarea digitală a economiei și a societății europene și să aducă beneficii cetățenilor și întreprinderilor europene. Programul: va consolida capacitățile Europei în domenii-cheie ale tehnologiilor digitale prin implementarea acestora pe scară largă; și va extinde difuzarea și adoptarea acestora în domenii de interes public și de către sectorul privat.

Programul pentru mediu și politici climatice LIFE 2021-2027 (https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/budget-may2018-new-life-programme_en.pdf)

Obiectivul general al programului este de a contribui la tranziția către o economie circulară curată, eficientă din punct de vedere energetic, cu emisii scăzute de dioxid de carbon și rezistentă la schimbările climatice, inclusiv prin tranziția către energia curată, precum și la protejarea și îmbunătățirea calității mediului și la oprirea și inversarea declinului biodiversității, contribuind astfel la dezvoltarea durabilă.

Pactul ecologic european (European Green Deal) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>)

Se reiterează angajamentul Comisiei de a aborda provocările legate de climă și de mediu. Acesta prezintă o nouă strategie de creștere care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor. Pactul urmărește, de asemenea,

să protejeze, să conserve și să consolideze capitalul natural al UE, precum și să protejeze sănătatea și bunăstarea cetățenilor împotriva riscurilor legate de mediu și a impacturilor aferente.

În același timp, tranziția trebuie să fie echitabilă și favorabilă incluziunii, trebuie să pună oamenii pe primul plan și să acorde atenție regiunilor, industriilor și lucrătorilor care se vor confrunta cu cele mai mari dificultăți. Întrucât va aduce schimbări substanțiale, participarea activă a cetățenilor și încrederea acestora în tranziție sunt de o importanță capitală dacă ne dorim ca politicile să funcționeze și să fie acceptate.

Programul InvestEU 2021-2027 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0439&from=EN>)

Obiectivul general al Programului este de a sprijini obiectivele politice ale Uniunii prin intermediul unor operațiuni de finanțare și de investiții care contribuie la: competitivitatea Uniunii, inclusiv inovarea și digitalizarea; durabilitatea și creșterea economiei Uniunii; reziliența socială și caracterul incluziv al Uniunii; integrarea piețelor de capital ale Uniunii și consolidarea pieței unice, inclusiv prin soluții care abordează fragmentarea piețelor de capital ale Uniunii, prin diversificarea surselor de finanțare pentru întreprinderile din Uniune și prin promovarea finanțării durabile.

Programul InvestEU sprijină patru domenii politice diferite, punând accentul pe domeniile în care UE poate aduce cea mai mare valoare adăugată, prin furnizarea unei garanții bugetare pentru a atrage investiții private:

- **INFRASTRUCTURĂ DURABILĂ** - InvestEU finanțează proiecte în domeniile următoare: energie durabilă, conectivitate digitală, transport, economie circulară, infrastructuri de gestionare a apei, deșeurilor și de protecție a mediului și altele.
- **CERCETARE, INOVARE ȘI DIGITALIZARE** - InvestEU finanțează proiecte în domeniile următoare: cercetare și inovare, comercializarea rezultatelor cercetării, digitalizarea industriei, favorizarea creșterii întreprinderilor inovatoare, inteligența artificială și altele.
- **ÎNTRERINDERI MICI** - InvestEU facilitează accesul la finanțare pentru întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri), societăți mici cu capitalizare medie.
- **INVESTIȚII SOCIALE ȘI COMPETENȚE** - InvestEU finanțează proiecte în domeniile următoare: dezvoltarea competențelor, educație, formare profesională, locuințe sociale, școli, universități, spitale, inovare socială, asistență medicală, îngrijire de lungă durată și accesibilitate, microfinanțare, întreprinderi sociale, integrarea migranților, a refugiaților și a persoanelor vulnerabile și altele.

Programul Europa Creativă 2021-2027 (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15618-2018-COR-1/ro/pdf>)

Programul își propune ca și obiective generale, promovarea cooperării la nivel european în domeniul diversității lingvistice și culturale și al patrimoniului cultural și creșterea competitivității sectoarelor culturale și creative europene, în special competitivitatea sectorului audiovizual.

Program-cadru pentru cercetare și inovare Orizont Europa 2021-2027 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1540387631519&uri=CELEX%3A52018PC0435>)

Obiectivul general al programului este ca investițiile Uniunii în cercetare și inovare să genereze un impact științific, economic și societal care să permită consolidarea bazelor științifice și tehnologice ale Uniunii și stimularea competitivității sale, inclusiv în industrie, îndeplinirea priorităților strategice ale Uniunii, precum și abordarea provocărilor globale, inclusiv obiectivele de dezvoltare durabilă.

Erasmus, programul de acțiune al Uniunii în domeniul educației, formării, tineretului și sportului 2021-2027

([http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628313/EPRS_BRI\(2018\)628313_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/628313/EPRS_BRI(2018)628313_EN.pdf))

Obiectivul general al programului este de a sprijini dezvoltarea educațională, profesională și personală a persoanelor din domeniul educației, formării, tineretului și sportului, atât în Europa, cât și în afara ei, contribuind astfel la o creștere economică durabilă, la crearea de locuri de muncă, la coeziune socială și la consolidarea identității europene. Astfel, programul este un instrument esențial pentru instituirea unui spațiu european al educației, pentru sprijinirea implementării cooperării strategice europene în domeniul educației și formării, cu agendele sectoriale aferente, pentru promovarea cooperării în domeniul politicii pentru tineret în cadrul strategiei pentru tineret a Uniunii pentru perioada 2019-2027 și pentru dezvoltarea dimensiunii europene a sportului.

UE4health - „UE pentru sănătate” 2021-2027 – O viziune pentru o Uniune Europeană mai sănătoasă (https://ec.europa.eu/health/funding/eu4health_ro)

Programul „UE pentru sănătate” este răspunsul UE la criza COVID-19, care a avut un impact major asupra personalului medical și sanitar, asupra pacienților și asupra sistemelor de sănătate din Europa. Cu fonduri de 9,4 miliarde EUR, „UE pentru sănătate” este cel mai valoros program în domeniul sanitar. El va oferi finanțare țărilor UE, organizațiilor și ONG-urilor din domeniul sănătății. Solicitățile de finanțare se vor putea depune în 2021.

Sunt vizate investiții în sistemele de sănătate din UE, cu accent pe: securitatea sanitară și capacitatea de reacție la situații de criză; prevenirea și supravegherea pe termen lung a bolilor, accesul la sănătate, diagnosticare și tratament, colaborarea transfrontalieră în domeniul sănătății.

Programul „UE pentru sănătate”:

- va spori gradul de pregătire a UE în fața amenințărilor transfrontaliere majore la adresa sănătății, creând:
 - rezerve de materiale medicale pentru situații de criză
 - o rezervă de personal medical și de experți care să poată fi mobilizată pentru a răspunde la crize oriunde în UE
 - o supraveghere mai amplă a amenințărilor la adresa sănătății
- va consolida sistemele de sănătate, astfel încât acestea să facă față atât epidemiilor, cât și provocărilor pe termen lung, stimulând:
 - prevenirea bolilor și promovarea sănătății în condițiile îmbătrânirii populației
 - transformarea digitală a sistemelor de sănătate
 - accesul grupurilor vulnerabile la asistență medicală
- va face medicamentele și dispozitivele medicale disponibile și accesibile, va susține utilizarea prudentă și eficientă a antimicrobienelor și va promova atât inovarea în domeniul medical și farmaceutic, cât și metodele mai ecologice de producție.
-

1.5.6. Politica de coeziune și criza provocată de Coronavirus

Pentru a asigura un răspuns eficace la criza provocată de coronavirus, care să se adreseze tuturor cetățenilor UE și partenerilor globali, Comisia Europeană mobilizează o serie de instrumente. **Instrumentul Next Generation EU** (https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_ro) va fi pus în aplicare prin intermediul a trei piloni:

Sprijinirea redresării statelor membre

- **Mecanismul de redresare și reziliență** - granturi și împrumuturi prin punerea în aplicare a planurilor naționale de redresare și reziliență ale statelor membre, definite în conformitate cu obiectivele Semestrului european, inclusiv în ceea ce privește tranziția verde și tranziția digitală și reziliența economiilor naționale. . Comisia încurajează ferm statele membre să includă investiții și reforme în domeniul digital și ecologic, pentru a crea locuri de muncă și o creștere economică durabilă. **(560 mld. euro)**
- **REACT-EU – Asistență în materie de redresare pentru coeziune și teritoriile europene** - subvenții flexibile în cadrul politicii de coeziune pentru municipalități, spitale, întreprinderi. **(55 mld. euro)**
- **Programe consolidate de dezvoltare rurală** - **Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală**, pentru a ajuta zonele rurale să facă modificările structurale necesare în conformitate cu Pactul verde european și să realizeze obiectivele ambițioase ale strategiei în materie de biodiversitate și ale strategiei „de la fermă la consumator”. **(15 mld. euro)**
- **Mecanismul consolidat pentru o tranziție justă** - **Fondul pentru o tranziție justă**, pentru a sprijini statele membre în accelerarea tranziției către neutralitatea climatică **(40 mld. euro)**

Relansarea economiei și sprijinirea investițiilor private

- Programul InvestEU consolidat, care să includă un mecanism pentru investiții strategice - furnizarea unei garanții bugetare a UE pentru finanțarea proiectelor de investiții prin intermediul Grupului BEI și al băncilor naționale de promovare. (15,3 mld. euro)
- Instrumentul de sprijin pentru solvabilitate, menit să sprijine capitalul întreprinderilor viabile - furnizarea unei garanții de la bugetul UE în favoarea Grupului Băncii Europene de Investiții pentru mobilizarea de capital privat. (31 mld. euro)

Valorificarea învățămintelor desprinse din criză

- Noul program în domeniul sănătății, care să ajute Europa să facă față viitoarelor amenințări sanitare - Noul program în domeniul sănătății, EU4Health pentru consolidarea securității sanitare și pregătirea pentru viitoarele crize din acest domeniu. (9,4 mld. euro)
- Consolidarea rezervei rescEU și a mecanismului de protecție civilă al UE, pentru a răspunde la situații de urgență la scară largă – vizează infrastructura de răspuns la situații de urgență în domeniul sănătății: capacitatea de depozitare, sistemele de transport al medicamentelor, al medicilor și al pacienților în interiorul UE sau aducerea acestora din afara granițelor UE. (3,1 mld. euro)
- Consolidarea programelor de cercetare, inovare și acțiune externă (Orizont Europa - menită să intensifice sprijinul european pentru activitățile de cercetare și inovare în domeniul sănătății și al climei (94,4 mld. euro); **Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională și Fondul European pentru dezvoltare durabilă** - în vederea sprijinirii partenerilor, în special din Balcanii de Vest, din vecinătate și din restul Africii, în eforturile lor de combatere a pandemiei și de redresare în urma impactului pandemiei (87 mld. euro); **Ajutor umanitar** - care să reflecte nevoile umanitare din ce în ce mai mari în părțile cele mai vulnerabile ale lumii (5 mld. euro))
- consolidarea altor programe care să le permită să își joace pe deplin rolul pentru face Uniunea mai rezilientă și a răspunde problemelor generate de pandemie și consecințelor acesteia, prin creșterea fondurilor destinate acestora: **programul Europa digitală**, menit să consolideze mijloacele de apărare cibernetică ale Uniunii și să îi sprijine tranziția digitală (8,2 mld. euro); **Mecanismul pentru interconectarea Europei**, investiții într-o infrastructură de transport modernă, de înaltă performanță, pentru a facilita conexiunile transfrontaliere, cum ar fi Rail Baltica (1,5 mld. euro); crearea condițiilor pentru o piață unică funcțională care să sprijine redresarea prin menținerea bugetelor propuse pentru **Programul privind piața unică** și pentru programe care facilitează cooperarea în domeniile fiscal și vamal (3,7 mld. euro); **programul Erasmus Plus**, creșterea fondurilor totale destinate investițiilor în tineri (3,4 mld. euro); **programul Europa creativă**, pentru sprijinirea sectoarelor culturale și creative (1,5 mld. euro); **politica agricolă comună și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime**, menite să consolideze reziliența sectorului agroalimentar și a sectorului pescuitului și să asigure anvergura necesară a acțiunilor de gestionare a crizelor (4,5 mld. euro); **Fondul pentru azil și migrație** și pentru **Fondul de gestionare integrată a frontierelor**, menit să intensifice cooperarea în materie de gestionare a frontierelor externe și să consolideze politica în materie de migrație și azil (22 mld. euro); **Fondul pentru securitatea internă și Fondul european de apărare**, în vederea sprijinirii autonomiei strategice și a

securității europene (2,2 mld. euro); **asistența de preaderare** pentru a-i sprijini pe partenerii din Balcanii de Vest (12,9 mld euro).

Inițiativa SURE (Support to mitigate Unemployment Risks in an Emergency) pentru menținerea locurilor de muncă și sprijinirea întreprinderilor, în contextul COVID-19 (https://ec.europa.eu/romania/news/20200402_initiativa_sure_ro). SURE este un instrument de solidaritate, care îi va ajuta pe lucrători să își păstreze veniturile și va sprijini întreprinderile pentru ca acestea să se mențină pe linia de plutire. De acest sprijin vor beneficia, de asemenea, fermierii și pescarii, precum și persoanele cele mai defavorizate.

1.6. Întrebări / teme de reflecție

- Care este indicatorul cel mai utilizat pentru măsurarea dezechilibrelor în dezvoltarea regiunilor? Ce alți indicatori ar mai putea fi utilizați? Dați câte un exemplu pentru fiecare dintre următoarele domenii: demografie, economie, social, mediu, infrastructură de transport, inovare.
- Care este criteriul (și limita) pe baza căruia se măsoară dezechilibrele în dezvoltarea regiunilor?
- De ce există o politică de coeziune economică și socială în UE?
- Care sunt originile politicii de dezvoltare regională în UE, de ce există această politică și care sunt instrumentele utilizate pentru a implementa această politică?
- Care este obiectivul principal al politicii de dezvoltare regională?
- La ce se referă principiile programării și parteneriatului?
- Enumerați obiectivele și instrumentele financiare ale politicii de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020, respectiv 2021-2027.
- Enumerați fondurile europene structurale și de investiții (FESI) pe care le cunoașteți și prezentați unul dintre ele.
- Ce este FEDR și ce se poate finanța prin acest fond?
- Ce este FSE/FSE+ și ce se poate finanța prin acest fond?
- Ce țări pot beneficia de finanțare prin Fondul de coeziune și ce tipuri de proiecte pot fi finanțate din acest fond?
- Care sunt obiectivele stabilite la nivelul UE pentru perioada 2014-2020? Dar pentru perioada 2021-2027?
- Care sunt principalele organisme de gestiune și control?

Economie și politici de dezvoltare regională

Capitolul 1

Referințe bibliografice:

1. DG REGIO – informații referitoare la Politica Regională și instrumente structurale în UE:
http://ec.europa.eu/regional_policy/index_ro.htm
2. Documente oficiale referitoare la Politica Regională a UE:
https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/what/investment-policy/
3. Instrumentele politicii de coeziune a UE: http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/
4. Instrumente speciale de sprijin (Jaspers, Jeremie, Jessica, Jasmine):
http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/special-support-instruments/
5. Istoricul politicii de dezvoltare regională în Uniunea Europeană:
http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/policy/what/history/
6. Politica de coeziune pentru perioada 2021-2027:
https://ec.europa.eu/regional_policy/ro/2021_2027/
7. Rapoarte privind coeziunea economică și socială, Comunicări din partea Comisiei:
http://ec.europa.eu/regional_policy/information/reports/index_en.cfm
8. Regulamente – a se vedea linkurile menționate în text

Capitolul 2

Politica de dezvoltare regională în România

I. Cuprins

- 2.1 Istoricul politicii de dezvoltare regională în România
- 2.2 Legea dezvoltării regionale în România
- 2.3 Documentele de programare ale României 2014-2020
- 2.4 Arhitectură Programe Operaționale 2021-2027
- 2.5 Cadrul instituțional al politicii de dezvoltare regională în România
- 2.6 Probleme întâmpinate în atragerea de fonduri europene
- 2.7 Întrebări / teme de reflecție

II. Obiectivele secvenței

Studentii se vor familiariza cu evoluția politicii de dezvoltare regională în România, obiectivele acestei politici, vor cunoaște instituțiile care au atribuții în domeniul dezvoltării regionale în țara noastră, precum și programele prin care România poate beneficia de finanțare prin politica de coeziune a UE, dar și care au fost problemele cu care aceasta s-a confruntat în perioada precedentă (2007-2013) din punct de vedere al absorbției de fonduri europene.

III. Cuvinte cheie

Carta verde a dezvoltării regionale în România, Legea 315/2004, acord de parteneriat, program național de reformă, program operațional regional, autoritate de management, organism intermediar

2.1. Istoricul politicii de dezvoltare regională în România

Inițiative de creare a unor entități “mai mari decât județele” au existat din timpuri vechi pe teritoriul țării noastre. Astfel:

- până în 1859 și 1918: mai multe regiuni istorice
- 1938 – 1940: regiuni incipiente – Ținuturi
- 1950 – 1968: Regiuni
- 1947- 1989: Regim autoritar / sistem centralizat de planificare
- 1995: Asociere la UE
- 1998: Regiuni de dezvoltare

Regiunile României de-a lungul timpului

Sursa: <http://hartiromania.celendo.ro>

Dintre activitățile sprijinite de UE, programul Phare 1997 de Creare a Instituțiilor de Dezvoltare Regională este de cea mai mare importanță pentru dezvoltarea regională în România. Acest proiect a elaborat **"Carta verde a dezvoltării regionale"** în România, care a instituit un cadru larg, în care Guvernul României să poată introduce și desfășura activitatea de dezvoltare regională.

Aprobarea acestui program a fost condiționată de instituirea în România a unei legi a dezvoltării regionale. Această **"Lege a dezvoltării regionale"** (Legea 151/98 a intrat în vigoare în 16 iulie 1998*).

Conform acestei legi, obiectivele politicii de dezvoltare regională, care se materializează în ajutoare de stat, se localizează în următoarele direcții fundamentale:

- diminuarea dezechilibrelor regionale existente, prin stimularea dezvoltării echilibrate, prin recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea zonelor defavorizate ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice precum și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre;
- pregătirea cadrului instituțional pentru a răspunde criteriilor de integrare în structurile UE și de acces la Fondurile structurale și la Fondul de coeziune ale Uniunii Europene;

* Modificată prin Legea 315/2004

- corelarea politicilor și a activităților sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor, prin stimularea inițiativelor și valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și a dezvoltării culturale a acestora;

- stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, a celei transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile la care România este parte.

Una dintre principalele sarcini ale programului este pregătirea unui set de principii fundamentale pentru dezvoltarea politicii regionale în România, prezentat în Carta Verde. Carta include propunerile Grupului de Lucru Interministerial, destinate implementării politicii de dezvoltare regională de către Guvernul României. Obiectivele politicii propuse sunt: 1) pregătirea României pentru integrarea în Uniunea Europeană și pentru a deveni eligibilă în vederea acordării unor ajutoare din fondurile structurale ale acesteia; 2) reducerea disparităților regionale între diferite regiuni ale României; 3) integrarea activităților din sectorul public, pentru a realiza un nivel superior de dezvoltare a regiunilor. Carta Verde a constituit principala bază de discuție pentru conferința din mai 1997 – București, destinată politicii de dezvoltare regională în România. Programul urmărește să demonstreze că o politică regională, corect proiectată și implementată, este nu numai în avantajul regiunilor mai puțin dezvoltate, ci și al dezvoltării socio-economice globale a României.

Capitolul 2 prezintă nivelul disparităților regionale și tendințele acestora luând în considerație situația județelor României după 1990. Concluzia este că nivelul relativ al disparităților regionale în România este mai mare decât nivelul corespunzător pentru Portugalia și Grecia și mai redus decât pentru cazul altor țări, precum Germania, Italia și Polonia. După Revoluția din Decembrie 1989, disparitățile inter-regionale au rămas relativ stabile, dar este de așteptat să aibă loc o creștere considerabilă în următorii ani, ca urmare a tranziției economice.

Capitolul 3 descrie obiectivele și funcțiile politicii regionale și de concurență, în ultimii ani, la nivelul Uniunii Europene și al unor țări membre ale acesteia.

Capitolul 4 constituie partea centrală din Carta Verde. La acest nivel sunt prezentate propuneri de stabilire a cadrului instituțional pentru politica de dezvoltare regională, inclusiv măsuri concrete pentru implementarea programului-pilot de 2 ani, destinat verificării în practică a propunerilor, înaintea aplicării integrale a programului propus.

În subcapitolul 4.2 din Carta Verde se argumentează că structurarea administrativă existentă, definită prin cele 42 de județe, incluzând orașele și comunele componente, nu este o bază adecvată pentru politica de dezvoltare regională. Din perspectiva dezvoltării, ar fi mult mai eficient dacă s-ar putea realiza o structurare a țării într-un număr mai redus de regiuni de dezvoltare, formate prin agregarea județelor care au caracteristici comune și potențial de integrare funcțională. Carta Verde propune opt astfel de regiuni de dezvoltare.

De importanță crucială pentru planificarea, monitorizarea și evaluarea politicii regionale este producerea unor date statistice relevante la nivel regional, utile factorilor centrali și locali de decizie. Fără îmbunătățirea sistemului actual de statistică regională, deciziile ulterioare în acest domeniu vor fi dificil de luat. De aceea, Carta Verde propune îmbunătățiri în producerea datelor

statistice regionale și susține ideea că Guvernul României, în negocierile cu EUROSTAT (Oficiul de Statistică al Uniunii Europene), să adopte cele 8 regiuni, ca bază geografică pentru viitoarele regiuni statistice.

În subcapitolele 4.3 și 4.5 este specificată suma de bani necesară, din bugetul de stat, pentru ca o politică de dezvoltare regională să fie implementată la același nivel cu cel din țările membre ale Uniunii Europene. Suma trebuie să fie plasată într-un Fond Național de Dezvoltare Regională (FNDR), administrat de un nou corp instituțional – Consiliul Național de Dezvoltare Regională (CNDR). În țările membre ale Uniunii Europene cheltuielile publice naționale, destinate politicii regionale, au o gamă largă de variație: de la 0,015% din PIB în Danemarca, la 1,04% din PIB în Italia. În general, cele mai ridicate cheltuieli pe cap de locuitor, pentru dezvoltare regională, se înregistrează în țările sudice, membre ale Uniunii Europene.

Instrumentele esențiale pentru implementarea politicii regionale sunt granturile de investiții, împrumuturile și garanțiile de stat pentru împrumuturi, acordate ca ajutoare pentru: investiții private, investiții în infrastructura publică, consultanță, formare profesională și diseminare de cunoștințe, combaterea șomajului.

Este esențial ca, în promovarea programelor de dezvoltare regională, România să urmeze exigențele UE referitoare la ajutorul de stat. Aceste exigențe definesc anumite reguli referitoare la plafoanele ajutoarelor acordate de stat, transparența modului de acordare a granturilor și excluderea anumitor sectoare industriale și regiuni din lista celor eligibile.

Carta Verde propune ca noul organism public, CNDR, să fie instituit sub președinția unui om de afaceri cu foarte multă experiență sau a unui expert de rang academic, desemnat de către primul ministru. Membrii în CNDR trebuie să fie reprezentanți din partea: ministerelor și agențiilor/comisiilor guvernamentale și neguvernamentale centrale (Federația Orașelor, asociații de întreprinderi mici și mijlocii, syndicate, patronate etc.); unor sectoare relevante pentru dezvoltarea regională: agricultură, industrie, transporturi și telecomunicații, forță de muncă, lucrări publice, sănătate, mediu înconjurător, turism, cercetare etc.

CNDR trebuie să aibă un Secretariat executiv, condus de către un secretar. Sarcina de bază a CNDR va fi să formuleze Programul Național pentru Dezvoltare Regională. Acesta ar trebui să funcționeze ca un cadru de referință pentru planurile sectoriale ale fiecărui minister. Programul Național pentru Dezvoltare Regională trebuie, de asemenea, să funcționeze ca program-cadru, în raport cu care să fie evaluate fiecare dintre programele de dezvoltare regională.

O altă sarcină esențială a CNDR va fi stabilirea priorităților pentru alocarea fondurilor de investiții limitate, din fondul național de dezvoltare regională, pentru diferite programe de dezvoltare regională. Experiența în materie de descentralizare a țărilor membre ale UE a arătat că partenerii locali se implică în dezvoltarea regională, în măsura în care pot influența deciziile în acest domeniu. În consecință, Carta Verde propune ca Agențiile de Dezvoltare Regională (ADR) să fie stabilite, pentru fiecare dintre cele 8 regiuni, pe bază voluntară.

ADR vor fi responsabile pentru coordonarea dezvoltării regionale în cadrul regiunilor respective. Compoziția consiliului ADR ar putea fi variabilă în funcție de dimensiunea regiunii. La nivelul acestora ar putea fi incluși reprezentanți din: consiliile județene; asociațiile intercomunale; prefecturi; camerele de comerț și industrie; organizațiile de afaceri; asociațiile agricultorilor;

asociații sindicale regionale; instituții academice și/sau sectorul cercetării; alte structuri regionale asociate cu dezvoltarea afacerilor.

ADR va funcționa ca organism responsabil pentru pregătirea programelor de dezvoltare regională, propunând arii prioritare de intervenție, finanțări etc. Tot acesteia îi va reveni și rolul de a negocia cu CNDR programul de dezvoltare regională propus și de a solicita finanțări din Fondul Național de Dezvoltare Regională. Cel mai important instrument al ADR va fi Fondul de Dezvoltare Regională (FDR), care va permite realizarea programelor regionale. Agențiile de Dezvoltare Regională urmează să fie create pe bază de cofinanțare, utilizând fonduri publice, private și internaționale. Din acest punct de vedere, sursele de finanțare pentru ADR ar putea fi:

- Fondul Național de Dezvoltare Regională;
- bugetele locale ale orașelor și comunelor din diferite regiuni;
- sectorul privat;
- agențiile internaționale de finanțare.

În cazul în care Guvernul va alocă fonduri pentru programele de dezvoltare regională și va delega autoritatea la nivel regional, pentru alocarea fondurilor unor proiecte individuale, va fi necesară stabilirea criteriilor pentru distribuirea de fonduri. Aceste criterii vor include reguli pentru tipurile de costuri, pentru cofinanțare, pentru tipurile de contribuții care pot fi implicate etc.

Capitolul 5 propune 9 pași în implementarea politicii regionale, descrise pentru România. Primul pas este adoptarea de către Guvernul României a principiilor incluse în prezenta Carta Verde.

2.2. Legea dezvoltării regionale în România

2.2.1. Regiunile de dezvoltare ale României

Așa cum se menționa anterior, în iulie 1998 a fost adoptată Legea 151 (din 2004 înlocuită de Legea 315) privind dezvoltarea regională în România, prin care s-a hotărât constituirea regiunilor de dezvoltare, cadru de elaborarea, implementare și evaluare a politicii de dezvoltare regională, a consiliilor de dezvoltare regională și a agențiilor de dezvoltare regională. Astfel, în România au fost create, prin asocierea voluntară între consiliile județene și locale, opt regiuni de dezvoltare, entități teritoriale specifice, fără statut administrativ și fără personalitate juridică, care urmăresc sistemul european privind Nomenclatorul Unităților Teritoriale pentru Statistică (NUTS) și corespund nivelului NUTS II, cu o populație medie de 2,8 milioane locuitori.

Componenta regiunilor este următoarea:

1. **Nord-Est** - Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava și Vaslui
2. **Sud-Est** - Brăila, Buzău, Constanța, Galați, Vrancea și Tulcea
3. **Sud-Muntenia** - Argeș, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova și Teleorman
4. **Sud-Vest Oltenia** - Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt și Vâlcea
5. **Vest** - Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș
6. **Nord-Vest** - Bihor, Bistrița-Năsăud, Cluj, Sălaj, Satu Mare și Maramureș
7. **Centru** - Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu
8. **București-Ilfov** - municipiul București și județul Ilfov.

Harta regiunilor de dezvoltare de tip NUTS II

La nivelul fiecărei regiuni funcționează o Agenție de Dezvoltare Regională. Sediile ADR se află în următoarele municipii: Piatra-Neamț, Brăila, Călărași, Craiova, Timișoara, Cluj-Napoca, Alba-Iulia și București, agențiile având birouri de lucru în fiecare dintre județele componente.

Județele componente ale regiunilor au niveluri de dezvoltare diferite și economii complementare. Acesta a fost unul dintre criteriile urmărite la agregarea județelor în regiuni, alături de cel al contiguității și mărimii.

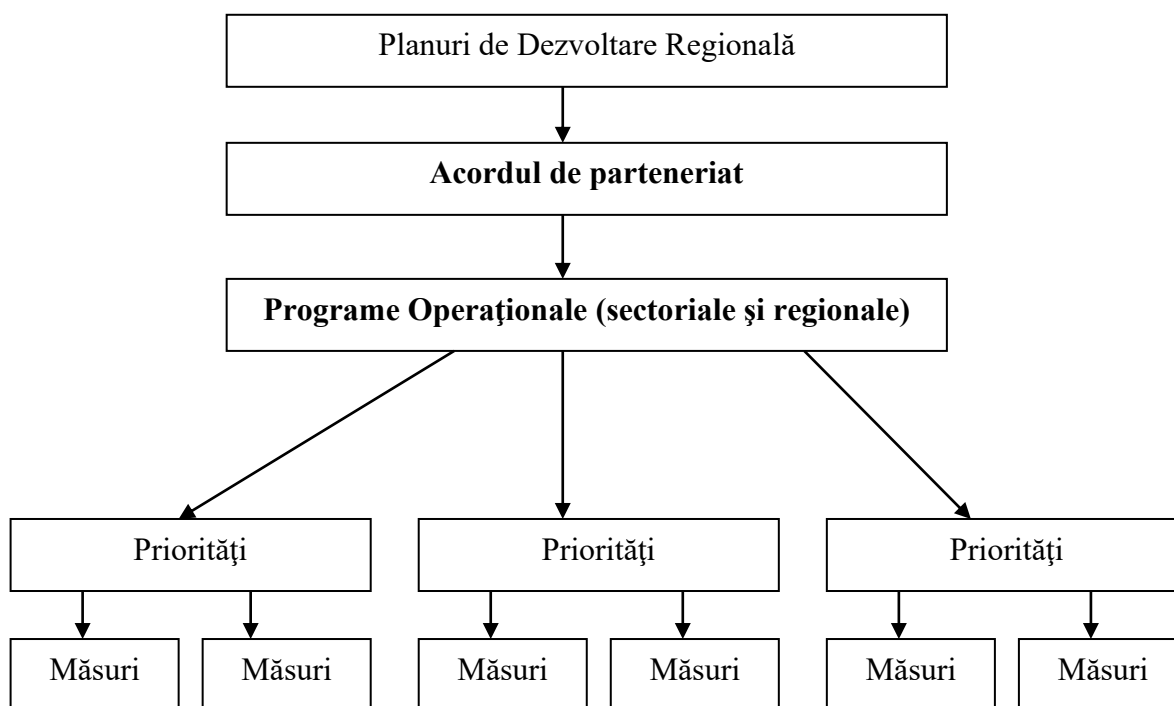
Regiunile constituie cadrul de elaborare, implementare și evaluare a politicilor de dezvoltare regională și de culegere a datelor statistice specifice

2.2.2. Obiectivele politicii de dezvoltare regională în România

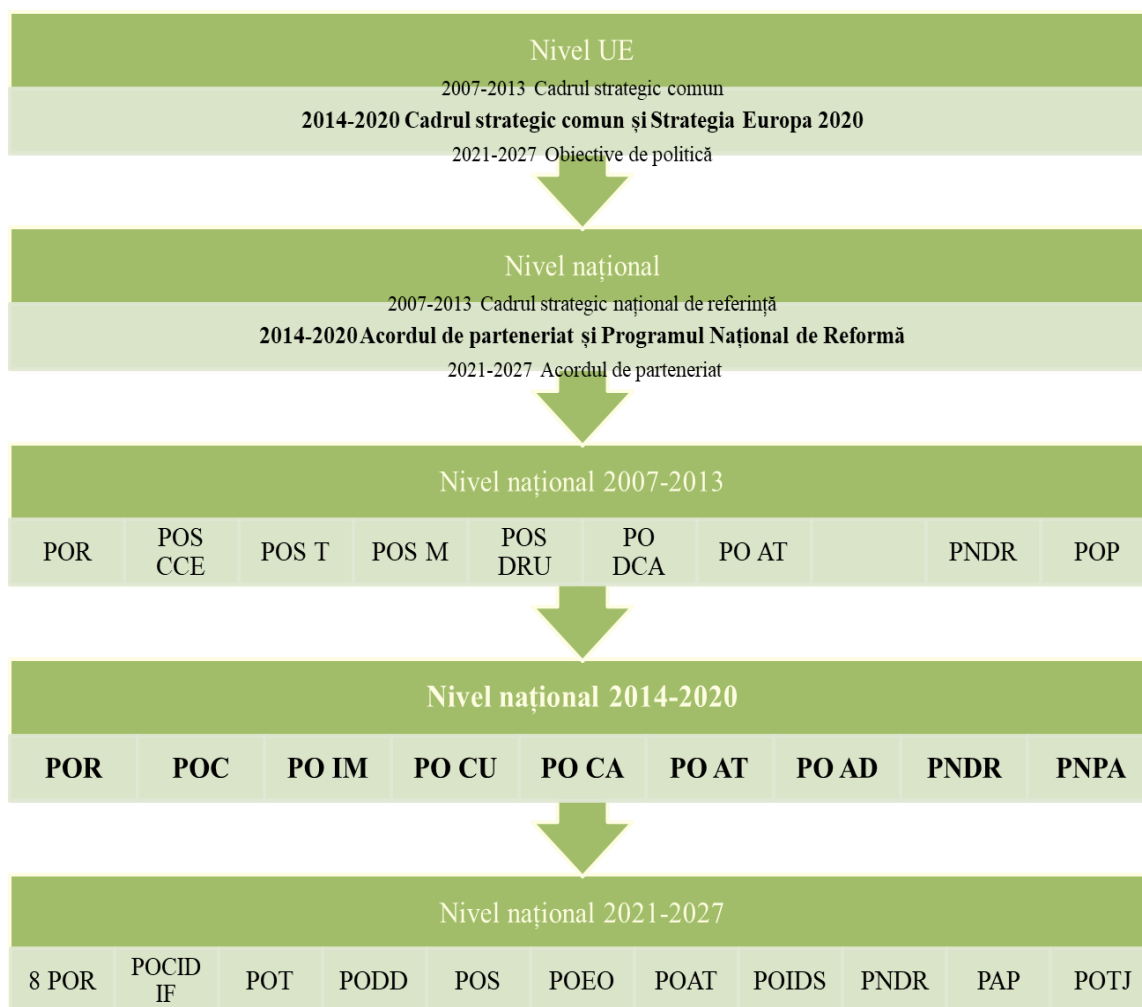
Conform Art. 2.a) din Ig 151/1998 (din 2004 Lg 315), primul obiectiv de bază al dezvoltării regionale în România îl constituie: **“diminuarea dezechilibrelor regionale** existente, prin stimularea dezvoltării echilibrate, prin recuperarea accelerată a întârzierilor în dezvoltarea zonelor defavorizate ca urmare a unor condiții istorice, geografice, economice, sociale, politice, și preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre”. Al doilea obiectiv al acestei politici este **corelarea politicilor și a activităților sectoriale** guvernamentale la nivelul regiunilor, prin stimularea inițiativelor și valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și a dezvoltării culturale a acestora; iar ultimul obiectiv în reprezintă **stimularea cooperării interregionale**, interne și internaționale, a celei **transfrontaliere**, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economică și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile la care România este parte.

2.3. Documentele de programare ale României 2014-2020

Schematic, structura documentelor de programare din România, poate fi reprezentată astfel:

Modificările care au apărut din punct de vedere al programelor operaționale sunt legate de faptul că cele două programe privind transporturile și mediul au fost comasate într-unul singuri PO Infrastructură Mare și a apărut un nou program operațional, cel privind ajutorarea persoanelor dezavantajate (vezi schema de mai jos):

2.3.1. Acordul de parteneriat

Acordul de parteneriat – România 2014-2020 (<http://www.fonduri-ue.ro/acord-parteneriat>)

Așa cum pentru perioada 2007-2013, documentul de referință, negociat cu comisia europeană a fost Cadrul strategic național de referință, pentru perioada 2014-2020 avem Acordul de parteneriat, care a fost aprobat de CE și pe baza căruia au fost elaborate programele operaționale.

Acordul de parteneriat a fost elaborat avându-se în vedere recomandările specifice de țară transmise de CE care vizau acțiuni în domeniul resurselor umane, infrastructurii, competitivitatea, resursele naturale și administrația publică. Potrivit acestui document, cele 5 recomandări făcute de Comisie pentru România au fost:

1. Îmbunătățirea capitalului uman prin **creșterea ratei ocupării forței de muncă** și politici mai bune de **incluziune socială** și **educație**.
2. Dezvoltarea unei **infrastructuri moderne** pentru creștere economică și **locuri de muncă**.
3. Promovarea **competitivității economice** și a **dezvoltării locale**.

4. Optimizarea utilizării și **protejării resurselor și activelor naturale**.

5. Modernizarea și consolidarea **administrației naționale și a sistemului judiciar**.

Acordul de parteneriat are ca și obiectiv global Reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE. Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică și pentru a avea o economie modernă și competitivă, România trebuie să răspundă următoarelor provocări: competitivitatea și dezvoltarea locală, oamenii și societatea, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea. În continuare sunt prezentate principalele tipuri de intervenții vizate în cadrul celor 5 provocări identificate în Acordul de parteneriat:

1. Competitivitate

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern;
- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii
- consolidarea mediului de afaceri digital
- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare (autovehicule; produse și servicii TIC; procesarea alimentelor și băuturilor)
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României — sănătate/produse farmaceutice; sănătate-turism și ecoturism; textile/pielărie; lemn/mobilier; industrii creative; energie/managementul mediului — și în agricultură, silvicultură și pescuit
- restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole, împreună cu adoptarea de către acestea a unor practici agricole și de gestionare a terenurilor moderne și inovatoare; Îmbunătățirea la competitivității și a spiritului antreprenorial în domeniul pescuitului și acvaculturii
- îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a procesului de reglementare
- liberalizarea piețelor din sectorul public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a formării unor noi întreprinderi și de intensificare a activităților economice
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, situările, competențele și sprijinirea investițiilor.

2. Capital uman și aspecte sociale

- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea de instrumente de tehnologie a informației și comunicării (TI&C);
- exploatarea TIC ca instrument pentru modernizare reformarea managementului resurselor umane în sistemele educaționale și de sănătate;
- creșterea oportunităților de ocupare;
- integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare (NEETs);

- acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu accent pe grupurile vulnerabile;
- reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă;
- îmbunătățirea alinierii ocupării și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieței muncii;
- diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă;
- modernizarea sistemului public de ocupare a forței de muncă;
- reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii;
- îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavile urbane;
- îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate;
- îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii;
- consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământului obligatoriu;
- creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial;
- intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excluziune;
- îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;
- îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și transversale relevante;
- încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale în cadrul sectoarelor agricultură și sectorul alimentar;

3. Infrastructură

- depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Agendei Digitale pentru România și de Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii pentru Acces de Generația Următoare;
- îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și conectivității acestora cu piețele;
- îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

4. Resurse

- promovarea producției și distribuției de energie din SRE;
- promovarea utilizării cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de distribuție inteligentă;

- asigurarea sustenabilității sistemelor publice de termoficare municipale prin reducerea pierderilor din rețele;
- creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice;
- îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligent;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură și în sectorul forestier;
- creșterea nivelului de sechestrare a carbonului, în special în agricultură, silvicultură, pescuit;
- îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau provocate de om;
- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și dezastre datorate intervenției umane;
- exploatarea investițiilor publice în adaptarea la schimbările climatice pentru a crea noi piețe potențial disponibile pentru IMM-uri și întreprinderile sociale;
- extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate; facilitarea tranziției modului de gestionare a deșeurilor către un sistem orientat către piață, bazat pe ierarhia deșeurilor, în contextul Directivei cadru privind deșeurile;
- protejarea, conservarea, reabilitarea și exploatarea atentă a bunurilor din patrimoniul natural al României, inclusiv a peisajelor, terenurilor agricole, pădurilor, apelor interioare și de coastă, ariilor protejate și a biodiversității;
- dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului;
- soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
- scăderea gradului de abandon al activităților agricole;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente;
- îmbunătățirea transportului urban sustenabil, cu reducerea poluării;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii pentru a promova dezvoltarea economică și a reduce sărăcia așezărilor rurale, inclusiv în zonele piscicole.

5. Administrație și guvernare

- îmbunătățirea procesului decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile;
- reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice;
- reducerea birocrăției pentru întreprinderi și pentru cetățeni;
- administrația transparentă, prin creșterea transparenței, integrității, accesibilității și responsabilității guvernului și serviciilor publice;
- creșterea capacității la toate nivelurile, pentru îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor publice pe întreg teritoriul României;
- creșterea capacității administrative și financiare la nivel național, regional și local, pentru adoptarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;
- dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice, pentru o mai bună coordonare a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală și pe verticală, inclusiv o definire clară a mandatelor instituțiilor publice inclusiv un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și Politica Maritimă Integrată); un sistem judiciar mai eficient, mai transparent, mai responsabil, mai accesibil și mai coerent;

- servicii îmbunătățite de înregistrare a terenurilor - integrarea datelor existente și extinderea sistemului de înregistrare sistematică în zonele rurale;
- dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise.

2.3.2. Programul Național de Reformă

Un alt document director de la nivel național l-a reprezentat **Programul Național de Reformă** (PNR), instrumentul de punere în aplicare a strategiei "Europa 2020" la nivel de stat membru.

Programul Național de Reformă 2014 (https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/nrp2014_romania_ro_0.pdf)¹ prezintă principalele reforme pe termen scurt și mediu pentru România în conformitate recomandările specifice de țară și obiectivele asumate în cadrul Strategiei Europa 2020. Vedem că aceste reforme vizează 9 domenii și 58 de acțiuni pentru a răspunde recomandărilor specifice de țară făcute de Comisia Europeană:

1. *Administrație publică (calitate, locuire, administrare fonduri europene, achiziții publice)*
 - Creșterea calității administrației publice
 - Îmbunătățirea condițiilor privind locuirea la nivel național
 - Îmbunătățirea administrării fondurilor europene
 - Continuarea reformei privind sistemul de achiziții publice
2. *Îmbunătățirea mediului de afaceri:*
 - Diversificarea instrumentelor financiare destinate susținerii IMM-urilor cu capacitate de dezvoltare rapidă
 - Consolidarea instrumentelor de garantare și contra-garantare pentru stimularea investițiilor în sectoarele strategice
 - Dezvoltarea mentoratului pentru susținerea IMM-urilor în accesarea instrumentelor financiare
 - Creșterea capacității tehnologice a întreprinderilor
 - Simplificarea și debirocratizarea procedurilor administrative pentru întreprinzători
 - Îmbunătățirea activității de promovare și dezvoltare a exporturilor realizate de IMM-uri
3. *Ocuparea forței de muncă:*
 - Consolidarea capacității Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă în vederea creșterii eficienței și eficacității, inclusiv a gradului de acoperire a serviciilor furnizate beneficiarilor
 - Reformarea rețelei EURES România
 - Creșterea adaptabilității și dezvoltarea permanentă a forței de muncă corelate cu schimbările structurale ale pieței muncii
 - Îmbunătățirea participării pe piața muncii
 - Reducerea decalajelor economice la nivel regional și crearea de locuri de muncă

¹ Ultimul PNR este cel din 2018 - <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2018-european-semester-national-reform-programme-romania-en.pdf>

4. *Cercetare, dezvoltare, inovare:*

- Promovarea prioritară a activităților de CDI din sectoarele economice cu potențial de creștere și cu relevanță publică
- Creșterea eficienței investițiilor în domeniul CDI

5. *Mediu și schimbări climatice:*

- Îmbunătățirea sistemelor de protecție împotriva riscului de inundații
- Demararea operaționalizării Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice 2013-2020.

6. *Surse regenerabile de energie:*

- Îmbunătățirea eficienței sistemelor de sprijin pentru energia din surse regenerabile
- Valorificarea surselor regenerabile de energie

7. *Eficiență energetică:*

- Îmbunătățirea eficienței energetice

2.3.3. Programul Operațional Regional

Programele Operaționale (PO), reprezintă documentele de programare și management prin care se implementează Acordul de parteneriat, prin intermediul unor intervenții sectoriale și/sau regionale.

Pentru implementarea obiectivelor din Acordul de parteneriat, au fost elaborate **șapte Programe Operaționale (PO)** în cadrul obiectivului 1 și **11 programe de cooperare teritorială europeană** ((RO-UA, RO-MD, RO-BG, RO-SE, RO-HU, HU-SK-RO-UA, Europa Centrală, INTERREG EUROPE, URBACT III, INTERACT III, DUNĂREA):

- Programul Operațional Regional (<http://www.fonduri-ue.ro/por-2014>)
- 6 Programe Operaționale Sectoriale:
 - Competitivitate (POC) - susține investiții menite să răspundă nevoilor și provocărilor legate de nivelul redus al competitivității economice, în special în ceea ce privește (a) sprijinul insuficient pentru cercetare, dezvoltare și inovare (CDI) și (b) infrastructura subdezvoltată de TIC și implicit servicii slab dezvoltate, poziționându-se astfel ca un factor generator de intervenții orizontale în economie și societate, de natură să antreneze creștere și sustenabilitate. Au fost definite 2 axe prioritare. (<http://www.fonduri-ue.ro/poc-2014>)
 - Infrastructură mare (POIM) - finanțează activități din patru sectoare: infrastructura de transport, protecția mediului, managementul riscurilor și adaptarea la schimbările climatice, energie și eficiență energetică, contribuind la Strategia Uniunii pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii. Au fost definite 8 axe prioritare. (<http://www.fonduri-ue.ro/poim-2014>)

- Capital uman (POCU) - stabilește prioritățile de investiții, obiectivele specifice și acțiunile asumate de către România în domeniul resurselor umane, continuând astfel investițiile realizate prin Fondul Social European în perioada 2007-2013 și contribuind, totodată, la atingerea obiectivului general al Acordului de Parteneriat (AP 2014-2020) - implicit al Fondurilor Europene Structurale și de Investiții din România, și anume, de a reduce disparitățile de dezvoltare economică și socială dintre România și Statele Membre ale UE. Au fost definite 7 axe prioritare. (<http://www.fonduri-ue.ro/pocu-2014>)
- Capacitate administrativă (POCA) – promovează crearea unei administrații publice moderne, capabilă să faciliteze dezvoltarea socio-economică, prin intermediul unor servicii publice competitive, investiții și reglementări de calitate, contribuind astfel la atingerea obiectivelor Strategiei Europa 2020. Au fost definite 3 axe prioritare. (<http://www.fonduri-ue.ro/poca-2014>)
- Asistență tehnică (POAT) - are drept scop asigurarea unui proces de implementare eficientă și eficace a Fondurilor Europene Structurale și de Investiții în România în conformitate cu principiile și regulile de parteneriat, programare, evaluare, comunicare, management, inclusiv management financiar, monitorizare și control, pe baza responsabilităților împărțite între Statele Membre și Comisia Europeană. Au fost definite 3 axe prioritare. (<http://www.fonduri-ue.ro/poat-2014>)
- Ajutorarea Persoanelor Dezavantajate (POAD) - contribuie la consolidarea coeziunii sociale și la reducerea sărăciei extreme prin distribuirea de alimente de bază (sub formă de pachete alimentare și mâncare preparată), de materialele școlare pentru copii, trusouri pentru nou-născuți, articole de îmbrăcăminte și încălțăminte și produse de igienă către persoanele cele mai defavorizate. (<http://www.fonduri-ue.ro/poad-2014>)
- Programe de Cooperare Teritorială Europeană (RO-UA, RO-MD, RO-BG, RO-SE, RO-HU, HU-SK-RO-UA, Europa Centrală, INTERREG EUROPE, URBACT III, INTERACT III, DUNĂREA) (<http://mdrap.ro/dezvoltare-regionala/-4970/-7572>)
- Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) - program prin care se acordă fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană și Guvernul României pentru dezvoltarea economico – socială a spațiului rural din România. Prin PNDR vor fi finanțate 14 măsuri pentru susținerea următoarelor obiective: Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole; Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice și Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale. (<http://www.fonduri-ue.ro/pndr-2014>)
- Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime (POPAM) - își propune în principal creșterea producției în acvacultură și procesare. De asemenea, își propune creșterea profitabilității operatorilor, conservarea biodiversității și protecția mediului, menținerea și crearea de locuri de muncă, în special în zonele pescărești. (<http://www.fonduri-ue.ro/popam-2014>)

Pe lângă aceste programe România și-a mai asumat și o serie de strategii sectoriale pentru perioada 2014-2020:

- Îmbunătățirea capitalului uman prin creșterea ocupării și îmbunătățirea incluziunii sociale și politici educaționale
 - Strategia Națională pentru Ocupare în perspectiva 2020
 - Strategia Națională de Reducere a sărăciei 2014-2020
 - Plan de Acțiune al Strategiei pentru incluziunea cetățenilor români aparținând minorității Roma pentru perioada 2012-2020
 - Strategia pentru Sănătate 2014-2020
 - Strategia pentru Reducerea Părăsirii Timpurii a Școlii
 - Cadrul strategic pentru educația terțiară
 - Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții
 - Strategia pentru Dezvoltarea Infrastructurii Educaționale
- Dezvoltarea unei infrastructuri moderne pentru creștere și ocupare
 - Master Planuri Generale pentru Transport
 - Planuri de mobilitate urbană
 - Strategia Națională pentru Agenda Digitală a României
- Promovarea competitivității economice și a dezvoltării locale
 - Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare
 - Analiza și Evidența pieței CDTI în România
 - Strategia Națională de Competitivitate
 - Strategia pentru dezvoltarea agriculturii pe termen mediu și lung -2020-2030
 - Planul Strategic Național Multianual privind Acvacultura
- Optimizarea utilizării și protecției surselor naturale și valorilor culturale
 - Strategia Energetică a României 2007-2020
 - Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013 - 2020
 - Strategia Națională privind Managementul Deșeurilor
- Modernizarea și întărirea administrației naționale și a sistemului juridic
 - Strategia privind întărirea capacității administrative

Programul Operațional Regional 2014-2020 (<http://www.fonduri-ue.ro/por-2014>) este succesorul Programului Operațional Regional 2007-2013 și unul dintre programele prin care România va putea accesa fondurile europene structurale și de investiții provenite din Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), în perioada 2014-2020.

POR 2014–2020 își propune ca obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale, prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, infrastructurii și serviciilor, pentru dezvoltarea durabilă a regiunilor, astfel încât acestea să își poată gestiona în mod eficient resursele și să își valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Aceste obiective sunt traduse în 11 axe prioritare (plus o axă de asistență tehnică), care au în total o alocare estimată de 8,25 miliarde euro, din care 6,7 miliarde de euro reprezintă sprijinul UE, prin Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR), iar 1,5 miliarde de euro - contribuția națională:

Axa prioritară 1: Promovarea transferului tehnologic

Axa prioritară 2: Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii

Axa prioritară 3: Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon

Axa prioritară 4: Sprijinirea dezvoltării urbane durabile

Axa prioritară 5: Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural

Axa prioritară 6: Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională

Axa prioritară 7: Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului

Axa prioritară 8: Dezvoltarea infrastructurii de sănătate și sociale

Axa prioritară 9: Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban

Axa prioritară 10: Îmbunătățirea infrastructurii educaționale

Axa prioritară 11: Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și cartea funciară

Axa prioritară 12: Asistență tehnică

Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice în calitate de Autoritate de Management, a fost adoptat de Comisia Europeană (CE) pe data de 23 iunie 2015. Pentru acest program, Organismele intermediare sunt reprezentate de cele 8 Agenții de dezvoltare regională.

Pentru cadrul financiar 2014 – 2020 (<http://www.fonduri-ue.ro/images/files/comunicate/2015/15.12/Alocari.programe.2014.2020.pdf>), România are o alocare de aprox. 33 miliarde euro, detaliată pe surse și PO astfel:

- FEDR – 11,2 miliarde euro

- FC – 8,1 miliarde euro

- FSE – 4,7 miliarde euro

- Politica agricolă comună – 8, 127 miliarde euro - pilonul II, la care se adaugă 12,529 miliarde euro aferente pilonului I (plăți directe)

- Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime – 0,17 miliarde euro

- Fondul european pentru ajutorarea persoanelor defavorizate – 0,41 miliarde euro

Programe 2014 – 2020

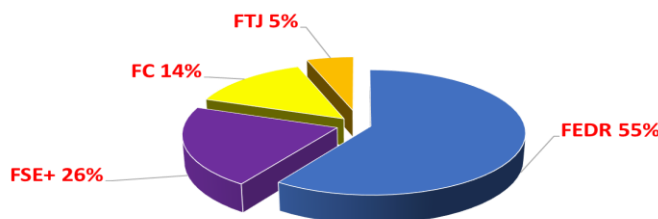
Nr. crt.	Program de Finanțare	Buget alocat UE (mil. euro)
1	POCU (PO Capital Uman)	4.326,84
2	POC (PO Competitivitate)	1.329,78
3	POIM (PO Infrastructura Mare)	9.418,53
4	POAT (PO Asistență Tehnică)	212,76
5	POR (PO Regional)	6.700,00
6	POCA (PO Capacitate Administrativă)	553,19
7	POAD (PO Ajustarea Persoanelor Defavorizate)	440,00
8	PNDR (PN Dezvoltare Rurală)	8.127,99
9	Cooperare Transfrontalieră	452,70
10	POPAM	168,42

2.4. Arhitectură Programe Operaționale 2021-2027

Informațiile privind programele operaționale ale României pentru perioada 2021-2027 pot fi găsite pe siteul Ministerului Fondurilor Europene (<https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioada-2021-2027/>)

Conform pachetului legislativ 2021-2027 propus de Comisia Europeană, alocările dedicate României din fondurile aferente Politicii de Coeziune însumează aprox. 31 **miliarde euro** (prețuri curente) și sunt distribuite pe fonduri astfel:

- **Fondul European de Dezvoltare Regională - 19,000 miliarde euro**
- **Fondul Social European Plus - 6,708 miliarde euro,**
- **Fondul de Coeziune - 4,499 miliarde euro,** inclusiv alocarea de transferat către Mecanismul pentru Interconectarea Europei (Connecting Europe Facility - CEF) - 1,091 miliarde euro, din care doar 70% la dispoziția Statului Membru,
- **Fondul pentru o Tranziție Justă – 1,766 miliarde euro.**

FEDR: 19,000

FSE+: 6,708

FC: 4,499
1,091 transfer către CEF

FTJ: 1,766

ACORDUL DE PARTENERIAT 2021-2027

Structura Acordului de parteneriat pentru perioada de programare 2021-2027

- Obiectivele de Politică (OP) selecționate + justificări
- Principalele rezultate preconizate pe fiecare OP
- Coordonarea, demarcarea și complementaritatea între fonduri și programe
- Complementaritățile dintre fonduri și alte instrumente ale Uniunii
- Alocarea financiară preliminară
- Capacitatea administrativă
- Condiții favorizante

Pentru perioada 2021-2027 la nivelul României s-a aprobat următoarea arhitectură a programelor operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național:

1. Programul Operațional **Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)**
2. Programul Operațional **Sănătate** (*multifond*) (POS)
3. Programul Operațional **Educație și Ocupare (POEO)**
4. Programul Operațional **Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)**
5. Programul Operațional **Dezvoltare Durabilă (PODD)**
6. Programul Operațional **Transport (POT)**
7. Programele Operaționale **Regionale** – implementate la nivel de regiune (**8 POR**)
8. Programul **Acvacultură și Pescuit (PAP)**
9. Programul Operațional pentru **Tranziție Justă (POTJ)**
10. Programul Operațional **Asistență Tehnică** (*multifond*) (POAT)

LISTA PROGRAMELOR - Politica de Coeziune și Politica Comună în domeniul Pescuitului și legătura cu obiectivele de politică ale UE și sursa de finanțare

Program	OP	Fond
Program Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare	OP 1	FEDR

Programul Operațional Sănătate	OP 1, OP 4	FSE+, FEDR
Program Operațional Educație și Ocupare	OP 4	FSE+
Program Operațional Incluziune și Demnitate Socială	OP 4, OP 5	FSE+, FEDR
Program Operațional Dezvoltare Durabilă	OP 2	FC, FEDR
Program Operațional Transport	OP 3	FC, FEDR
8 Programe Operaționale Regionale	OP 1, OP 2, OP 3, OP 4, OP 5	FEDR
Programul Acvacultura și Pescuit	OP 2, OP 5	FEPAM
Programul Operațional pentru Tranziție Justă	OS FTJ	FTJ
Programul Operațional Asistență Tehnică	-	FSE+, FEDR

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

LISTA PROGRAMELOR INTERREG

Interreg VI- Un program România-Bulgaria
Interreg VI- Un program România-Ungaria
Interreg IPA III Programul România-Serbia
Interreg NEXT Programul România-Republica Moldova 2021-2027
Interreg NEXT Programul România-Ucraina 2021-2027
Interreg NEXT Programul pentru Bazinul Mării Negre 2021-2027
Interreg NEXT Programul Ungaria-Slovacia-România-Ucraina 2021-2027
Programul transnațional al Dunării 2
Programul Interreg Europa 2021-2027

Programul URBACT IV

Programul Interact IV

Programul ESPON

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

LISTA PROGRAMELOR AFACERI INTERNE

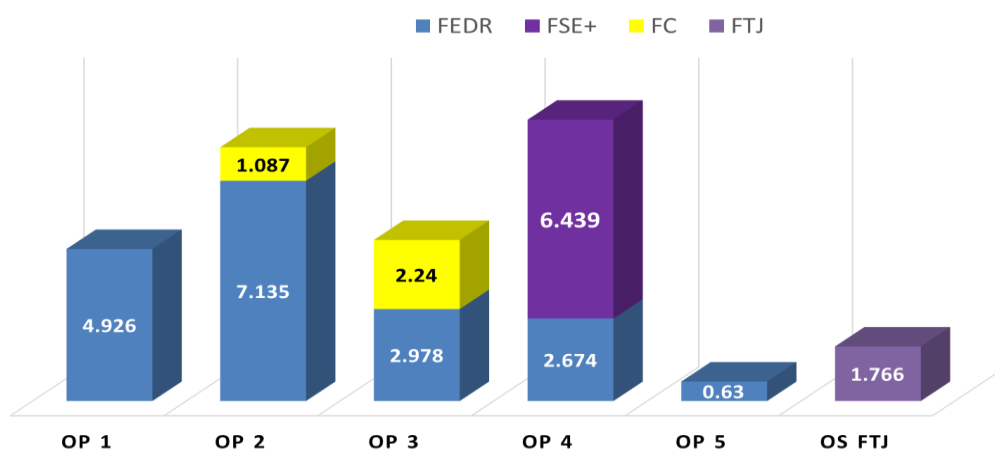
Programul național Fondul azil, migrație și integrare

Programul național Fondul securitate internă

Programul național Instrumentul pentru gestionarea frontierelor și vize

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

Alocarea fondurilor pe Obiective de politică și obiectivul TJ (mld. euro)

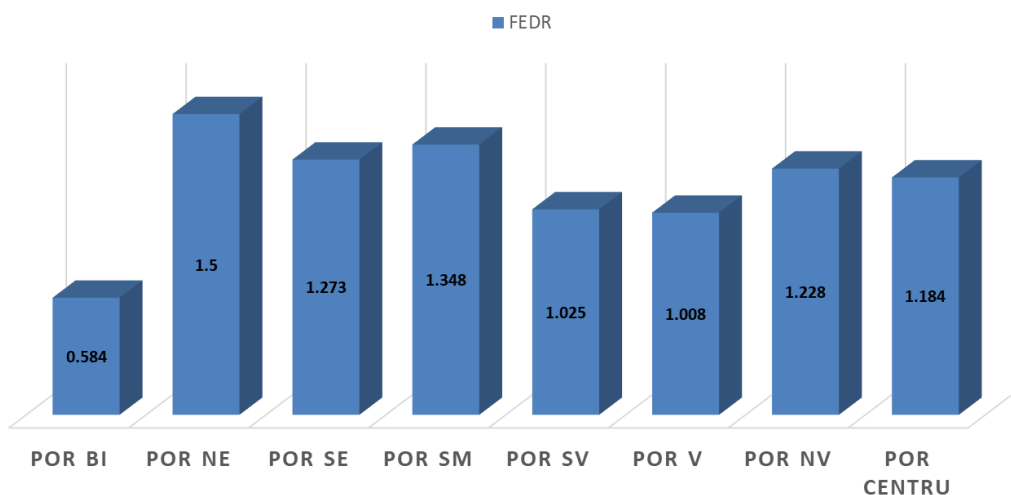
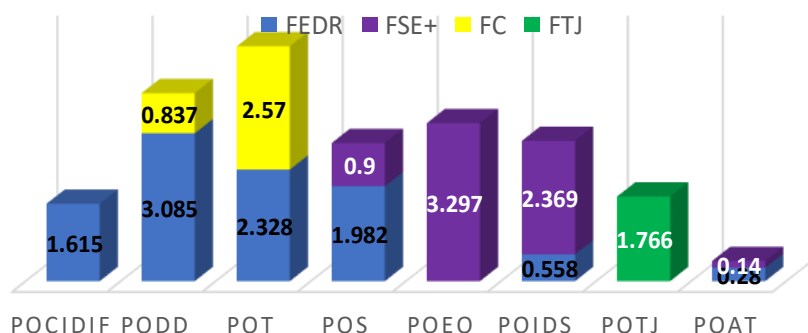
Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

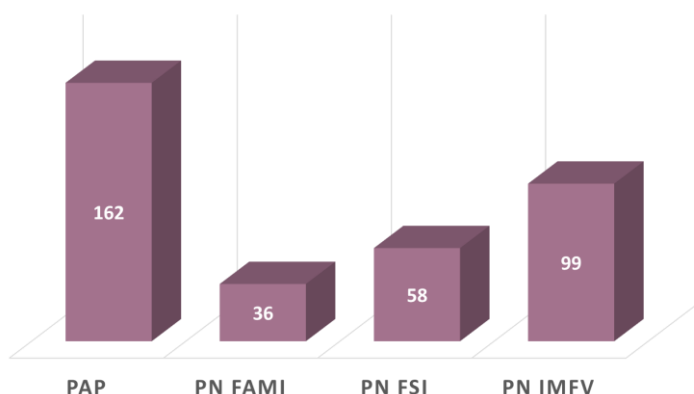
Concentrarea tematică la nivel național, conform pachetului legislativ, presupune ca:

- ☐ **25% din total alocare FEDR este pentru Obiectivul de Politică 1 (O Europă mai inteligentă)**
- ☐ **30% din total alocare FEDR este pentru Obiectivul de Politică 2 (O Europă mai ecologică)**

- ❑ 30% din total alocare FEDR este pentru intervenții care vor contribui la **îndeplinirea obiectivelor climatice**
- ❑ 6% din total alocare FEDR este pentru intervenții care vor contribui la **dezvoltarea urbană durabilă**
- ❑ 25% din total alocare FSE+ este pentru obiectivele specifice privind incluziunea socială
- ❑ 2% din total alocare FSE+ este pentru obiectivele specifice privind ajutorarea celor mai defavorizate persoane
- ❑ 10% din total alocare FSE+ este pentru sprijinirea ocupării tinerilor care nu au un loc de muncă sau nu sunt integrați într-un program de educație sau formare (**NEETs**)
- ❑ 37% din total alocare FC este pentru intervenții care vor contribui la **îndeplinirea obiectivelor climatice**

Alocarea financiară pe programe operaționale (mld. euro)

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

În continuare sunt prezentate obiectivele și prioritățile programelor operaționale ale României pentru perioada 2021-2027

Program Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare (POCIDIF)

Obiectivul general al programului: Dezvoltarea unui ecosistem de CDI bazat pe creștere inteligentă, digitalizarea administrației publice centrale și facilitarea accesului la finanțare pentru mediul de afaceri prin intermediul instrumentelor financiare

Programul propune măsuri în domeniile cercetării, dezvoltării și inovării/specializării inteligente și în domeniul digitalizării la nivelul administrației publice centrale, finanțate fie prin granturi, fie prin instrumente financiare cu respectarea regulilor de Ajutor de Stat, după caz, pentru a răspunde provocărilor identificate la nivel național.

- AP1 Integrarea ecosistemului național de CDI în Spațiul de Cercetare European și Internațional
- AP2 Crearea și promovarea unui sistem atractiv de inovare în economie pentru toate tipurile de inovare
- AP3 Dezvoltarea capacității de CDI a institutelor de învățământ superior
- AP4 Dezvoltarea capacității de CDI a INCD-urilor/ICAR-urilor
- AP5 Dezvoltarea capacității de CDI a organizațiilor de cercetare a întreprinderilor mari
- AP6 Dezvoltarea de mari infrastructuri CDI, inclusiv transfer tehnologic
- AP7 Digitizarea în educație
- AP8 Digitizarea în cultură
- AP9 Digitizarea în administrația publică centrală
- AP10 Stimularea accesului la finanțare al IMM-urilor prin utilizarea Instrumentelor Financiare

Autoritatea de Management pentru POCIDIF este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE)**.

Programul Operațional Sănătate (POS)

POS urmărește să contribuie la Obiectiv de politica 4 - O Europă mai socială, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale.

- AP1. Investiții pentru construirea spitalelor regionale și infrastructuri spitalicești noi cu impact teritorial major
- AP2. Servicii de asistență medicală primară, comunitară și servicii oferite în regim ambulatoriu
- AP3. Servicii de reabilitare, paliative și îngrijiri pe termen lung adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității
- AP4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii
- AP5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical
- AP6. Digitalizarea sistemului medical
- AP7. Măsuri care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea de metode moderne de investigare, intervenție, tratament

Autoritatea de Management pentru POS este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE).

Program Operațional Educație și Ocupare (POEO)

Viziunea POEO este O României mai socială cu acces egal la ocupare durabilă, de calitate, la un sistem de educație relevant pentru piața muncii și stimulativ pentru învățarea pe tot parcursul vieții

- AP1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii
- AP2. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională
- AP3. Creșterea calității ofertei de educație și formare profesională pentru asigurarea echității sistemului și o mai bună adaptare la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic
- AP4. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic
- AP5. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți
- AP6. Antreprenariat și economie socială
- AP7. Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii
- AP8. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității
- AP9. Asistență tehnică pentru facilitarea și eficientizarea managementului Programului

Autoritatea de Management pentru POEO este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE).

Program Operațional Incluziune și Demnitate Socială (POIDS)

Scopul POIDS este de a sprijini incluziunea socială a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile, mai ales ale celor în risc ridicat, inclusiv prin reducerea decalajului rural-urban în ceea ce privește sărăcia și excluziunea socială și creșterea accesului la servicii de calitate pentru populația vulnerabilă, urmărind obiectivele generale: 1. Creșterea accesului la servicii sociale pentru populația vulnerabilă, cu precădere din mediul rural prin înființarea și dezvoltarea de servicii sociale la nivel local; 2. Creșterea calității serviciilor sociale destinate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile prin asigurarea cu personal de specialitate bine pregătit la nivel local și infrastructura adecvată; 3. Reducerea gradului de excluziune socială pentru grupurile vulnerabile prin oferirea de suport și servicii accesibile pentru depășirea situațiilor de dificultate în care se află; 4. Creșterea capacității sistemului național de asistență socială de a răspunde la nevoile populației vulnerabile prin dezvoltarea capacității furnizorilor de servicii sociale publici și privați la nivel local; 5. Creșterea capacității autorităților locale de a identifica și evalua nevoile sociale ale comunității într-un mod participativ și de a elabora planuri de acțiune adecvate.

- AP 1 - Dezvoltare Locală plasată sub Responsabilitatea Comunității
- AP 2 – Protejarea dreptului la demnitate socială
- AP 3 - Sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces redus la servicii sociale
- AP 4 - Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii
- AP 5 - Servicii de suport pentru persoane vârstnice
- AP 6- Sprijin pentru persoanele cu dizabilități
- AP 7 - Servicii sociale și de suport acordate altor grupuri vulnerabile
- AP 8 - Ajutorarea persoanelor defavorizate

Autoritatea de Management pentru POIDS este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE).

Program Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD)

Obiectivul general al PODD 2021-2027 urmărește în principal îmbunătățirea standardelor de viață ale populației și a standardelor de mediu, precum și îndeplinirea obligațiilor rezultate din directivele europene. Concomitent, PODD urmărește realizarea obiectivelor naționale de dezvoltare în domeniul eficienței energetice, protecției mediului și managementului riscurilor și reducerea decalajului existent între Statele Membre ale Uniunii Europene și România cu privire la infrastructura în aceste domenii, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ.

Prin PODD se urmărește maximizarea valorii adăugate a sprijinului financiar alocat României din bugetul european prin finanțarea nevoilor de dezvoltare naționale din următoarele sectoare: adaptarea la schimbările climatice prin creșterea eficienței energetice și dezvoltarea sistemelor inteligente de energie, a soluțiilor de stocare și a adecvanței sistemului energetic; infrastructura

de apă și apă uzată; economia circulară; conservarea biodiversității; calitatea aerului; decontaminarea siturilor poluate și managementul riscurilor.

- AP1. Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și a soluțiilor de stocare
- AP2. Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară
- AP3. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remedierea siturilor contaminate
- AP4. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Autoritatea de Management pentru PODD este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE).

Program Operațional Transport (OPT)

Viziunea pentru anul 2030 este de a extinde/moderniza infrastructura de transport pe teritoriul României în vederea îmbunătățirii conectivității între regiunile țării dar și cu restul țărilor din Uniunea Europeană.

- AP 1 – Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier
- AP 2 – Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială
- AP 3 – Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată
- AP 4 – Îmbunătățirea mobilității naționale, durabila și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
- AP 5 – Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov
- AP 6 - Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată
- AP 7 – Dezvoltarea de centre logistice
- AP 8 – Creșterea gradului de utilizare a Dunării și porturilor maritime și fluviale
- AP 9 – Creșterea gradului de siguranță pe rețeaua rutieră de transport
- AP 10 - Asistență Tehnică

Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor prin Direcția Generală Organismul Intermediar pentru Transport va îndeplini rolul de **Autoritate de Management** pentru acest program.

8 Programe regionale (PR)

Programele Regionale își propun să găsească soluții la nevoile identificate la nivel regional în cadrul Planurilor de Dezvoltare Regională și în Strategiile de Specializare Inteligentă, în strânsă legătură cu recomandările Raportului de țară, recomandările din cadrul Rapoartelor de evaluare

ale POR 2014-2020, dar luând în considerare și alte documente strategice elaborate la nivel european, național, precum și strategii de dezvoltare elaborate la nivel regional, județean și local.

Axele prioritare ale celor 8 Programe Regionale sunt:

- AP1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice
- AP2. O regiune cu orașe SMART
- AP3. O regiune cu orașe prietenoase cu mediul
- AP4. O regiune accesibilă
- AP5. O regiune educată
- AP6. O regiune atractivă
- AP7. Asistență tehnică

Autoritățile de management pentru programele regionale sunt **Agențiile de Dezvoltare Regională**.

PR București-Ilfov

Obiectivul strategic general al POR BI 2021-2027 este creșterea competitivității economice regionale și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale din regiune prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a infrastructurii și a serviciilor publice, astfel încât acestea să fie capabile să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul de inovare și de asimilare a progresului tehnologic și reprezintă suma obiectivelor strategice specifice (OSS) identificate ca fiind cele mai relevante plecând de la provocările sectoriale conturate în analiza nevoilor de dezvoltare și corelate cu documentele locale, regionale, naționale și europene prin care se stabilesc direcții de acțiune strategică

PR Centru

Viziunea strategică a POR Regiunea Centru 2021-2027, în concordanță cu viziunea strategică din PDR Centru 2021-2027 și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru este ca Regiunea Centru să devină o regiune mai curată, atractivă pentru locuitorii săi și turiști, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare în care grija pentru mediu și utilizarea rațională și durabilă a resurselor să fie scopul fiecărui cetățean.

PR Nord-Est

Regiunea NE își propune pentru anul 2030 următoarele elemente de ordin strategic:

- viziunea: regiunea NE va fi un spațiu competitiv, durabil și incluziv, unde îți vei dori să locuiești, să lucrezi și să investești!
- obiectivul general: derularea în regiune a unei dezvoltări echilibrate printr-un proces de creștere economică durabil, favorabil incluziunii sociale, care să conducă la creșterea standardului de viață și reducerea decalajelor de dezvoltare intra și inter regionale.

PR Nord-Vest

Viziunea strategică a POR Nord-Vest este de a contribui la dezvoltarea durabilă, la valorificarea resurselor naturale, materiale și umane ale Regiunii Nord Vest, în scopul dezvoltării susținute, constante care face din Regiunea Nord-Vest una din cele mai dinamice regiuni europene, ajungând în 2030 să includă o rețea de localități interconectate și inovatoare care folosesc tehnologia pentru facilitarea dezvoltării durabile.

PR Sud-Est

Obiectivul general al POR SE 2021-2027 este reprezentat de creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunii, capabilă să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul ei de inovare și de asimilare a progresului tehnologic. Tipurile de acțiuni propuse vor conduce la reducerea disparităților și la transformarea Regiunii Sud-Est într-o regiune mai atractivă, într-un spațiu economic stabil și diversificat în care cercetarea și inovarea au un rol activ.

PR Sud Muntenia

POR SM 2021–2027 și-a stabilit drept obiectiv general stimularea creșterii economice inteligente, durabile și echilibrate a regiunii Sud Muntenia, care să conducă la îmbunătățirea calității vieții comunităților locale prin sprijinirea capacității de inovare și digitalizare a administrației publice locale și economiei regionale, dezvoltarea sustenabilă a infrastructurii și a serviciilor și valorificarea potențialului cultural și turistic al regiunii.

PR Sud-Vest Oltenia

Viziunea strategică a POR Sud-Vest Oltenia are la bază nevoile și oportunitățile de dezvoltare, identificate și prioritizate ca fiind cele mai relevante în contextul stadiului actual de dezvoltare socio-economică a regiunii și complementare cu documentele regionale, naționale și europene prin care se stabilesc direcții de acțiune strategică.

PR Vest

Regiunea Vest dorește să devină o regiune competitivă la nivel european, cu un nivel ridicat de inovare, capabilă să atragă și să capitalizeze investiții, conectată intern și internațional, ai cărei cetățeni să beneficieze de un sistem educațional la nivel european, în localități prietenoase cu mediul și care să asigure o calitate a vieții ridicată.

Programul Acvacultura și Pescuit (PAP)

PAP poate sprijini parțial acțiuni aferente perioadei de programare 2021-2027, necesare pentru administrarea și utilizarea efectivă a fondurilor destinate sectorului de pescuit și acvacultură. De asemenea, PAP sprijină printre altele, funcții precum pregătirea, instruirea, managementul, monitorizarea, evaluarea, vizibilitatea și comunicarea. Următoarele tipuri de acțiuni pot fi finanțate

prin rambursarea costurilor efective, în limita maximă a alocării financiare pentru asistență tehnică din PAP:

- măsuri pregătitoare privind procesul de programare
- sprijin de natură administrativă și tehnică necesar asigurării funcționării în bune condiții a sistemului de management și control al PAP, inclusiv pregătirea personalului, sprijinirea organizatorică și logistică a Comitetului de Monitorizare etc;
- costuri de personal pentru Autoritatea de Management;
- asigurarea implementării în bune condiții a tuturor etapelor proiectelor, inclusiv identificarea și dezvoltarea proiectelor, pregătirea, selecția și monitorizarea acestora;
- monitorizarea și controlul implementării diferitelor măsuri;
- acțiuni de informare și publicitate, precum și alte activități de comunicare;
- activități specifice de evaluare, impuse de normele în vigoare; alte acțiuni necesare și utile pentru implementarea programului, cum ar fi elaborarea de studii și analize, pregătirea și gestionarea schemelor de grant;
- sprijin pentru dezvoltarea Rețelei Naționale Pescărești, etc; sprijinirea pregătirii viitoare perioade de programare.

Autoritatea de Management pentru PAP este **Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale** (MADR).

Programul Operațional pentru Tranziție Justă (POTJ)

Axele prioritare ale POTJ sunt:

- AP 1. O tranziție justă prin dezvoltarea spiritului antreprenorial, IMM-urilor a cercetării și inovării și a digitalizării
- AP 2 .O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructuri pentru energie curată cu emisii reduse
- AP 3. O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare
- AP 4 .O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificată
- AP 5.Asistență tehnică

Coordonatorul național pentru implementarea FTJ, având calitatea de **Autoritate de Management** pentru Programul Operațional Tranziție Justă este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE). Pentru implementarea generală a măsurilor de sprijin și a acțiunilor care vizează elaborarea planurilor teritoriale de tranziție justă, MFE își coordonează eforturile cu Secretariatul General al Guvernului, Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și Ministerul Muncii și Protecției Sociale.

Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT)

POAT 2021-2027 este proiectat ținând cont de noua arhitectură a sistemului de coordonare, gestionare și control al fondurilor europene, cu șapte autorități de management în cadrul MFE și își propune să sprijine aspectele orizontale pentru toate PO finanțate din fondurile europene, iar pentru cele cinci programe finanțate din FEDR, FC și FSE+ aflate în directă gestionare a MFE (PODD, POCIDIF, POS și POAT) să acorde asistență specifică implementării acestora.

Obiectivul Programului Operațional Asistență Tehnică este de a asigura utilizarea și administrarea eficientă și eficace a fondurilor UE, sprijinind programarea, monitorizarea, controlul, auditul, evaluarea, comunicarea cu privire la prioritățile UE.

Prin POAT, sunt avute în vedere activități referitoare la:

- sprijin pentru coordonarea și controlul fondurilor 2021-2027 (FEDR, FSE+, FC), a PO și a fondurilor ESI 2014-2020
- asigurarea performanței în coordonarea, gestionarea și controlul fondurilor prin asigurarea motivării personalului
- informare și comunicare
- sprijin pentru întărirea parteneriatului
- întărirea capacității de coordonare și control a fondurilor europene și de gestionare a Programelor Operaționale - evaluarea Acordului de Parteneriat și a Programelor Operaționale - asigurarea infrastructurii TIC, a arhivării și menținerea unui sistem informatic funcțional și eficient, precum și întărirea capacității utilizatorilor săi - SMIS
- operaționalizarea ITI
- pregătirea perioadei 2027+
- formare specifică pentru sistem și beneficiari - consolidarea capacității administrative
- pregătire proiecte
- complementarități și sinergii între fonduri

Axele prioritare ale POAT sunt:

- AP 1 Asigurarea funcționării sistemului de coordonare și control al fondurilor FEDR, FC, FSE+ și gestionarea PO (finanțată din FSE+)
- AP 2 Asigurarea transparenței fondurilor FEDR, FC, FSE+ (finanțată din FEDR)
- AP 3 Îmbunătățirea capacității de gestionare și implementare a fondurilor FEDR, FC, FSE+ (finanțată din FEDR)

Programele Operaționale care vor avea propria axă de asistență tehnică sunt Programul Operațional Educație și Ocupare, Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială, Programul Operațional Transport, cele opt Programe Operaționale Regionale și Programul Operațional Tranziție Justă.

Autoritatea de Management pentru POAT este **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene** (MIPE).

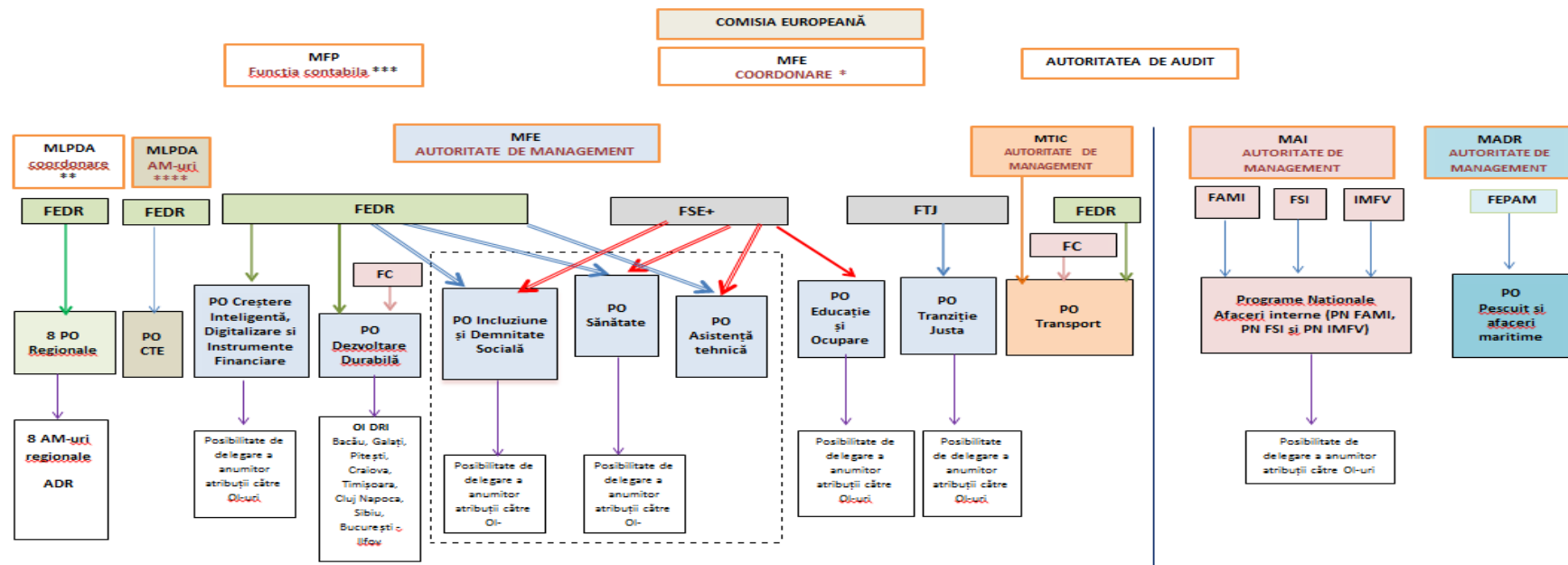
2.5. Cadrul instituțional al politicii de dezvoltare regională în România

2.5.1. Nivel național

LA NIVEL NAȚIONAL, în ceea ce privește structura instituțională pentru gestionarea fondurilor europene pentru perioada 2014-2020, a apărut o modificare față de perioada anterioară, când fiecare minister gestiona fondurile alocate pentru un anumit program operațional, în perioada 2014-2020 aceste programe au fost gestionate de doar trei ministere

Ministerul fondurilor europene	Ministerul dezvoltării regionale și administrației publice	Ministerul agriculturii și dezvoltării rurale
• Programul operațional infrastructură mare • Programul operațional competitivitate • Programul operațional asistență tehnică • Programul operațional capital uman • Programul operațional ajutorarea persoanelor dezavantajate	• Programul operațional regional • Programul operațional capacitate administrativă	• Program național pentru dezvoltare rurală • Program național pentru pescuit și acvacultură

Arhitectura instituțională pentru implementarea politicii de coeziune în România în perioada 2021-2027

*Funcție de coordonare la nivel central pentru Autoritățile de Management ale programelor operaționale 2021-2027

** Coordonare operațională pentru elaborarea și implementarea Programelor Operaționale Regionale

***Funcția contabilă pentru toate programele operaționale (excepție PO CTE) și funcțiile financiare orizontale ce derivă din relația cu CE

**** funcții specifice după caz - Autoritate de Management, Autoritate Națională, Punct Național de Contact, Autoritate de Certificare, Control de Prim Nivel, de Secretariat pentru Strategia Dunării

Autorități de management 2021-2027

MFE	MLPDA	MADR	MAI
• Coordonator Politica de Coeziune	• Programele de cooperare teritoriala	• Politica Agricolă Comună, Politica Comună în domeniul pescuitului și Fondul aferent afacerilor maritime	• Fondurile aferente domeniului afaceri interne • Fondul azil, migrație și integrare (FAMI) • Fondul securitate internă (FSI) • Instrumentul pentru managementul frontierei și vize (IMFV)

Instituțiile responsabile pentru realizarea condițiilor favorizante orizontale

Condiții orizontale	Instituții responsabile
Mecanisme eficiente de monitorizare a pieței achizițiilor publice	Agencia Națională pentru Achiziții Publice
Instrumente și capacități pentru aplicarea eficientă a normelor privind ajutoarele de stat	Autoritățile de management Consiliul Concurenței
O aplicare și implementare eficientă a Cartei drepturilor fundamentale a UE	Ministerul Fondurilor Europene
Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (UNCPRD)	Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții Ministerul Fondurilor Europene

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

Condiții favorizante sectoriale și corelarea cu instituțiile responsabile și programele operaționale ale României

Condiția sectorială	Instituții responsabile	PO
specializarea inteligentă	MEC, MLPDA, ADR	POCIDIF, POR, POS
eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale	MLPDA	POR
guvernanța în sectorul energetic	MEEMA	PODD, POR
energia regenerabilă	MEEMA, MLPDA	POR
risc de dezastră	MAI – IGSU, MMAP	PODD
apa și apa uzată	MMAP, MLPDA	

gestionarea deșeurilor	MMAP	
transporturile	MTIC, MLPDA, MMAP	POT, POR
piața muncii	MMPS	POEO
egalitatea de gen	MMPS, ANES	POIDS, POEO
educația și formarea	MEC	POEO
incluziunea socială și reducerea sărăciei	MMPS	POIDS
integrarea romilor	ANR	POIDS
sănătatea	MS	POS

Sursa: <https://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioda-2021-2027/>

Rolul cel mai important în gestionarea fondurilor europene revine coordonatorului acestora, adică **Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene (MIPE – <http://mipe.gov.ro>)**, organ de specialitate al administrației publice centrale, are personalitate juridică și se află în subordinea Guvernului României. Acest minister are rolul de coordonare a procesului de implementare a politicii de coeziune a UE în România, respectiv a tuturor programelor operaționale finanțate din fonduri europene, cu excepția FEADR.

Un alt minister important mai ales din punct de vedere al politicii regionale este **Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice, și Administrației (MDLPA – <http://mdlpa.ro>)**, care realizează politica guvernamentală în următoarele domenii de activitate:

- dezvoltare regională
- coeziune și dezvoltare teritorială
- cooperare transfrontalieră, transnațională și interregională
- amenajarea teritoriului
- urbanism și arhitectură
- locuire
- gestiune și dezvoltare imobiliar-edilitară
- lucrări publice
- construcții
- turism

MDLPA gestionează programele de cooperare teritorială europeană, cât și programe naționale, cel mai vast fiind cel pentru dezvoltare locală.

Funcția contabilă va fi îndeplinită de **Autoritatea de Certificare și Plată (ACP)**, structură în cadrul **Ministerului Finanțelor Publice**.

Funcția de audit va fi îndeplinită, ca și în prezent, de **Autoritatea de Audit de pe lângă Curtea de Conturi a României**, organism independent din punct de vedere operațional față de Curtea de Conturi și față de celelalte autorități responsabile cu managementul și implementarea fondurilor externe nerambursabile.

2.5.2. Nivel regional

LA NIVEL REGIONAL, conform Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România principalele structuri teritoriale pentru dezvoltarea regională sunt:

a) Consiliul pentru Dezvoltare Regională

În concordanță cu Legea 315/2004, privitoare la dezvoltarea regională, Consiliul pentru Dezvoltare Regională este un “organism regional deliberativ, fără personalitate juridică, care este constituit și funcționează pe principii parteneriale la nivelul fiecărei Regiuni de Dezvoltare, în

scopul coordonării activităților de elaborare și monitorizare ce decurg din politicile de dezvoltare regională.

Consiliul pentru Dezvoltare Regională este alcătuit din:

- președinții consiliilor județene ale Regiunii de Dezvoltare;
- un reprezentant al consiliilor locale municipale, orășenești și comunale din fiecare județ al Regiunii;

Consiliul pentru Dezvoltare Regională este condus de către un președinte și un vicepreședinte (din județe diferite), aleși pentru un mandat de un an.

În funcție de problematica supusă dezbaterii, la lucrările Consiliului pentru Dezvoltare Regională pot participa, fără drept de vot, prefecții județelor, reprezentanți ai consiliilor locale, municipale, orășenești și comunale, ai instituțiilor și organizațiilor cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale, reprezentanți ai societății civile și parteneri socio-economici relevanți. La fiecare reuniune a Consiliului pentru Dezvoltare Regională participă de drept directorul Agenției pentru Dezvoltare Regională.

În concordanță cu obiectivele politicii regionale, Consiliul pentru Dezvoltare Regională are următoarele atribuții principale, conform Legii 315/2004:

- analizează și aprobă strategia și programele de dezvoltare regională;
- sprijină elaborarea în parteneriat a Planului Național de Dezvoltare;
- aprobă proiectele de dezvoltare regională, selecționate la nivel regional, în concordanță cu criteriile, prioritățile și metodologia elaborate de instituția națională cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale, împreună cu organismele regionale specializate;
- transmite Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională, spre aprobarea finanțării, portofoliul propus de proiecte pentru care se aplică o procedură de selecție la nivel național;
- aprobă criteriile, prioritățile, alocarea și destinațiile resurselor Fondului pentru dezvoltare regională și urmărește utilizarea acestor fonduri
- aprobă statutul de organizare și funcționare al Agenției pentru Dezvoltare Regională, organigrama acesteia, precum și rapoartele de activitate semestriale întocmite de aceasta;
- coordonează și sprijină dezvoltarea parteneriatelor regionale;
- coordonează activitățile de mediatizare la nivel regional a politicilor și obiectivelor de dezvoltare regională, a programelor regionale finanțate de Uniunea Europeană, precum și pe cele privind utilizarea, la nivelul regiunii, a fondurilor, asigurând transparența și informarea corectă, rapidă și în timp util a cetățenilor, în special a întreprinzătorilor.
- numește, pe bază de concurs și eliberează din funcție, în condițiile legii, directorul Agenției pentru Dezvoltare Regională;

b) Agenția pentru Dezvoltare Regională

ADR-urile au fost constituite în conformitate cu Legea 151/1998, prin hotărâri de CDR, ca organisme non-guvernamentale, de utilitate publică, cu personalitate juridică, ce acționează în domenii specifice dezvoltării regionale. Agenția pentru Dezvoltare Regională este organul executiv al Consiliului pentru Dezvoltare Regională.

Responsabilitățile ce revin Agenției pentru Dezvoltare Regională se circumscriu obiectivelor politicii de dezvoltare regională în România, așa cum sunt ele definite de Legea 315/2004 - Legea privind dezvoltarea regională în România:

- Diminuarea dezechilibrelor regionale existente între regiunile de dezvoltare ale României,
- Corelarea politicilor sectoriale guvernamentale la nivelul regiunilor prin stimularea inițiativelor și prin valorificarea resurselor locale și regionale, în scopul dezvoltării economico-sociale durabile și al dezvoltării culturale a acestora;
- Stimularea cooperării interregionale, interne și internaționale, transfrontaliere, inclusiv în cadrul euroregiunilor, precum și participarea regiunilor de dezvoltare la structurile și organizațiile europene care promovează dezvoltarea economico-socială și instituțională a acestora, în scopul realizării unor proiecte de interes comun, în conformitate cu acordurile internaționale la care România este parte .

Legea 315/2004 definește clar atribuțiile Agențiilor pentru Dezvoltare Regională, în calitatea lor de organe executive ale Consiliilor pentru Dezvoltare Regională, respectiv:

- Elaborează și propun Consiliului pentru Dezvoltare Regională, spre aprobare, strategia, planul și programele de dezvoltare regională, precum și planurile de gestionare a fondurilor;
- Asigură realizarea programelor de dezvoltare regională și a planurilor de gestionare a fondurilor, în conformitate cu hotărârile adoptate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională, cu respectarea legislației în vigoare, și răspund față de acesta pentru realizarea lor;
- Solicită instituției naționale cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale sume din Fondul național pentru dezvoltare regională, pentru finanțarea proiectelor de dezvoltare aprobate;
- Acționează, împreună cu Consiliul pentru Dezvoltare Regională, pentru atragerea de resurse, în scopul îndeplinirii atribuțiilor lor;
- Transmit, spre aprobare, Consiliului pentru Dezvoltare Regională proiectele selectate în cadrul programelor de dezvoltare regională, în baza priorităților, criteriilor și a metodologiei elaborate de instituția națională responsabilă pentru dezvoltarea regională, împreună cu organismele regionale specializate; în cazul licitațiilor organizate la nivelul regiunii, proiectele aprobate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională vor fi trimise spre avizare Consiliului Național pentru Dezvoltare Regională; în cazul licitațiilor de proiecte organizate la nivel național, proiectele selectate vor fi avizate de Consiliul pentru Dezvoltare Regională și aprobate de Consiliul Național pentru Dezvoltare Regională;
- Asigură și răspund, pe baza contractelor încheiate cu instituțiile naționale, de implementarea, monitorizarea tehnică și financiară și controlul execuției proiectelor finanțate de Uniunea Europeană în cadrul programelor de dezvoltare regională și/sau, după caz, a proiectelor din cadrul programelor naționale, care se implementează la nivel regional prin Agențiile pentru Dezvoltare Regională; pentru atribuțiile delegate Agențiilor de către instituțiile aparținând administrației publice centrale sau locale, monitorizarea și controlul unor astfel de activități se fac de către instituția care a delegat aceste atribuții;
- Întocmesc rapoarte semestriale, precum și raportul anual de implementare referitor la activitățile derulate conform contractelor cu instituția națională cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale;

- Evidențiază stadiul, dificultățile de implementare, precum și impactul programelor/proiectelor de dezvoltare regională și propun măsuri de îmbunătățire; rapoartele se aprobă în prealabil de către Consiliul pentru Dezvoltare Regională și sunt transmise instituției naționale cu atribuții în domeniul dezvoltării regionale;
- Organizează și dezvoltă, cu sprijinul și sub coordonarea Consiliului pentru Dezvoltare Regională, parteneriatele regionale și promovează la nivel regional cunoașterea politicilor și practicilor Uniunii Europene, precum și a principiilor care stau la baza politicilor de dezvoltare regională;
- Identifică și promovează, în parteneriat, proiecte de interes regional și local, precum și proiecte de cooperare intraregională; promovează, cu sprijinul Consiliului pentru Dezvoltare Regională, regiunea și atragerea de investiții străine; dezvoltă colaborări cu organisme și instituții similare din Uniunea Europeană și participă la implementarea proiectelor internaționale de interes regional și local;

În prezent, Agențiile de dezvoltare regională au și rolul de Autorități de Management pentru Programele Regionale 2021-2027.

c) Comitetul Regional pentru elaborarea Planurilor de Dezvoltare Regionale

CRP este format din reprezentanții ADR-urilor, ai Prefecturilor, Consiliilor Județene, serviciilor descentralizate ale instituțiilor publice centrale, instituții de învățământ superior și institute de cercetare, precum și din reprezentanți ai partenerilor economici și sociali; rolul său este unul consultativ și constă în formularea de recomandări și propuneri asupra conținutului Planurilor de dezvoltare regională.

2.6. Probleme întâmpinate în atragerea de fonduri europene

Probleme ***premergătoare***:

- întârzierile nejustificate în ***elaborarea programelor operaționale***
- întârzieri în asigurarea unei ***construcții instituționale*** solide pentru rețelele de organisme intermediare și unitățile regionale
- reticenta/cultura redusă în domeniul ***managementului de proiect*** atât pentru organismele publice, cât și pentru cele private;
- implicarea slabă a autorităților publice în dezvoltarea capacității potențialilor beneficiari de proiecte;
- întârzieri în definitivarea ***listelor de cheltuieli eligibile*** și a ***procedurilor*** de plăți și rambursare;
- nivel insuficient de ***pregătire și calificare*** pentru personalul din anumite organisme

Probleme legate de ***pregătirea*** proiectelor și a documentelor necesare pentru finanțare

Nepregătirea la timp a proiectelor și lipsa de experiență a solicitanților în scrierea de proiecte a determinat o calitate redusă a acestora și a adus probleme atât în faza de aprobare, cât și în faza de implementare:

- nerespectarea criteriilor și a condițiilor de eligibilitate (a solicitantului, a proiectului) sau a condițiilor administrative menționate în Ghidul Solicitantului,
- informații incomplete sau neclare
- nu s-au stabilit obiective bine definite
- nu s-a asigurat corelarea între obiective și activități
- nu s-au prevăzut activități obligatorii (ex. achiziția de bunuri/servicii)
- realizarea necorespunzătoare a studiilor de fezabilitate, proiectelor tehnice, impactului de mediu sau analizelor cost-beneficiu

Probleme legate de lansarea și derularea **cererilor de proiecte**:

- nu se cunoștea calendarul lansărilor de proiecte sau numeroase modificări în calendarul lansărilor sesiunilor de depunere de proiecte sau amânări ale lansărilor anunțate (lipsa de personal, lipsa planificării) => beneficiarul potențial a trebuit să aloce resurse suplimentare (timp și bani) pentru actualizarea documentațiilor necesare finanțării
- anumite măsuri s-au lansat cu mare întârziere sau pe altele nu s-au depus proiecte
- timpul îndelungat necesar elaborării ghidurilor solicitantului (lipsa de experiență a personalului responsabil cu pregătirea lor)
- amânarea termenelor limită de depunere a proiectelor => modificarea calendarului privind evaluarea și contractarea acestora
- elaborarea necorespunzătoare a Ghidurilor => modificarea documentației necesare (numeroase Corrigendum-uri la Ghidul Solicitantului)

Probleme legate de **evaluarea și contractarea** proiectelor:

- durata procesului de evaluare (din momentul depunerii proiectului și până la anunțarea rezultatelor) variază între 6 și 10 luni – diferențe în funcție de programe, de tipul de proiect (infrastructură mare, infrastructură mică, investiții private, asistență tehnică etc.) și de natura cererii de proiecte (cu depunere continuă sau la termen)
- anticiparea incorectă a numărului de proiecte care vor fi depuse => subaprecierea volumului necesar de activități de evaluare, adică insuficiența personalului raportat la numărul de proiecte
- aplicarea politicii de reducere a cheltuielilor bugetare => insuficiența personalului
- asigurarea cu întârziere a evaluatorilor externi (procedurile de achiziție nu au fost lansate la timp sau au fost contestate)
- lansarea simultană a mai multor operațiuni sau înregistrarea unui număr mare de proiecte în ultimele zile ale perioadei de depunere
- numărul mare de contestații și mecanismul anevoios de soluționarea a acestora

Probleme legate de **implementarea** proiectelor

Probleme de ordin financiar, procedural, instituțional legate de: prefinanțare, decontare și rambursare, achiziții publice, capacitatea financiară și instituțională a beneficiarului:

- desfășurarea cu dificultate a procedurilor de achiziție publică:
 - lipsa unor modele de bune practici și a unor modele de contracte de achiziție pe anumite domenii,
 - întârzieri în elaborarea documentațiilor de atribuire,

- elaborarea deficitară a documentațiilor de atribuire datorită lipsei de experiență a beneficiarilor
- legislația din domeniul achizițiilor lasă loc la interpretări => un număr mare de contestații, reluarea procedurii de achiziție sau anularea licitațiilor
- întârziere în atribuirea contractelor de lucrări
- procesul greoi de verificare și autorizare, dar și calitatea redusă a cererilor de rambursare => durata mare verificare a cererilor de rambursare și plăților (în medie între 35 și 65 de zile lucrătoare, dar s-au constatat numeroase depășiri (ex. pe POS CCE s-a ajuns și la 150 de zile, iar pe POS DRU la 86 de zile lucrătoare)
- efectele crizei economice și financiare și înăsprirea condițiilor de creditare => asigurarea cu dificultate a contribuției proprii la finanțare, a cash-flow-ului și incapacitatea de acoperire a cheltuielilor neeligibile
- capacitatea instituțională limitată a unor beneficiari de a administra contractele angajate (personal insuficient și necorespunzător pregătit în management de proiect sau achiziții publice)
- calitatea slabă a asistenței tehnice pentru managementul proiectelor
- nerespectarea cererilor de finanțare sau a documentațiilor depuse (studii de fezabilitate, proiecte tehnice) => corecții și uneori acțiuni în instanță

Probleme legate de **capacitatea administrativă** a instituțiilor responsabile cu coordonarea și implementarea programelor:

- măsurile de austeritate adoptate => restricții privind atragerea de personal nou în sistem, diminuarea drepturilor salariale cu 25% => capacitate de funcționare redusă a instituțiilor, fluctuația personalului și migrația acestuia spre mediul privat => personal insuficient și fără experiență în gestionarea fondurilor europene
- birocrăția a rămas în continuare ridicată la momentul solicitării și procesării documentațiilor (ex. solicitarea unor documentații suplimentare față de cele prevăzute în ghiduri și care nu sunt luate în considerare la evaluare).
- Comisia Europeană, a identificat în cadrul auditurilor realizate nereguli și suspiciuni de acte de corupție generalizată (vezi POST și POS DRU).

Probleme generate de **cadrul legislativ**:

- modificarea frecventă și lipsa normelor de aplicare a legislației (legislația bugetară și cea din domeniul finanțelor publice, dar și legislația specifică anumitor domenii) => probleme atât la nivelul autorităților de management cât și la nivelul beneficiarilor.
- uneori modificarea legislației a generat refacerea aplicațiilor și reevaluarea proiectelor depuse (ex. arii protejate, deșeuri, utilități - POS Mediu) sau creșterea costurilor pentru beneficiari (POS Mediu – eliminarea subvențiilor acordate de stat pentru sectorul termoficare).
- lipsa normelor de aplicare a legislației => întârzieri în implementarea proiectelor pe anumite domenii (vezi POS CCE – energii regenerabile)
- necorelarea între legislația românească privind achizițiile publice și clauzele contractuale FIDIC => probleme în autorizarea sumelor provenite din fonduri europene.

Probleme generate de **contextul macroeconomic**:

- deprecierea accentuată a monedei naționale în raport cu EURO

- creșterea taxei pe valoare adăugată => dificultăți în rândul furnizorilor de bunuri și prestatorilor de servicii și lucrări în ceea ce privește încadrarea în oferta financiară de la momentul atribuirii contractului.
- înăsprirea condițiilor pentru obținerea de credite bancare, ceea ce a afectat capacitatea financiară a beneficiarului de a susține proiectul.

2.7. Întrebări / teme de reflecție

- Când și cum au fost înființate regiunile de dezvoltare ale României?
- Care sunt obiectivele dezvoltării regionale în România conform legislației în vigoare?
- Ce reprezintă Acordul de parteneriat și la ce folosește? Care sunt principalele provocări identificate în Acord? Prezentați, pe scurt, provocarea pe care o considerați cea mai importantă.
- Care sunt documentele de programare ale României pentru perioada 2014-2020 și prezentați, pe scurt, unul dintre ele?
- Ce este POR, prin ce fond se finanțează și care sunt axele prioritare ale acestuia?
- Cine este autoritatea de management pentru POR și care sunt organismele intermediare (dacă există)?
- Prezentați, pe scurt, cadrul instituțional al dezvoltării regionale în România.
- Care sunt atribuțiile Agențiilor de Dezvoltare Regională în România?
- Care sunt documentele de programare ale României pentru perioada 2021-2027?
- Care sunt instituțiile cu rol în implementarea politicii de coeziune a UE în România pentru perioada 2021-2027?
- Enumerați 5 motive pentru care considerați că România a înregistrat un nivel redus al gradului de absorbție al fondurilor structurale și de coeziune.
- Care considerați că sunt principalele probleme ale României? Argumentați răspunsul. Cum credeți că ar putea fi eliminate acestea în viitor? (3 exemple)
- Care considerați că sunt principalele atuuri ale României? Argumentați răspunsul. Cum credeți că aceste atuuri ar putea fi valorificate mai bine în viitor? (3 exemple)
- În ce domenii considerați că ar trebui să investească România în viitor? Argumentați răspunsul. (3 exemple)
- Enumerați 5 motive pentru care considerați că România a înregistrat un nivel redus al gradului de absorbție al fondurilor structurale și de coeziune.

Economie și politici de dezvoltare regională

Capitolul 2

Referințe bibliografice:

- Acordul de Parteneriat: <http://www.fonduri-ue.ro/acord-parteneriat>
- Boștinăru V. (coord) (2013), Ultimii pași – absorbția fondurilor structurale și de coeziune 2007-2013: www.victorbostinaru.ro

- Carta Verde a dezvoltării regionale în România, 1997
- Legea 315/2004 privind dezvoltarea regională în România: <https://lege5.ro/Gratuit/gu3domrv/legea-nr-315-2004-privind-dezvoltarea-regionala-in-romania>
- Pascariu, Gabriel – Curs Analiză regională și urbană (instrumente ale dezvoltării regionale și spațiale), UAUIM, 2006
- Proiecte de succes: http://ec.europa.eu/regional_policy/indexes/project_examples_ro.cfm
- Site-urile Agențiilor de dezvoltare regională:
 - ADR Nord-Est: www.adrnordest.ro
 - ADR Sud-Est: www.adrse.ro
 - ADR Sud-Muntenia: www.adrmuntenia.ro
 - ADR Sud-Vest Oltenia: www.adroltenia.ro
 - ADR Vest: www.adrvest.ro
 - ADR Nord-Vest: www.nord-vest.ro
 - ADR Centru: www.adrcentru.ro
 - ADR București-Ilfov: www.adrbi.ro
- Planurile de Dezvoltare Regională 2014-2020/2021-2027:
 - PDR Nord-Est: http://www.adrnordest.ro/index.php?page=pdr_cr_planificare; / <https://www.adrnordest.ro/index.php?page=por-2021-2027>
 - PDR Sud-Est: http://www.adrse.ro/Planificare/PDR_2014-2020.aspx; / http://www.adrse.ro/POR_2021/POR_ADRSE.aspx
 - PDR Sud-Muntenia: <https://www.adrmuntenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2014-2020/static/16>; / <https://www.adrmuntenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-20212027/static/1352>
 - PDR Sud-Vest Oltenia: <https://www.adroltenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2014-2020/>; / <https://www.adroltenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/>
 - PDR Vest: <https://adrvest.ro/planificare/>; / <https://adrvest.ro/por-2021-2027/>
 - PDR Nord – Vest: <http://www.nord-vest.ro/strategia-de-dezvoltare-regionala-2014-2020/>; / <https://www.nord-vest.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2021-2027/>
 - PDR Centru: <http://www.adrcentru.ro/Lista.aspx?t=ADElaborare%20PDR%202014-2020>; / <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/strategie-centru/>
 - PDR București – Ilfov: <http://www.adrbi.ro/dezvoltare-regionala/planificare-regionala/pdr-2014-2020/>; / <https://www.adrbi.ro/dezvoltare-regionala/consultare-pdr-bi-2021-2027/>
- Programele operaționale pentru perioada 2014-2020: <https://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2014-2020/>
- Acordul de parteneriat și Programele operaționale pentru perioada 2021-2027: <https://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/>